

şehir

kültür sanat

30

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
www.kayseri.bel.tr

Şah Cihan
Berçin Yaylası
Endürlük

Kayseri'nin En Büyük Yer Altı Şehri
AYMANLI'NIN KEŞİF HİKÂYESİ

CITY

MODERN, HIZLI,
TEMPOLU, FARKLI,
YOĞUN, DURAKSIZ...

IDÉOBAIN 2019
fuvarına bekliyoruz!
4-8 Kasım 2019
Hall: 3, Stand: B120 - Fransa

IDÉOBAIN PARIS NORD
VILLEPINTE 2019
04-08 KASIM

Turkuaz
SERAMİK

CeraStyle
SANİTARYA

444 23 34
www.turkuazseramik.com.tr
• CeraStyle Turkuaz Seramik A.Ş.'nin
Tescilli Markasıdır.

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

2019 SAYI: 30
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Dr. Faruk KARAARSLAN

Erkan KÜP
Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Gürcan SENEM
Yusuf YERLİ

FOTOĞRAF KURULU

Dursun ÇİÇEK
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ

Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI

Döner Kümbet - Dursun ÇİÇEK

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseribusam.com

şehir

kültür sanat

YAPIM

 bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM

Ahmet Deniz DOĞAN
Şerife BOZDAĞ

İLLÜSTRASYON

Şerife BOZDAĞ (sf. 26, 74)

BASKI

ORKA MATBAACILIK LTD. ŞTİ.
O.S.B. İncelik Mahallesi Çırağan Sokak No: 4
Melikgazi - Kayseri
t: +90 352 322 17 00
info@orkamatbaa.com

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayınlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.

▲ F: Sercan Küçükşahin

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

İnsan şehirle medenidir. Medeniyet dediğimiz şey insanın şehirle anlam bütünlüğüdür. İnsanın zaman ve mekân içindeki yolculuğunun kültür, sanat ve medeniyet duraklarıdır şehirler. İnsan ve toplum içinde yaşadığı şehri eserleri, duygu ve düşünceleri ile yansıtırken, şehir de kendini kuran insan ve toplumu yansıtır. Dolayısıyla şehir ve insan birbirinde mekân, birbirinde zaman ve birbirinde fikirdir.

Bu anlamda Kayseri gerek coğrafi anlamda bulunduğu yer itibarı ile ve gerekse tarihî ve kültürel şartların kendine biçtiği misyon çerçevesinde her zaman tarihin, düşüncenin, kültürün, sanatın odağı olmuş bir şehirdir. Tarih boyunca içinde bulunduğu bölgenin pazarı ve ticaret merkezi olmuş, bunun getirdiği katkılarının sonucunda da erken dönemde şehir olma hüviyetini kazanmıştır. Kaniş-Karum'dan Roma'ya, Selçuklulardan Osmanlılara gerek ticari ve gerekse kültürel anlamda Kayseri her daim merkez olma hüviyetini taşımıştır.

Şehrimizin meydanından başlayarak herhangi bir yöne doğru yürüdüğünüz zaman tarihî süreç içerisinde Kayseri'yi belirlemiş herhangi bir medeniyetin izlerine rahatlıkla rastlayabilirsiniz. Zaten şehri şehir yapan tarihten gelen bu kültür, sanat, zaman ve mekân tasavvurudur. Eğer tarih zamanın içinde mekânı taşıyamamışsa bir şehrin olması imkânsızdır. Tarihi geçmiş, geçmişî tarih yapabilmek insanların da şehirlerin de en büyük problemidir.

Bu bağlamda Koramaz Vadisi projemiz, şehrimize kazandırmayı düşündüğümüz müzelerimiz başta olmak üzere Kayseri bir kültür, sanat, fuar ve festival şehri olarak anılmaya devam ediyor.

Bu duygularla Şehir dergimizin 30. sayısı ile huzurlarınızdayız. Birbirinden ilginç ve önemli yazılarımız var bu sayımızda da. Kayseri'mizle özdeşleşen dünyanın en önemli eserlerinden biri olan Döner Kümbet'in hikâyesini misafiri olan Şah Cihan'ın hikâyesi ile okuyacaksınız. Mehmet Çayırdağ hocamız tarihsel

boyutunu, Gülay Dönmez de duygusal boyutunu yazdı. İlgile okuyacağınızı umuyorum. Editörümüz Dursun Çiçek her sayıda şehrimizi tanıtmaya devam ediyor. Bu kez yolu Toroslarımızın en güzel tabiat güzelliklerinden Berçin Yaylası'na düştü. Birbirinden güzel fotoğraflar eşliğinde okuyacaksınız. Mekân bölümümüzde ise şehrimizin sembol mekânlarından Endürlük var. Metin Şimşek'in belgesel tadındaki yazısını fotoğrafları eşliğinde okuyacaksınız. Tarih bölümümüzde Osman Eravşar hocamız Paul Lucas'ın 1705 yılında Kayseri'ye yaptığı seyahati yazdı. Dün ile bugünü mukayese etme açısından ilgi çekici bir yazı olmuş.

Son dönemlerde Kayseri'miz yeni bulunan veya keşfedilen yer altı şehirleri ile gündemde. Bu anlamda Aymanlı Yer Altı Şehri de bunlardan biri. Söz konusu şehri Bilgin Yazlık'ın kaleminden okuyacaksınız. Mimar Sinan'ın izinde bölümümüzde tarihçi hocamız Serdar Kozan Süheyl Ünver'in Mimar Sinan ile ilgili yazılarını günümüz Türkçesine aktarmaya devam ediyor. Şehir hafızamız açısından önemli olan bu yazıları da ilgilile okuyacağınızı umuyorum.

Söyleşi bölümümüzde Âlim Gerçel var. Kayseri'de dergicilik ve kültür hayatı denildiğinde aklımıza gelen Erciyes dergimizin de yayın yönetmenliğini yapan Âlim Gerçel ile Mustafa İbakorkmaz konuştu. Kayseri kültür tarihi açısından önemli bir söyleşi.

Celeddin Sipahioğlu Bir Sokağın Güncesi, Şaban Aksoy Şehrin Yüzleri Şerife Soykan, İsmail Gökşen Bir Kilim Hikâyesi Kölekârı yazıları ile dergimizde. Şehir ve Hafıza bölümünde düzenlediğimiz fotoğraf yarışmasında dereceye giren fotoğraflarımızla Edebiyat bölümümüzde yine Hikâye yarışmasında ikinci olan hikâyemiz var. Kitabiyat, Kayseri Sofrası ve Kültür haberlerimizle dergimiz yolculuğuna devam ediyor.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle kitap, dergi, kültür ve sanat dolu günler diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İçindekiler...

PORTRE

Şah Cihan
Gülây Dönmez -
Mehmet Çayırdağ

↪ 6

DOĞA

Berçin Yaylası
Dursun Çiçek

↪ 12

MEKÂN

Endürlük - Üç Aziz'e Yeni Bakış
Metin Şimşek

↪ 20

TARİH

Paul Lucas'ın
1705 Yılında
Yaptığı Kayseri
Seyahati
Osman Eravşar

↪ 26

ARKEOLOJİ

Kayseri'nin En Büyük Yer Altı Şehri
Aymanlı'nın Keşif Hikâyesi
Bilgin Yazlık

↪ 32

MİMAR SİNAN'IN İZİNDE

Süheyl Ünver'in Eski Harfli
Metinlerinde Mimar Sinan
Serdar Kozan

↪ 40

SÖYLEŞİ

Alim Gerçel ile Söyleşi
Mustafa İbakorkmaz

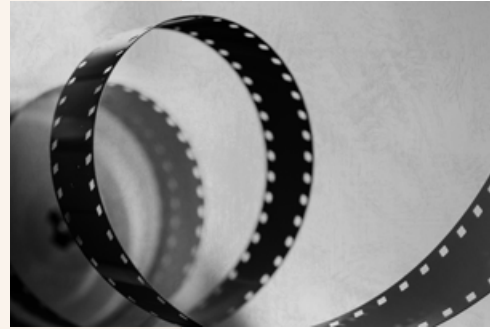
↪ 48

GEZİ - ANI

Bir Sokağın Güncesi
Celalettin Sipahioğlu

↪ 56

ŞEHİR VE HAFIZA

Kayseri'de Bir An Fotoğrafları ve
Kayseri'de Zaman ve Mekân
Alper Asım

↪ 62

ŞEHİRİN YÜZLERİ

Şerife Soykan
Şaban Aksoy

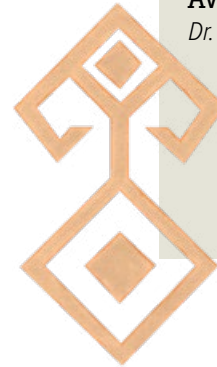
↪ 70

KÜLTÜR

Bir Kilim Hikâyesi
Avşar Kölekârı
Dr. İsmail Gökşen

↪ 74

EDEBİYAT

Eski Bir Hikâye
Diren İnanç

↪ 78

KİTAPİYAT

Şeyh İbrahim Tennuri
ve Gülşen-i Niyaz
Mustafa İbakorkmaz

↪ 82

SOFRA

Köfter Sucuğu
Şehir Kültür Sanat

↪ 86

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat

↪ 88

**Mesnevi'deki dudu
gibi ölü taklidi yapsam,
dairese bir hal alıp
dönebilir miyim
ki? Sahici olur mu
dönüşüm? Nasıl bir
güçlük ki ölüm ile
yakalayabiliyorsun
ancak. Hep öyle
söylüyor atalar:
Ölmeden önce
ölmekteymiş sır! Baki
olan için fani olmak
lazım gelir imiş. Gücün,
güneşin sembolü
aslanlar yer edinivermiş
onikigenin üstünde.**

Sırrım ŞAH CİHAN

Gülay Dönmez

Şehirde dolaşmayı seviyorum. Öyle hoş ki yüksek binalarla örülmüş şehrin ana mayasını oluşturan unsurları tek tek keşfettikçe neşeden zıplayasım, dönesim geliyor. Taş duvarların, yapıların, mezarların yanına vardıkça öpesim, sevesim ve hatta yanı başlarına uzanıveresim geliyor. Nitekim her birinin canlarının olduğunu hissediyorum. Geçmişte nasıl bir ruh hali ile şekil aldılar, deyi düşünmeden edemiyorum. Yitirdiğim ruhumun dile gelen nüveleri sanki her biri. Günahlarıma set çeken, yakalanmayı umduğum ruh hali. Ahh, dilime can gelsin gayri, diyen mırıltılarım!

Hız. Pir Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, Mesnevi'sinde hannâne direğinden bahseder: "Hannâne direği, Peygamber'in ayrılığı yüzünden akıl sahipleri gibi ağlayıp inliyordu. Peygamber, 'Ey direk, ne istiyorsun?' dedi. O da 'Canım ayrılığından kan kesildi. Bana dayanıyordun. Şimdi beni bıraktın. Minberin üzerine çıktın' dedi."

Hannâne, daim ve baki olanı arzuladı. Hiç geçmeyecek olanı, geçip gitmeyecek olanı diledi. Hannâne direği gibiyim. Şu yeryüzüne ayrılık acısıyla doğdum. O müthiş vuslattan kopmuş olmayı, ciğerimin sökölmesine benzer yırtık bir acı ile duyuyorum. En basit can sıkıntım bile bundan sahiden de... Lakin şaşkınlıktan dönüp durmaktayım. Sahiden dönmeyi kim öğretecek bana?

Dikey, yatay, çapraz yönlerde olan noktaların oluşturduğu çizgiler, karenin içine giren daireler, üçgenden fıskıran yıldızlar... Hem duran hem yansıyan hem akıp giden, dönen!

“Ay, bedir halinden çıkar ve eski ay haline gelir ya... İşte öyle.”

“Eski ay görünmez, sonra hilal olur da iki büklüm halde görünür. Fakat sonra yine gökte bedir haline gelmez mi?”

Ah ey Pir! Tefeül niyetine açtığım sahifeden nasıl da yetişiyorsun imdada.

Her şey akıp gidiyor. Her şey hem kendi etrafında hem şeylerin etrafında dönüyor. Arz dönüyor, nitekim muazzam bir musikiyi dinliyor. Sahiden dâhil olsam, açılsa can kulağım.

Atalar yadigârı kümbetin karşısına geçiyorum. Adıyla müsemmâ olmasından mıdır nedir, her defasında adımlarımı

Kümbetin yüzlerinde, pencere ve kapı kenarlarında başka kümbetlerde olmayan çok miktarda figür, palmet, hayat ağacı, kutsal nar meyvesi, bunun yanında aslan, boğa ve değişik hayvan figürleri yapılmıştır. Cephenin diğer yüzleri geometrik motiflerle doldurulmuş, bu motifler bir kısım yerlerde yarım kalmıştır. Desenli konik külahın saçağı mukarnaslarla süslenmiştir. Yüzler arasında sütunceler, altlarında lokmalar, onikigenden dörtgen kaideye geçişte pahlar yer almıştır.

etrafında dolaştırmadan edemiyorum bir ritüel gibi. Kareden yükselen mukarnas kornişler, üzerinde onikigen taşıyor. Hangi genlerden gelen ilhamla işlendi hayat ağacının dalları? Daldan dala atlamanın esrikliği beni çift başlı kartalın kanatlarına ulaştırır mı? Kartalın hangi başı bana bakar? Hangi başı gökleri görür? İki gözüm bir görmeyi arzuluyor nicedir? Şehlâ olayazdım bakınıp durmaktan. Kapansa baş gözüm, açılsa can gözüm! Ayrılığın acısına layık olsam.

Mesnevi'deki dudu gibi ölü taklidi yapsam, dairesel bir hal alıp dönebilir miyim ki? Sahici olur mu dönüşüm? Nasıl bir güçlük ki ölüm ile yakalayabiliyorsun ancak. Hep öyle söylüyor atalar: Ölmeden önce ölmekteymiş sır! Baki olan için fani olmak lazım gelir imiş. Gücün, güneşin sembolü aslanlar yer edinivermiş onikigenin üstünde. Anlamaya çalışıyorum, bana ne söylemek istiyor bu aslanlar, bu kuyruğu havada duran çekik gözlü parsılar? Bir istikamet, hedef gösteriyorlar belli ki! Hep tek başınasın güzel! Kendinden kendine... Tıpkı tek başına avlanan ve yolun sonuna varmadan avını terk etmeyen parsılar gibi. Ölüverse cânım tenim. Dirilse canım!

Dolap gibi dönüp durmada gökler. Kare, köşelerinden azad olmak istercesine mukarnas kornişler atmış onikigene. Keskin köşelerinden kurtulmuş kare lakin bu defa çoğaltmış köşelerini. Onikigen, dönüp dönüp göklere ulaşma telaşında. Sorgulayıp duruyor kendini. Üzerindeki rumi ve geometrik motifler, bitkisel tezyinatlar iç sesinin yansımaları sanki. Çoktan teslim olmuş esasen, çokgenlerinden azad olmak için. Sorgulaya sorgulaya zikrediyor tezyinatlarıyla. Ele veriyor fikrini, zikre dönen tezyinatlar. Biraz düzensiz olan bezemeler ve figürler, sükûn bulma gayreti ile dönmeye hazırlanıyor.

En nihayetinde daireye dönüşüyor onikigen. Taç kemerler sebep oluyor buna. Kemerler az gelmiş gibi bir de çepeçevre kuşak bağlanıyor beline motiflerle süslü.

Elif-i Nemed misali! Dönmek zamanını bekliyor. Ah bir derviş gibi geçir başına külahını kümbet. Nasıl gizli bir sebep bu? Göklere dönmeye iten nasıl bir teslimiyet rüzgârı bu? Nefes aldığımı zanneden şu zavallıya biri söylesin artık bunu? Nefes almış olsa idi verirdi de şu fani. Kokuyu duymak istiyorum en candan.

Ah Şah Cihan Hatun! Neler söyledin bana? İki satırlık kitabınla ne ilhamlar verdin!

“Gönül dilerse görülen şeylere bakar; gönül dilerse örtülü, gizli şeylere akar.” demiş Hz. Pir! “Gönül ne tarafı işaret

ederse beş duyu da eteklerini toplayıp o tarafa gider.”

Eteklerimi toplayıp yanına geliyorum sık sık Şah Cihan! Bulamadım şu fanilikte gönlüme göre baki bir yaren. Öyle aşına hissediyorum ki kendimi sana. Kimdin, neydin bilmiyorum. Güzelce miydin, çirkince miydin? Yârin oldu mu? Dans eder miydin eteklerini savurarak döne döne? Aş pişirir miydin? Kullandığın toprak kabın sıırı nasıldı ola?

Aşının sırrı neydi? Ya aşkının?.. Küpe takar mıydın? Küplere biner miydin? Suyu geçene kadar deveye mi biner-

din? Hanlara girdin mi hiç Şah Cihan? Yolcuları, atları, develeri seyrettin mi? Ya ateşleri?.. Han ateşi gördün mü hiç Şah Cihan? Emirnin izin verir miydi? Aşk emrini bilir misin Şah Cihan?

Mumyalamışlar seni, öyle diyorlar. Sırlamışsın kendini. Namahremden uzaksın. Mahreminlesin Şah Cihan! Kıskanıyorum seni. Bilir misin hep en güzel halimin dondurulmasını tahayyül etmişimdir. Yârim gelsin ve çözsün, deyi. Sevgili ile hep bu halimle hemhal olayım, deyi. Lakin ne mümkün Şah Cihan! Her şey dönüyor. Sen mumyayken bile.

Etrafindan dönüp duranları bir görsen... Kırmızıda duraklar gibi oluyorlar lakin yeşil, elan geçit veriyor. Sesleri duyuyor musun? En çok hangi makamı severdin?

Evet, öyle aşınayım ki sana! Yolun karşısından çay alırken sanki sana da bir bardak çay getirmem gerektiği hissiyatına kapılıyorum. Hani geliyorum ya yanına... Anlatıyorum ya gönlümden geçenleri, çayımı yudumlarken, aşk ateşinde donmuş olan sana!

Sen ki benim sırlı sırdaşımın Şah Cihan! ■

ŞAH CİHAN HATUN

Mehmet Çayırdağ

Hint-Türk imparatorluğunun büyük hükümdarlarından Şah Cihan'ı (Ölüm: 1666) duymayanımız yoktur herhalde. Yaptığı büyük fetihler ve işler yanında Agra'da karısı Mümtaz Mahal için yaptırdığı dünyanın şaheserlerinden "Tac Mahal" isimli meşhur eseri onu ölümsüzleştirmiştir. Kendi mezarı da bu olağanüstü mabette bulunmaktadır.

Kayseri'de de bir Şah Cihan'ımız vardır: Şah Cihan Hatun. Onun mezarı da sanat tarihi kitaplarında özel bir yere sahiptir: Döner Kümbet. Döner Kümbet neden meşhurdur ve önemlidir? Çünkü Selçuklu mezar anıtı mimarisinin ebatlar, ölçüler ve tezyinat bakımından ideale, estetik bakımından sonuca ulaşmış bir örneğidir. Gerçekten külah, gövde ve kaide, alt kat cesetlik, üst kat ziyaretgâh ve içten kubbe dıştan külah Selçuklu sanatının klasik bir ustalık eseridir. Selçuklular, İlhanlılar ve beyliklerde mezar anıtının (türbe-kümbet) bin bir şekilde uygulamaları bulunmaktadır. Kubbeli mezar anıtı anlamındaki kümbet formlarını Selçuklular çok değişik şekil-

lerde uygulamıştır. Gövdeleri dörtgen, altıgen, sekizgen ve silindir şeklinde inşa edip onlara değişik estetik görünümler kazandırmışlardır. Döner Kümbet ise onikigen gövdesi ile Kayseri'deki diğer köşeli kümbetler arasında yuvarlağa en yakın olması sebebi ile "Döner" ismini almıştır; yoksa halk arasında uydurulan diğer efsaneler sebebi ile değil. Kümbet yer itibarı ile Selçuklu Seyyid Burhaneddin Mezarlığı'nın en geniş alanı içinde yer almaktadır. Mezarlık sonradan daraltılmış, yollar açılmış ve küçülmüştür. Mezarlık

alanında mezarlar dışında bunun gibi birçok mezar anıtı, türbe ve kümbet bulunmaktadır.

Döner Kümbet'in kitabesinde Şah Cihan Hatun'un ölüm tarihi yazılı olmadığından kümbetin kesin olarak hangi tarihte yapılmış olduğu belli değildir. Ancak mimarisinden ve üzerindeki figürlü tezyinatından yapının 14. yüzyıl başlarına ait olduğu tahmin edilmektedir. Türk Sanat Tarihi dünyasının iki üstadı rahmetli Prof. Dr. Haluk Karamağralı ve hanımı Prof. Dr. Beyhan Karamağralı ile yaptığımız uzun sohbette de binanın 14. yüzyılın başına tarihlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumda kümbet Selçuklulardan hemen sonra, İlhanlı

dönemine girmektedir. Aslen Cengizli-Moğolların bir kolu olan İlhanlılar İslamiyet'i kabul ederek Türkleşmişler, Selçuklu kültür ve medeniyetinin bir devamını oluşturmuşlardır. İlhanlı döneminde sanatlar daha da zenginleşmiş, yapılan binalarda çok miktarda figür ve çini kullanılmıştır. Sivas'ta İlhanlı

vezirlerinin yaptırmış olduğu binalar böyle çok tezyinatlı ve ince işçiliktir. Yine mezar anıtı kümbetlerde aynı şekilde ince işçilik tezyinat ve figür kullanmışlardır. Aynı tarihlerde yapılmış olan Niğde'deki Hüdavend Hatun Türbesi'nde ve Kayseri'deki Döner Kümbet'te çok miktarda figür sanatı

işçiliği uygulanmıştır. Hüdavend Hatun bir Selçuklu prensesi olup İlhanlılara gelin gitmiştir. Şah Cihan Hatun'un da bir İlhanlı prensesi olması muhtemeldir. Türbe herhalde onun hayatında inşa edildiği için tarih yazılmamıştır. İçerisinde olması gereken mezar taşı da maalesef diğer birçok kümbette olduğu gibi kaybolmuştur. Belki onun kimliği ile ilgili ileride elimize bir kayıt geçebilir. Kümbetin yüzlerinde, pencere ve kapı kenarlarında başka kümbetlerde olmayan çok miktarda figür, palmet, hayat ağacı,

Danişmendli-Selçuklu camii olan Güllük Camii'nin taş mihrabı çok güzel çini motiflerle kaplanmıştır. Ancak bu çinilerin alt tarafları rutubet sebebi ile dökülmüş, cami etrafı açılınca rutubet kesilmiş ve tarafımızdan bu kısımlar Ömer Usta'ya sağlam taraflardaki yazı ve motiflerden örnekler alınarak tamamlattırılmıştır.

Döner Kümbet çok tahribat görmüştür. Buradaki mezarlık yok edilerek çevresine yapılan basit evler kümbetin duvarlarına birleşip tahrip olmasına sebep olmuşlar, bütün figürler kırılıp

kutsal nar meyvesi, bunun yanında aslan, boğa ve değişik hayvan figürleri yapılmıştır. Cephenin diğer yüzleri geometrik motiflerle doldurulmuş, bu motifler bir kısım yerlerde yarım kalmıştır. Desenli konik külahın saçağı mukarnaslarla süslenmiştir. Yüzler arasında sütunceler, altlarında lokmalar, onikigenden dörtgen kaideye geçişte pahlar yer almıştır. Üst kat olan ziyaret katına alt kat kapısı kenarından çift merdivenle çıkılmıştır. Kapı ve pencere çevreleri de geometrik ve nebati motiflerle süslenmiştir. Aynı döneme yakın Hunat Mahallesi'ndeki Şah Kutluğ Hatun Türbesi de figürsüz ama çok süslü olarak inşa edilmiştir. Yine İlhanlı döneminde 1330'lu yıllarda

harap edilmiştir. Bu işlerde üzerimize usta yoktur. Eski resimlerde kümbetin bu hali gözükmektedir. Son zamanlarda bu evler yıkılıp etrafı açılmış ve restore edilmiştir. Kümbetin hemen yakınında bulunan Ahi Evran Zaviyesi de buradaki evlerin belediye yıkımı esnasında tarafımızdan keşfedilmiş ve yine belediyece restore edilip kurtarılmıştır.

Şah Cihan Hatun bir prenses olarak böyle güzel bir anıt içinde Kayseri'de uyumaktadır. Hükümdar Şah Cihan ve karısı Mümtaz Mahal de Kayseri'deki anıttan üç yüz sene sonra yapılmış olan şaheser Tac Mahal'de uyumaktadırlar. İsimler ve yapılar bize bu insanları hatırlatmıştır. ■

ERCIYES

Yaylası

Dursun Çiçek

Erciyes'in, Aladağların, Torosların türküsünü, öyküsünü biraz da yaylalarda dinlersiniz. Yaylalar sanki dağın gönlü/kalbi... Kayseri dağların şehridir. Ardında Aladağlar, yanında Toroslar, karşısında Erciyes; her dem şehri ve insanı seyreden bekçiler gibidir. İnsana güven verir. Dağların bu denli olduğu yerlerde onlarca yayla da çıkar karşınıza. Buz gibi suyu en güzel orada içersiniz. Serin rüzgârı orada hissedersiniz. Suyun türküsünü, rüzgârın nefesini, çiçeklerin cennet kokusunu orada bulursunuz.

Rahmeti, bereketi, şükürü ve infakı orada yaşarsınız. Tekir yaylasından Sütدون-
duran'a, Aksu yaylasından Karagöl'e bütün yaylalar fitratı hatırlatır size. Berçin yaylası ise biraz gurbet ve biraz garipliktir. Kendinizi hem alabildiğine yalnız hissedersiniz hem de yalnızlığın tek başınalık olmadığını anlarsınız.

Berçin yaylası Avşar diyarı. Kayseri'den yola çıkıp Tomarza'yı geçtikten sonra

sağlı sollu Avşar köylerinden geçerek ulaşırsınız yaylaya. Zamantı burada deli akar. Sanki bir Dadaloğlu türküsü çağırır Torosların koyaklarından.

Kimi barçın, kimi perçin, kimi beçin der Berçin'e... Farsça bir araya getiren, toplayan anlamına geliyor. İsmiyle müsemma. Bahar yaza döndü mü Berçin kuzuyu, kurdu, kuşu, insanı, çoluğu, çocuğu gönlünde toplar. Yayla dünya olur.

Toros dağlarının eteklerinde olan Berçin yaylası bir bakıma Kayseri-Adana sınırı da diyebiliriz. Kayseri'de Avşarların en yoğun yaşadığı bölgedir buralar. Aslantaş, Toklar, Dadaloğlu (Özlüce), Bostanlı, Kızıldağ, Işıklar... Daha pek çok Avşar köyü... Bu köylerden elbette pek çok tanıdığım var. Ancak bize Berçin yaylasını ve buraları sevdiren, tanıtan, anlatan üç Avşar beyi var: Kadir Hikmet Beyazıt, İzzettin Erbay ve Rahmetli Emir Kalkan. Emir abinin hikâyeleri aslında buraların türküsü, ağıdı, ninnisi, sevdası... Emir abi Afşar derdi kendi insanına ve

Berçin yaylası bir bakıma Kayseri-Adana sınırı da diyebiliriz. Kayseri'de Avşarların en yoğun yaşadığı bölgedir buralar. Aslantaş, Toklar, Dadaloğlu, Bostanlı, Kızıldağ, Işıklar... Daha pek çok Avşar köyü...

kendi obasına yurduna da Afşar elleri. Kızıldağ'ın kucagındaki Toklar'danım derdi anlatırken. Keprin, Emiruşağı, Güzelce, Zelfin ve Taf komşu köylerimiz derdi. Karşımızda Tahtalı, Bakır Dağı, Binboğalar yani Toroslar... Ve yaylaları Gölalan'ı, Berçin'i, Dedebe-li'ni görmeden ölmeyin derdi, Berçin yaylasından çıkan suda yüzünüzü yuyun, kana kana için. Muharrem Usta'yı, Seyit Usta'yı ve Neşet Ertaş'ı oralarda çağırın ve dinleyin. Türkünün türkü olduğunu orada bilirsiniz derdi.

Berçin yaylasına ilk geldiğimde Emir abinin o hüznü hikâyesini

yazdığı Döne Bibi'yi aradı adeta gözlerim. Kim bilir hangi ağacın dibinde bekledi Memmedini ve Mıradını, hangi taşın üstünde ağladı, yaktı o ağıtlarını. Askerdeki koçyiğitlerini bekleyen Döne Bibi bir gün kazadan gelen haber üzerine Tomarza'ya gitti. Askerlik şubesinde çılgınlık yükseldi. Bahçeye çıkan Döne Bibi ağıtlar yakarak döndü durdu ve olduğu yere yığılıp kaldı. Mühürlü sarı kâğıt elindeydi. Döne Bibi, Hakk'ın rahmetine kavuşmuştu. Emir abinin deyişiyle "İrak çöllerinden sıkılan kahpe düşman kurşunu Berçin yaylasında Döne Bibi'nin göğsüne

saplanmıştı.” Oğlunun künyesini sine-sine koydular ve öyle defnettiler Berçin yaylasının Döne Bibi’sini... Ardında ise o şubenin bahçesinde saçlarını yolarak söylediği ağıtlar kaldı. Şimdi o ağıtlar Berçin yaylasının rüzgârında, suyunda, ağaçlarında söyleniyor.

*Oğlum kalmadı ocakta
Atım kalmadı bucakta
Ne yatarsın aslan oğlum
Öğle vakti çöl sıcakta*

*Mezarına taş olayım
Baş ucuna kuş olayım
Sen yalnız yatma oğlum
Ben yanına eş olayım*

*Memmedim geldi şafaktan
Seçilmez selvi kavaktan
Düşümde gördüm oğlumu
Baktı savuştu penekten*

Eğer Avşar ellerini Kadir Hikmet Beyazıt ile geziyorsanız bütün kapılar sizin eşiğiniz, bütün evler yurdunuz olur. Sizi her cümlesinde “gurbanım” diye karşılar toprak yüzlü analar. Hemen bulgur pilavı ocağa vurulur, buz gibi ayran yapılır, kaşık büken yoğurtlar yufka ekmek ile sofraya dizilir. Kendi evinizde yediğinizden daha lezzetlidir burada yedikleriniz. Can özünden ikram edilir. Çünkü herkes sahip olduğunu, kendi yediğini, kendi azığını paylaşır sizinle...

İnsanları bırakıp gitmek istemezsiniz. Lakin karşıda dağlar, yaylalar sizi bekler bilirsiniz. Müsaade istediğinizde “gurbanım gene gelin” derler. Çünkü bu insanlar verdikçe zenginleşirler, paylaştıkça bilirler çokluğu. Zamantı yanınızda, Erciyes ardınızda, Toroslar karşınızda; artık çam ağaçlarının keskin kokusu yavaş yavaş şakağınıza esmeye başlamıştır.

Berçin Gözü yaylanın gerçekten de kalbi. Suyun gözü olduğu için böyle denilmiş. Kayanın dibinde sanki cennetten akarcasına buz gibi su binlerce yıldır akıp

duruyor. Emir abinin dediğini tutarak önce buz gibi suyu yüzümüze çarpıp sonra kana kana içiyoruz. Berçin yaylası kalabalık. Yaylacılarla birlikte ailesi ile buraları gezmeye gelen insanlar da var. Bir tarafta koyun melemeleri, öbür tarafta keçilerin sesi birbirine karışıyor. Yörük çadırlarını andırır çadırlar veya taşlardan yapılmış evler buradaki insanların hayatlarını sürdürmesine yetiyor.

Berçin Gözü'ne yakın bir yeri merkez seçerek çevreyi gezmeye başlıyoruz. Kadir Hikmet abi bizi doğduğu yaylaya götürüyor. Bir kadir gecesi burada doğmuşum diyor. Kadir abi Berçin yaylasının çocuğu. Yayladan yaylaya gezerken tanımayan yok onu. Garip gureba babasıdır o. Avşar beyidir.

Çobanlar buradaki en önemli bilgi kaynaklarıdır. Tabiatın menkıbevi hikâyelerini en iyi onlardan duyarsınız. Ali abi bize İnpınar'ın hikâyesini, oradaki delikli kayanın menkıbelerini anlatmaya başlıyor. Anlatırken sık sık sözünü kesiyor ve madencilerden şikâyet ediyor. Krom madenleri var burada ve dağ taş maden ocağı olacak diye korkuyoruz diyor. Sonra Kozanoğlu'nun, Dadaloğlu'nun ve nice Avşar beylerinin bu dağlarda, bu yaylalarda geçen hikâyelerini anlatıyor.

İnkaya'daki delikli kayayı Kozanoğlu'ndan gayrısı aşamadı diyor.

Bulunduğumuz yaylanın arkasındaki Tahtalı Dağları'nın ardı Tufanbeyli. Bir anlamda Çukurova. Genelde Adana ve Kayseri özelde ise bu bölge Avşarların ortak paydası. Sarız-Pınarbaşı eksenini de eklersek coğrafyanın sırrı ortaya çıkar. Avşarların hâlâ toprağa bağlı bir aşiret olmaları onları dağlardan, yaylalardan ve ormanlardan uzak tutamıyor. Karşılaştığınız her Avşar'ın yüzünde rüzgârı, bakışlarında dağları hissetmemeniz mümkün değildir.

Kayseri'deki yaygın imajının aksine bu insanlar ekmeğini paylaşan insanlar. Tıpkı bütün Anadolu insanı gibi... Bir katık, biraz yufka ekme ve üzerine sığan bulgur pilavı, yanında bir baş kuru soğan ve Berçin yaylasının buz gibi suyu insana rızık olarak yetiyor. Berçin Gözü'nde karşılaştığımız Hüseyin Emmi "Bereket topraktır, rahmet yağmurda, şükür de suda, yeter ki sen kulluğunu bil." diyor. Ormanı göstererek "Eskiden buralara girmeye korkardık, şimdi şu bahane bu bahane seyrelttik ormanlarımızı, ağaçlar olmayınca toprak ıssızlaşır, yalnızlaşır, çoraklaşır, toprak böyle olunca da su çekilir, gelmez olur, biz şükür az yapıyo-

ruz evlat." dedi. Dedi ve gitti. Ardından bakarken içimden "Bu yaylada, bu dağlarda olmasa, bu rüzgârı çekemese içine, bu suyu içmese bunları düşünemez ve diyemez." diye kendimi kandırıyorum. Ben binlerce kitap okuyarak bu hakikati öğrenirken bu insanlar "görüneni" her daim görerek hakikati kaynağından biliyor ve öğreniyorlar. İrfanla izah edilebilir Anadolu insanı ancak.

Buralarda Berçin Yaylası Şenlikleri adı altında tüm Avşarların toplandığı bir şenlik de yapılıyor. Ayşe Teyze "Biz zaten burada yaşadığımız için gurbanım bize her gün şenlik." der gibiydi. Bu tür şenlikler kültürel süreklilik bakımından önemli aslında. İçeriği bir geleneği

tevarüs etme kaygısıyla dolduruluyorsa anlamlı olur.

Artık ikindiye de savuşturduk ve vakit akşama döndü. Aklıma Veli Akca'nın Berçin yaylasını anlattığı şiiri geldi. Eşyalarımızı araçlara doldururken biraz içimden, biraz dışımdan dağları, suyu ve ormanı seyrederek mırıldanmaya başladım:

*Bu gece uyku tutmadı gözümü
Koyun saymayı denedim olmadı
Çare değildi, koyunları saymak
Koyunları önüme katacağım
Yaylaların yolunu tutacağım
Baş çelteğim olacak Osman Sarı
Erkenden çıkacağız dışarı*

*Ova, dağ, bayır dolaşacağız
Berçin yaylasına ulaşacağız
Koyunların çingırağı ötecek
Odun yakacağız, duman tütecek
Çayır çimene bağdaş kuracağız
Muhabbetin tadına varacağız
Ben uzanırken atlas döşeceğime
Çeltekte Osman binecek eşliğine
Sürecek eşliğini Aslantaş'a
Tüm köyü dolaşacak baştan başa
Balla doldurmak için boş tasını
Sorup bulacak Avşar'ın hasını
Mahmut Emmi'nin evine varacak
Hiç çekinmeden kapıyı çalacak
Osman'a kapıyı Kürşat açacak
Diyecek ki bu karşılaşma ne hoş
Mahmut Emmi göndermez Osman'ı boş
Çeltekte Osman başköşeye geçecek
Krallar misali yiyip içecek
Kürşat anlatacak, Osman gülecek
İkisi birden yaylaya gelecek*

*Yaylanın soğuk suyu çağlayacak
Derdimize meralar ağlayacak
Geçmişimizi yâd edeceğiz
Bir yandan koyunları güdeceğiz
Berçin yaylası açacak nefesi
Bir yanda saz, bir yanda kaval sesi
Geçse de yıllar unutulmayacak
Berçin yaylasının bu hikâyesi. ■*

ENDÜRLÜK

Erciyes, Ali Dağı, Endürlük

Üç Aziz'e Yeni Bakış

Metin Şimşek

1.

Andronik, Edirnik, Endürlük... Nasıl da bizleştirmişiz!.. Nasıl da bizimleştirep kucaklamışız!.. Tıpkı kendi inancımız içerisinde bulunan “Doğrusunu Allah bilir.” anlamındaki “Allah-u alem”i önce Ellahalem sonra Ellaham yaparak onunla ve anlamıyla kurduğumuz bağ gibi. Böylelikle, o ismi, o kavramı “bizim”leştirmek suretiyle, onunla daha samimi bir bağ kurup daha da pekiştiriyoruz ona olan inancımızı, bağlılığımızı... Kanımca Andronik’in Endürlük’e dönüşmesi de bu şekilde açıklanabilir. Argios’un Erciyes olması böyle değil mi? Özünde, olduğu gibi bırakmayı, ona saygı duymayı ve onunla samimi olmayı barındıran bu doğal süreç belki de Müslüman Türk’ün en belirgin özelliği ve üstünlüğüdür. “Özünü özünde gördüğü şey”i sever benimser ve kendileştirir. Bunun en güzel

örneği şudur: Bu topraklarda yaşamış ve devlet kayıtlarında millet-i sadıka diye anılmış bazı gayrimüslim tebaa ile Müslüman-Türk'ün kurduğu ilişki bu anlayışın devlet görüşü haline gelmesinde önemli etken olmuştur.

Vaktiyle, 18-19. yüzyılda, *Küçük Şehir*, hatta *Küçük Mısır* diye anılmış. Çünkü Endürlük her şeyiyle kendine yeter, merkeze, şehre ihtiyaç duymazmış çoğunlukla... Sarraftan değirmene, eczaneden un değirmenine, su mahzenlerine, nalbant ve diğer her türlü tamirci ve esnafa kadar her ihtiyaca cevap verebilecek iş alanı, esnaf ve zanaat kolu mevcutmuş. Bölgedeki en büyük ticaret merkezlerinden biri ve bunun sonucunda birçok sanat ve zanaat dalının, iş kollarının son derece gelişkin olduğu bir yer.

Emniyet ve asayişin istikrarı ve devamı için karakol bile varmış. En küçük, en dar sokaklarına varana dek taş döşeli yollara, kaldırımlara ve çevredeki her yere kolaylıkla gidilebilecek yollara yüksek konfor derecesinde sahipmiş. Yüksek standartlarda gelir ve yaşam... Taş konaklar, bahçeli evler, her sokakta her köşe başında akması hiç durmayan çeşmeler ve civarındaki bağlar bahçelerde rüya gibi bir hayat. Tekir Yaylası'ndan getirilen ve içme suyuna, bağlar bahçeler ve diğer ekim dikim alanlarına fazlasıyla yeten iki sulama kanalına bile sahipmiş Endürlük. Civardaki köyler ve kasabalar içerisinde en yüksek gelire sahip ve bununla doğru orantılı olarak devlete en fazla vergi ödeyen köymüş.

Endürlük köyünün, adından ve bölgede bulunan anıtların özelliklerinden hareketle, varlığının Bizans dönemine dayandığını söyleyen araştırmacılar vardır. Fakat Endürlük'ün resmi olarak varlığına 1500 yılına ait bir Osmanlı vergi evrakında rastlanmış.

Kayseri'ye 13 km mesafede ve şehrin güneyindedir. İç Anadolu'nun en yüksek dağı olan Erciyes'in kuzey yamacına kurulmuş, bugün Talas'a bağlı bir mahalle olan Endürlük, Ali Dağı'nın ardına düşer.

Bağlar bahçeler içinde, tabiatla harika bir uyum içerisinde. Bulunduğu yerin elverişli koşulları, yani geniş otlaklara ve son derece verimli topraklara sahip, sulak bir alan olması buraya özellikle bağcılık ve meyve tarımına uygun, özel bir yerleşim yeri niteliği kazandırmıştır. Buraya hangi mevsimde gelerseniz o mevsimin tüm güzelliklerini zerre zerre, an an, satır satır yaşarsınız. Özellikle güz mevsiminin doyumsuz güzellik ve seyrinin kefiliniz efendim. Buraya gelip gitmelerimizde sarının yeşile ve kahverengiye verdiği selamı aldık, üstünde yürüdüğümüz güz gazelleri bize Endürlük'ü anlatma telaş ve yarışındaydı. Kahverengi dedik toprağı ve taşı kastettik... Eski ve kısmen korunmuş, özelliklerini yitirmemiş taş yapılar, dar sokaklar kaç hayata şahitti? Ve ne türlü hikayeler taşıymıştı dünden bugüne?... İşte Endürlük'te sorabilirseniz mekân size yaşanmış olayları bir hatıra gibi anlatır en edebîsinden. Tarihi de, en nadide hatıraları da satır satır, an an hissedeceğinizin, zerre zerre solu-yacağınızın garantisini veririz. Burada Endürlük'ün hem çevresinde hem içinde, sokakları ve geçitlerinde tabiatla ve tarihle iç içesinizdir. Her dikili ağacın, her bir döşeli ve örülü taşın, hatta her harabe-nin size anlatacakları vardır. Sevdalara şahit olmuştur Endürlük en karasından. Kavuşmalara kavuşamamalara... Belki gurbetlik edememiş, etmemiştir. Ama Endürlük sıra olmuştur nice gurbetçiye en özlemlisinden... Kaç ayrının bağrını yakmış kaç terk-i sılanın burnunun direğini sızlatmış!.. Bugün bile, gurbet ve sıra kavramının, ayrılığın dünün hikâyelerinde kaldığı bugün bile burayı terk etmek zorunda kalanların sılası ve özlemidir Endürlük! Neredeyse yüz yıldır imkânsız bir kavuşmanın öznesidir!

Endürlük, 1924 yılında Yunanistan ile yapılan nüfus mübadelesinde tarihindeki en büyük kırılmayı yaşamış. Nice çınar niteliğinde aile yerlerinden sökülüp Yunanistan'a gönderilmiş. Bundan daha garibi, iddialara göre bu gönderilen

Kayseri’ye 13 km mesafede ve şehrin güneyindedir. İç Anadolu’nun en yüksek dağı olan Erciyes’in kuzey yamacına kurulmuş, bugün Talas’a bağlı bir mahalle olan Endürlük, Ali Dağı’nın ardına düşer. Bağlar bahçeler içinde, tabiatla harika bir uyum içerisinde.

ailelerin, büyük çoğunluğu Hristiyan olan Karamanlı Türkler olması.

Bu travmatik olayda sevindirici olan ise söz konusu mübadelede Yunanistan’dan gelen aileler ile yerel halk çok çabuk kaynaşmış. Fakat aynı şeyi buradan mübadele yoluyla Yunanistan’a gönderilen gayrimüslim tebaa için söylemek imkânsızdır. Zira buradan gönderilenler Yunanistan’da uzun süre yerleştirilmemiş, kendileri için oluşturulan kamplarda çok düşük standartlarda yaşamaya mecbur edilmişler ve ora halkı tarafından kolay kabullenilmemişler. Gerekçe “Türk ve Müslüman” olarak kabul edilmeleridir. İzmir’den mübadele yoluyla giden Rumlar için bile böyledir bu. Onları aşağılamak ve dışta tutmak için söylene söylene bir Yunan atasözüne dönüşmüş “Turko

sporos!” (Türk tohumu!) sözü meşhurdur.

Bu, Türkiye’nin taraf olduğu birçok mübadele için söylenebilir. O günden bugüne bu konuda yazılmış kitaplar, verilmiş mülakatlar, kameraya alınmış kayıtlı görüntüler ve bu gibi bilgi ve verilerin ışığında çekilmiş belgesel ve filmler bunun delilidir.

Hatta Hristiyan Türk tebaa normalde Ortodoks olup, Fener Patrikhanesine tabi olmalarına rağmen Patrikhanenin onları Hristiyan kabul etmemesi ve tanımaması ayrı bir ironidir.

Millî Mücadele sürecinde ve öncesinde ayrılıkçı çetelere karşı çıkmış olmalarına rağmen, onlarla mücadele etmiş olmalarına rağmen, Millî Mücadele’ye her türlü desteği vermiş olmalarına rağmen, bu Hristiyan Karamanlılar

Türk olmalarına rağmen bu mübadelede göçe zorlanmaları ayrıca bir acı ironi ve üstünde düşünülmesi gereken bir vak’adır. Üstelik kendilerinin Türk olduklarını, gönderilmemeleri gerektiğini söylemelerine rağmen.

...

2.

Erciyes’in suyunu dibinden içen, onun faydalarını bitimsiz yaşayan bir güzelliştir Endürlük. Her sabah Erciyes’in selamını Ali Dağı’ndan alır. Güzellik uykusuna yatarken kendisini Ali Dağı’nın en alımlı yüzüne emanet eder bu güzel. Vaktiyle Erciyes eteklerinde Ali Dağı’nı seyredeceği bugünkü yerine yerleşirken seve seve kabul edilmiş... Endürlük-Erciyes-Ali Dağı... Bu üçlü dostluk nasıl anlatılır bilemedik!.. Aya Triada!.. Üç Aziz... Belki de bu dostluğun adıdır Aya Triada! Kim bilir?.. Aya Triada Endürlük’ün işareti,

tarihi ve simgesi. Kimileri tarafından Küçük Ayasofya diye nitelendirilen Aya Triada Kayseri’den İstanbul’daki ağasına kırgın üzgün kırık bir selam söyler bugünkü haliyle... Zira Aya Triada ve Aya Sofya işlevsizlik ve kaderine terk edilme ile birlikte benzer bir kaderi paylaşmaktadır.

1960’lı yıllarda çok kısa bir süre cami olarak kullanılmış fakat bir süre sonra mevcut sakinlerin şehre göçmeye ve temelli yerleşmeye başlamasıyla cami işlevini de kaybederek kötü kaderi ile baş başa bırakılmış.

Aya Triada!.. En çok onun anlatacakları vardır şüphesiz. Zamanında yurdun en önemli Hristiyan mabetlerinden biriymen zaman içinde yaşanan üzücü hadiseler ve koruma konusunda gösterilen zafiyet onu bugünkü durumuna getirmiş. Aya Triada, o günkü görkemli haliyle, bu topraklarda birlikte nasıl yaşandığının da delili sayılır. Zira Endürlük kurulduğu

zamanlardan bugüne birbirlerinden hem din hem köken olarak farklı insanların bir arada yaşadığı örnek bir yerleşim alanıdır. Aya Triada bu rolüyle Endürlük’ün ve birlikte yaşamının sembol yıldızı olmuş.

Bir iddiada Endürlük’ün ilk kurulduğu yerin aslında bugün kiliseyi tam merkeze alacak şekilde olduğu ve zamanla yaşanan değişimlerle köyün kiliseyi batı tarafta bırakacak biçimde kaydığı ifade edilir. Yine bir iddiada Aya Triada Kilisesi Endürlük’teki tek kilise değil son kilisedir. 1727 yılında Provos, Tarahos ve Andronikos adlı üç Hristiyan azizine ithafen, daha önceleri harabe durumdaki bir kilisenin temelleri üzerine inşa edilmiş. Aya Triada Kilisesi halen korunan mermer kitabesindeki bilgilere göre bugün nispeten ayakta kalan son mimari şeklini 1835 yılındaki inşada almış.

Aya Triada Kilisesi de diğer birçok somut kültürel miras gibi gerek maddi yetersizlikten dolayı kendi kaderine terk

edilmiş gerekse bilgi bilinç eksikliğinden ve korunamamaktan dolayı büyük bir hızla yok oluşa doğru gitmektedir. Yasadışı olmasına rağmen yeterli bir cezai yaptırımı olmayan define arayıcılığı onu da diğer bazı benzerleri gibi mahvetmiş.

Koruyup gözetilmesi gereken bu tür yapıların miras yoluyla geleceğe taşınması da elzemdir. Zira bu topraklarda nasıl birlikte yaşandığının en güzel delilleri. Tarih içerisinde şimdi bizim olmayan coğrafyalarda bizden kalan tebaaya ve bizi temsil eden, bizi anımsatan mimari yapılara neler yapıldığı ortadadır. Bizim bu konudaki müspet tavrımız intikam duygusuyla hareket eden barbarlara misliyle fakat tersinden çok güçlü bir cevap niteliği taşıyacaktır.

Ülkemizde son yıllarda koruma ve sahiplenme bilincinin nispeten artması ile restorasyon ve yenileme için ayrılan kaynak miktarının artması bu konuda son derece umut vericidir. ■

Paul Lucas'ın 1705 Yılında Yaptığı Kayseri Seyahati

Osman Eravşar

1664 yılında Rouen yakın-
larında Quevilly'de
doğmuştur. Fransa kralı 14. Louis'nin
de teşviki ile 1699-1703; 1704-1708 ve
1714-1717 olmak üzere üç farklı dönemde
Yunanistan, Anadolu, Suriye ve Mısır'a
seyahatler yapmıştır. 1688 Eğriboz
Kuşatması'na Venedik ordusu yanında
katılmıştır. 1696 yılında Fransa kraliyet
ailesi için satın aldığı çok zengin bir
antik koleksiyonu Fransa'ya getirmiştir.
Bu durum Fransa Kralı'nın dikkatini
çekince antik eserler toplamak üzere
üç farklı tarihte seyahat etmek üzere
görevlendirilmiştir. Asıl mesleği dok-
torluk olan Paul Lucas 7 Ekim 1705
tarihinde şehre gelmiştir. Paul Lucas,
seyahat ettiği şehirlerde uzun süreli
kalmaktadır. Özellikle doktor olmasının
sağladığı avantaj nedeniyle şehirlerde çok

iyi bir biçimde ağırlanmış ve kentlerin
fiziki yapıları hakkında ayrıntılı bilgiler
vermiştir. Paul Lucas Anadolu'ya çeşitli
tarihlerde gelmesine karşılık sadece
bir seyahatinde Kayseri'ye uğramıştır.¹
Bu gelişi sırasında şehirden ne zaman
ayrıldığı tam olarak belli değildir.

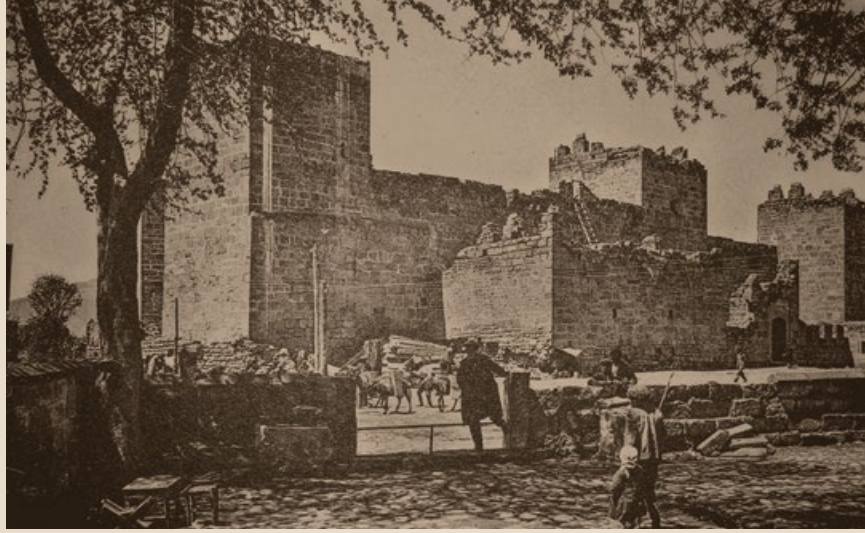
Ürgüp üzerinden Kayseri'ye gelen
seyyah, Ürgüp'ten ayrıldıktan bir süre
sonra İncesu'da duraklamıştır. İncesu'nun
büyük bir şehir olması, Lucas'ın dikkatini
çekmiştir. Lucas şehrin içinde bulunan
Kara Mustafa Paşa Kervansarayı'nı, saray
olarak algılamıştır. İncesu'dan ayrıldıktan
sonra, hırsız (eşkiya) olabileceği korku-

suyla oviden değil dağların tepelerinden
dolaşarak Kayseri'ye doğru yola çıkmıştır.
Bu sırada İncesu'nun 10 km kadar kuze-
yinde bulunan Viranşehir'deki Roma
mezarını da görmüş ve burasını da yine
saray olarak yorumlamıştır.

7 Ekim sabahında şehre girmiştir.
Şehre geldikten sonra bir süre bir handa
kalmış, ancak sonraları doktor olarak
ününün buralara kadar yayılması nedeniyle
büyük bir iltifatla karşılanmıştır. Bunun
sonucunda halktan pek çok kişi Lucas'ı
ağırlamak için girişimlerde bulunmuştur.
Ancak Lucas, tekliflerin hepsini birer birer
mütevazı bir şekilde teşekkür ederek
reddetmiştir. Buna karşılık şehrin önemli
emirlerinden birisi eşyalarını toplamak
için bir at ve bir de ev hazırlattığını bil-
dirmek için birisini yollamış ve Lucas da
bu teklifi kabul etmek zorunda kalmıştır.

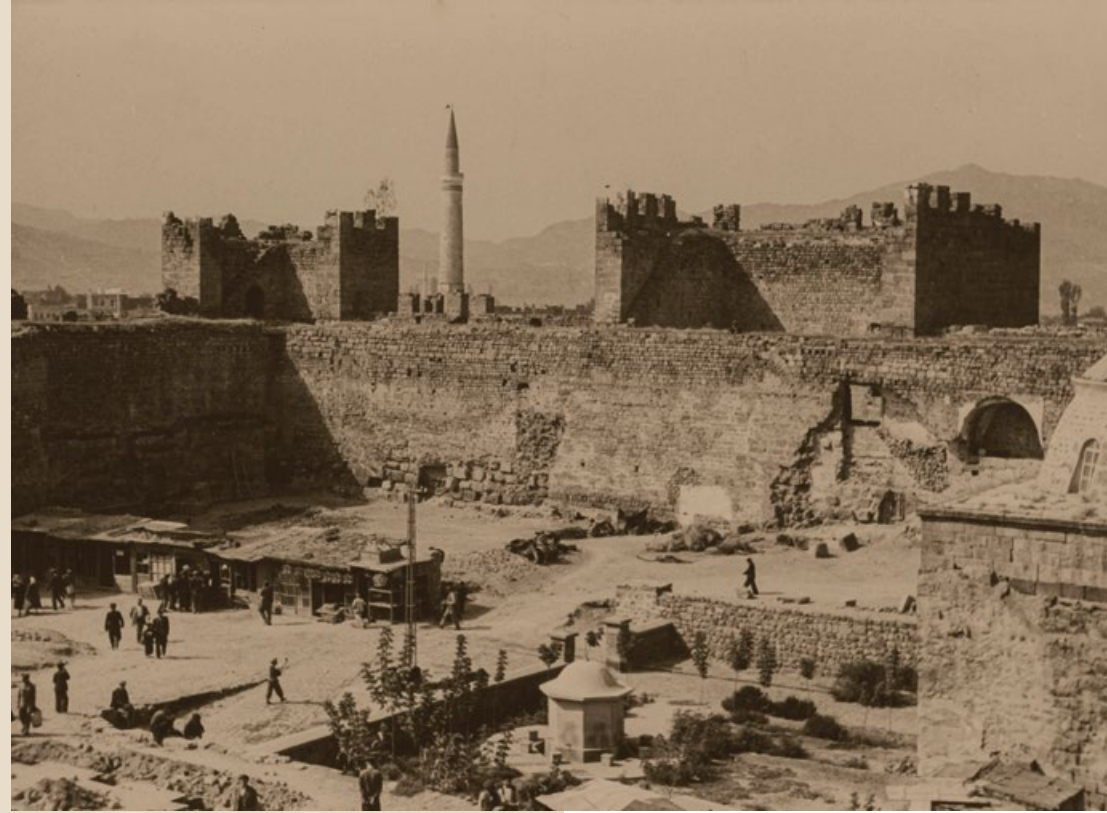
¹ P. Lucas, Voyage Du Sieur Paul Lucas Fait
Par Ordre Du Roy Dans La Greece, L'Asie
Mineure, La Macedoine et L'Afrique, Paris,
1712, s.167-180.

Lucas, Kayseri’de kaldığı sürece emirin bu evinde ikamet etmiştir. Evin temizliği ve güzelliği seyyahın dikkatini ilk bakışta çekmeye yetmiştir. Lucas mesleği olan doktorluk sayesinde şehirde özenle ağırlanmış ve adını duyan herkes Lucas’a muayene olmaya gelmiştir. Lucas’ın ünü o tarihte Anadolu’da öyle bir yayılmış ki ilaç olmadan mucizevi olarak tedavi yaptığı halk arasında yayılmıştı. İşte Lucas bu ünü nedeniyle Kayseri’de de kendisinden mucize bekleyen hastalarla karşılaşmıştır. Bunlardan bir olayı Lucas şöyle anlatır:

“Beni görmeye gelenlerin içinde görme özürlü bir bayan soğukkanlılıkla onu tedavi

etmemi istemişti. Ona göz tedavisi için hiçbir ilacın olmadığını söyledim. Fakat buna rağmen ilaç tedavisini istemediğini, benim tarafından bir mucizenin gerçekleştirilmesini istiyordu. Aslında çaresiz olduğunu kendisi de biliyordu. Çarenizin sadece Allah’ta olduğunu bilmenize rağmen hâlâ ne isti-

yorsunuz dediysem de kadın buna anlam veremiyordu ve memnuniyetsiz bir şekilde evden çıkmıştı. Eğer Fransız doktorlar her şeyi yapıyorsa, neden o zaman bu doktor benim gözlerimin açılmasını istemiyor; diye benden bahsediyormuş.”

Lucas şehirde kaldığı sürece başka enteresan olay ve isteklerle de karşılaşmıştır. Bunlardan bir diğeri de ziyaretine gelen birisinin kendisine altın yapmayı öğretmesini istemesiydi. Lucas bu teklif karşısında ilk önce şaşırıp daha sonra gülerek neden altın yapma ilmini daha önce öğrenmediğini düşünmüştü.

Lucas’ın karşılaştığı diğer bir olay da yine altınla ilgiliydi. Kayseri ziyareti süresince yanında olan bir derviş bir gün ona altın yapmasını öğreteceğini söylemişti. Hemen aynı gün akşam bu iş için gerekli olan kömür ve kurşun getirmesini derviş Lucas’tan istemiş, kurşunları bir potada erittikten sonra küçük bir şişede bulunan kırmızı likörün bir damlasını bir parça pamuğa damlatıp

Lucas’ın kentle ilgili gözlemleri ilgi çekicidir. Kente geldiği dönemde henüz Osmanlı İmparatorluğu’nun gücünü kaybetmemesi sebebiyle, bakış ve gözlemleri ayrı bir değer taşır. Yaklaşık bir yüzyıl sonra gelen seyyahlar gerek halkı, gerekse kenti yanlı bir biçimde tanımlarken, Lucas’ın böyle bir tutum sergilemediği açıktır. Bu yönü de seyahatnamesine ayrı bir değer kazandırmıştır. Kentteki yapılardan birisinin gravürünü ilk defa Lucas yapmıştır. Kentteki Selçuklu yapılarından yanlış da olsa bahsetmesi de yine önemlidir.

onu bal mumuyla kaplamıştı. Derviş bu parçayı potanın içine koyarak Lucas’a yatıp sabah altınları potada bulacaklarını ima etmişti. Ancak Lucas’ın sabırsızlığı ve merakı onun uykusunu engellemişti. Lucas gece yarısı potaya bakmak için kalkmış, ancak potanın devrilmesi sonucunda derviş uyanmıştı. Derviş hazırladığı maddeyi yerde görünce hoş-

nutsuz olmuştu. Derviş, yere düşen ateş parçalarından yaralanan Lucas’ı tedavi etmek bahanesiyle dışarıya gittiye de, bir daha Lucas’ın yanına dönmemiştir.

Lucas bundan sonra şehir hakkında bazı bilgiler vermektedir. Şehrin Erciyes Dağı’ndan yarım saat uzaklıkta olduğu ve etrafının surlarla çevrili olduğunu belirtir. Lucas bu surların etrafının en az

iki saatte dolaşılabileceğini belirtir. Kare şeklinde olan bu surların uzunluğunun enine oranla çok daha fazla olduğu ve büyük yontma taşlardan yapıldığını anlatır. Surlarla ilgili gözlemlerini surların içinden (arkasından) yuvarlak kemerlerle desteklendiğini belirterek bitirir. Lucas'ın şehrin tam ortasında olduğunu belirttiği saray Osmanlı döneminde Paşa Sarayı olarak adlandırılan yönetim binasıdır. Bu saray günümüzde kentin Cumhuriyet Meydanı olarak adlandırılan bölümünün doğusunda yer alıyordu. Şehrin pazarlarının temizliği ve güzelliğinden bahseden Lucas, halkın terbiyeli ve nazik insanlar olduğunu özellikle vurguluyor.

Seyyah şehrin yakın çevresinde de birtakım incelemeler yapmıştır. Bunlardan şehrin güneydoğusuna yaptığı gezide birtakım kalıntılar ve yapılarla karşılaşmış ve kule şeklinde dediği bu yapılardan birisinin gravürünü de çizmiştir. Aslında Lucas'ın karşılaştığı bu yapı Eretna dönemine ait olan Sırçalı Kümbet'tir. Üzerindeki Farsça kitabesi nedeniyle İranlılar tarafından yaptırıldığını belirtir. Bu yapıların ölü kabri olduğunu söylemesine karşılık ayrıntılı tanımlarını vermemiştir.

Lucas şehrin etrafındaki gezisini güneye doğru devam ettirmiştir. Erciyes Dağı eteklerine geldiğinde bu dağın yüksekliği ve yılın dört mevsiminde tepesinde bulunan kardan etkilenmiştir. Seyyah, dağın eteklerinde bulunan antik Mazaka kentinin (eski Kayseri) harabelerinden ayrıntılı olarak bahseder.² Bu harabelerin içinde özellikle 40 kız cesedinin bulunduğu mağarayı dikkatle

² Bu harabelerin birçoğu bugün tahrip olmuştur. Hızlı kentleşme sonucunda kent üzerinde hiçbir şey kalmamıştır.

▲ F: Serkan Özkan

anlatır. Bu mağaraya inen bir delikten mezarlığın içine giren Lucas, etrafta çok sayıda insan iskeleti bulunduğunu belirtir. Lucas gördüğü bu iskeletlerin uzun zaman öncesine ait olmasına karşılık üzerinde hâlâ derilerinin bulunduğunu da anlatır. Ama bu cesetlerin mumya olup olmadığı hakkında bilgiler vermez. Mezar odasının kare planlı olduğunu ve içerisinde bir insanın rahatlıkla ayakta durabilecek yüksekliğe sahip olduğunu anlatan Lucas yapıların bugün kapalı bir girişinin olduğunu belirtir.

Lucas'ın belirttiği bölge eski Mazaka kentinin Beştepeler civarındaki mezar odalarıdır. Burada 1960'lı yıllarda Kayseri Müzesince kazılar yapılmış ve tümölüs-

ler ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca Roma dönemine ait içi freskolarla süslü kaya mezarları da bulunmuştur. Bu harabelerin biraz yakınında yine böyle yer altı oyukları ve harabeleri de bulunuyordu. Şehrin kronolojik tarihi hakkında bilgiler veren seyyah şehrin dört kere yıkıldığını ve dört sefer de yeniden kurulduğunu dayanak göstermeden anlatır. Bunun sonucu olarak da hiç eski türbe veya eski yazı bulamadığını ifade eder.

Lucas, şehirdeki yapılar ve harabeler dışında sosyal yapı ve gelenekler üzerinde Batı'yla kıyaslayıcı birtakım bilgiler de verir. Bu durumu Lucas şöyle anlatır:

“Şehir halkının çoğu terbiyeli ve nazik insanlardı. Çoğu şişman olmalarına rağmen

boylarının uzun olması onları bir yerde avantajlı kılıyordu. Kadınlar ise Türkiye'deki diğer birçok kadına göre çekingendi. Fakat doktor unvanım birçok hareme girmemi sağlıyordu. Çok harem gördüm ve bu şehirde güzellikler eksik değildi. Gerçek güzellikten bahsediyorum. Çekicilik oturulan bölgeye bağlı değil, fakat bu toplumların hayal gücüne bağlıydı. Bazen hoş olarak algılanan bir olay, diğer insanlarda ise önemli bir kusur olarak algılanıyordu. Türkiye'de kaldığım sürece beni her zaman şaşırtan bir şey fark ettim. Doğuluların zevk konusunda bizden daha zarif olmaları. Kadınların doğru olan bu çekingenlikleri onları daha zarif kılıyordu. Daha az nesneyle sınırlı olunca duygular daha canlı kalıyor ve mutlaka biri diğeri

▲ F: Seyit Konyalı

için yani kadın ve erkek birbirlerini daha az yıpratıyorlardı. Onları birleştiren aşk da daha uzun süre bu sayede devam ediyordu.”

Lucas, Kayseri'den ayrılarak Tokat, Amasya ve Maraş'a gitmeye karar verdi. Ancak Tokat'tan gelen bir kervanın şehirde veba olduğunu belirtmesi onu başka bir yere yönlendirdi. Ancak Lucas'ın şehirden ayrılacağını öğrenenler, onun devamlı kalması için bütün kolaylıkları göstermişlerdi. Bütün şehir isteklerinin yapılacağını, daha büyük bir eve taşıyabileceklerini ve hatta zevkine göre kendisine bir kız ayarlayıp evlendirebileceklerini dahi vaat etmişlerdi. Ama Lucas emirlerin teklifleri için hepsine teşekkür ederek ilaçlarının kalmadığı bahanesiyle şehirden ayrılacağını bildirdi. Şehir halkı Lucas'a ilaçlarını aldıktan sonra geri dönmesi için yalvarmıştı. Ama Lucas bir daha şehre geri dönmeyecektir. Lucas şehirden ayrılırken duygulu anlar yaşamıştı. Kayseri'de yaşadığı rahatlığı diğer şehirlerde yaşamadığını belirten seyyah, kaldığı süre boyunca insanların kendisine yaşaması için gerekli yiyecek-

leri her gün getirdiklerini, kadınların kendisine pastalar ve meyveler ikram ettiğini överek anlatmıştır.

Lucas, şehirden ayrıldıktan sonra Niğde'ye doğru yola çıkmış ve önce İncesu'ya uğramıştır. Seyahati boyunca Kayseri'de kendisine yapılan iyi muameleyi unutmayan Lucas Niğde'den sonra güneye doğru giderek seyahatine devam etmiştir.

Lucas'ın kentle ilgili gözlemleri ilgi çekicidir. Kente geldiği dönemde henüz Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünü kaybetmemesi sebebiyle, bakış ve gözlemleri ayrı bir değer taşır. Yaklaşık bir yüzyıl sonra gelen seyyahlar gerek halkı, gerekse kenti yanlı bir biçimde tanımlarken, Lucas'ın böyle bir tutum sergilemediği açıktır. Bu yönü de seyahatnamesine ayrı bir değer kazandırmıştır. Kentteki yapılardan birisinin gravürünü ilk defa Lucas yapmıştır. Kentteki Selçuklu yapılarından yanlış da olsa bahsetmesi de yine önemlidir. ■

Bu yazı Kayseri Ansiklopedisinden alınmıştır.

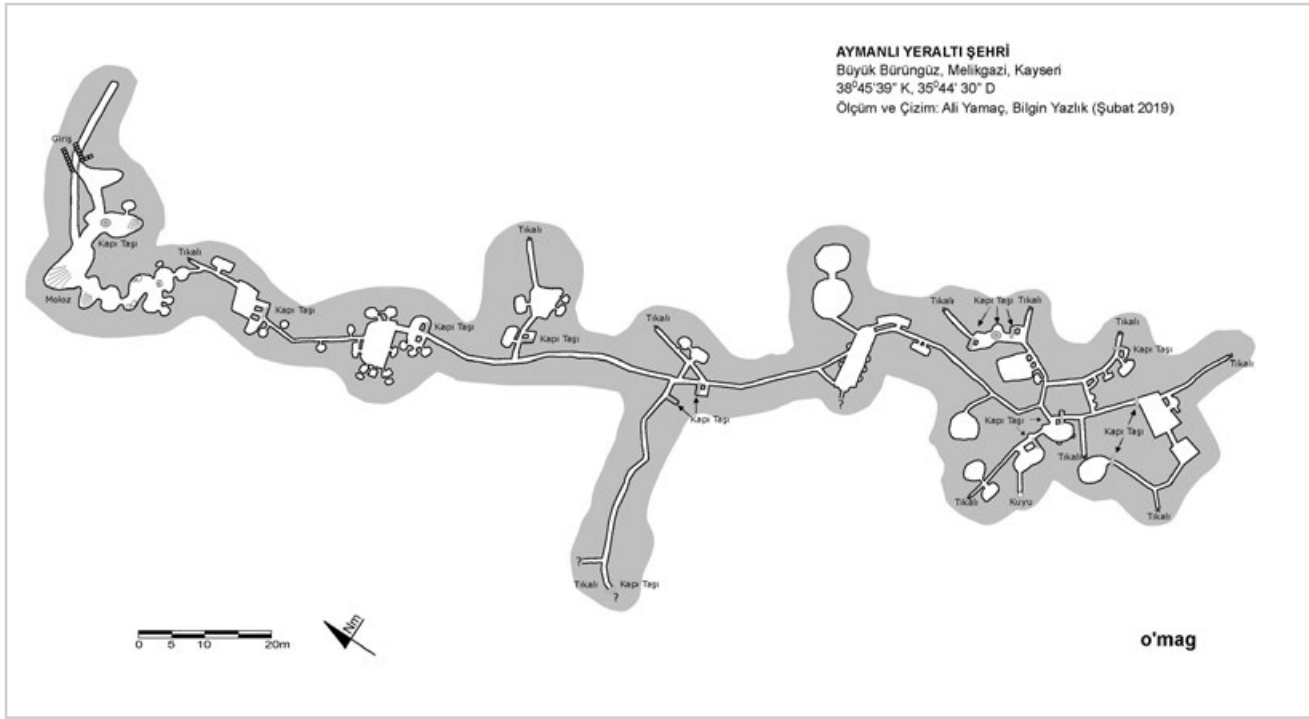
Kayseri'nin En Büyük Yer Altı Şehri AYMANLI'NIN KEŞİF HİKÂYESİ

Bilgin Yazlık

İnsanın en temel gereksinimlerinin başında barınma yer alır ve barınma bir hak olarak da değerlendirilir. Barınma hakkı doğuştan gelir ve yaşadığı alanda bulunma hakkı olarak da ifade edilebilir. İnsan, yaratılışından bugüne kadar çok farklı şekillerde barınma problemini çözmüştür. Mağaralarda başlayan barınma kültürü zaman içerisinde yer altından yer üstüne doğru yönelmiş, çadır yaşamına ve bugün nihayet modern kent yaşamına dönüşmüştür. Yaşamak için kullanılan mekânın her şeyden önce güvenli olması gerektiği aşîkârdır, güvenli bir barınak yapabilmek için insanın tarih yolculuğu sırasında keşfettiği bir yöntem de kayaların oyularak mağaraya dönüştürülmesi yöntemidir.

Kayseri'nin bir zamanlar merkezi olduğu Kapadokya bölgesinde Erciyes'in ve Hasan Dağı'nın püskürttüğü "tüf" olarak adlandırılan volkanik küllerden oluşan yumuşak, gözenekli kayalara sıkça rastlanmaktadır. Bu kayalar gözenekli ve yumuşak yapıları sayesinde basit aletlerle insan gücü ile rahatça oyulabilmekte ve kolayca barınma mekânları yaratılabilmektedir. Bugün Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırşehir, Kayseri gibi Kapadokya bölgesi illerinin birçoğunda çok sayıda yer altı şehrine, binlerce insan yapımı mağaraya rastlanmasının nedenlerinden biri de budur.

Bilinen tüm yer altı şehirlerine kıyasla büyük bir farkla Kayseri’nin en büyük yer altı şehri geçtiğimiz şubat ayında Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile bir protokol kapsamında Kayseri’de yer altı araştırmaları yapan Obruk Mağara Araştırma Grubu marifeti ile keşfedildi. Keşfedilen bu yer altı şehri, Koramaz Vadisi köylerinden olan Büyük Bürüngüz köyü içerisinde yer almakta olup yerel halk tarafından bölgeye Aymanlı denildiği için Aymanlı Yer Altı Şehri olarak adlandırıldı.

Kayseri de yukarıda bahsedilen tüf adlı kaya yapısına çeşitli bölgelerde sahip olması nedeni ile tarih boyunca üzerinde yaşayan milletlerin zaman içerisinde yaptıkları binlerce mağaraya ve onlarca yer altı şehrine ev sahipliği yapmaktadır. Bu kayaların yoğun olarak bulunduğu bölgelerden biri de Koramaz Vadisi’dir. Koramaz Vadisi, on iki kilometre uzunluğu ile Kayseri şehir merkezinin yaklaşık yirmi kilometre kuzeydoğusunda yer alan bir deprem kırığı oluşumudur. Vadi sahip olduğu doğal kaynakları, çevresine kıyasla korunaklı yapısı ve yumuşak kaya yapısının da katkısı ile tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Özellikle, düşman saldırısı sırasında

korunmak için yapıldıkları tahmin edilen, bugüne kadar tespit edildiği kadarı ile toplam yirmi bir yer altı şehri Koramaz Vadisi içerisinde yer almaktadır. Bu yer altı şehirlerinden en büyüğü ve bilinen tüm yer altı şehirlerine kıyasla büyük bir farkla Kayseri’nin en büyük yer altı şehri geçtiğimiz şubat ayında Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile bir protokol kapsamında Kayseri’de yer altı araştırmaları yapan Obruk Mağara Araştırma Grubu marifeti ile keşfedildi. Keşfedilen bu yer altı şehri, Koramaz Vadisi köylerinden olan Büyük Bürüngüz köyü içerisinde yer almakta olup yerel halk tarafından bölgeye Aymanlı denildiği için Aymanlı Yer Altı Şehri olarak adlandırıldı.

Büyük Bürüngüz köyü; Koramaz Dağı eteklerinde kurulmuş, Koramaz Vadisi doğu girişindeki platoda yer alan, çok fazla engebeli olmayan, uzaktan bakıldığında aslında oldukça düz yerleşimli, 601 haneli ve yaklaşık 1.800 yaz nüfuslu bir köydür. Büyük Bürüngüz’ün Danişmendliler döneminde önemli bir yerleşim olduğu, o günden bugüne intikal eden camilerden ve tarihî taş çeşmelerinden rahatça anlaşılabilmektedir. Büyük Bürüngüz sokaklarında gezerken kendinizi bir an tarihin derinliklerine seyahat ederken bulabilirsiniz. Büyük ustalıklı yapılmış taş evler, geçmişî yüzlerce yıl geriye giden camiler, doğayla uyumlu benzersiz mimari sizi hayal âlemine götürecek ve

kendinizi bir an 1800’lü yıllarda bulacaksınız. Büyük Bürüngüz’ü bilenler az sonra anlatacağım yer altı şehrinin burada nasıl bulunduğunu ve bugüne kadar nasıl keşfedilemediğini şaşkınlık içerisinde dinleyeceklerdir.

Aymanlı Yer Altı Şehri’nin keşif ve ölçüm sürecinde görev almış biri olarak

olan tünellerin tamamını da gören biri olarak, hiçbirinin doğrulanamadığını söyleyebilirim. Geçmişte bu tüneller belki gerçekten kilometrelerce uzanıyor olabilirler, ancak bugün gördüklerimin tamamı çökmüş ve geçit vermez durumdadır. Bugüne kadar gördüğüm yer altı şehirlerinin hemen hepsi köyün dışında

hiçbir yer altı şehri kaydı bulunmuyordu. Mehmet Akgül ile bu hususta daha sonra görüştüğçe kendisinin ısrarı ve yer altında yaşanan olayları anlatışı beni ikna etmeye başladı, ardından Obruk Mağara Araştırma Grubu ile temasa geçmeye karar verdim. Obruk Mağara Araştırma Grubu’nun yetkilisi Ali Yamaç’ı ikna ettim, hızlıca

sizlere Aymanlı’nın hikâyesini anlatmak istiyorum. Büyük Bürüngüz’de yaşayan değerli koleksiyoner Mehmet Akgül ilk defa bu köyün altında bir yer altı mağara ve yaşam sistemi var dediğinde işin aslı bu tespite pek de itibar etmemiştim. Bu işlerle amatör olarak uğraşan biri olarak defalarca köyden köye ulaşım sağlanan tünellerin var olduğuna dair rivayetler dinledim. Bu rivayetlere konu

ve bir vadi ya da dağın yamacında idiler, yaşam devam eden bir köyün altında olsa olsa depo amaçlı küçük oyma mağaralar bulunur diye düşünürdüm.

Büyük Bürüngüz’de yer altı şehri olduğu iddiası farklı sohbetlerde Mehmet Akgül tarafından dile getirilmeye devam etti. Koramaz Vadisi yer altı yapıları envanteri çalışması tamamlanmak üzere idi ve elimizde Büyük Bürüngüz köyünde

bir program yaptık, kendisi de benim gibi düşünüyor ve orada bahsedilen ölçekte bir yer altı şehri olamaz diye düşünüyordu. Bu nedenle, Ali Yamaç “Gelirim ama vaktimiz dar, ancak bir gün ayırabilirim.” diyerek programı belirledi. Takvim çok dardı ve o gün hedeflediğimiz yapıları önce bulmamız sonra da ölçmemiz gerekiyordu. Mehmet Akgül’den yer altı şehrinin girişi olabilecek noktaların

köylü desteği ile belirlenmesi hususunda destek istedik. Mağara ölçümleri en az iki kişilik bir ekip ile gerçekleştirilir, ben de Ali Bey'den iki kişi olarak gelmelerini rica ettim, ancak Ali Bey Kayseri'ye yalnız gelmişti. Kendisine diğer kişi nerede diye sorduğumda, kapalı alan korkusu olan bana umursamaz bir tavırla “İkinci kişi sensin.” dedi. İtiraz ettiysem de başka seçenek yoktu, el mahkûm o yer altı şehirlerine girecektim. İçimden “Nasıl da burada derin bir yer altı şehri çıkmaz, kolayca ölçer kurtulurum.” diye geçiriyordum.

Ali Yamaç ile mağara ölçüm malzemelerimizi sırt çantamıza doldurarak dondurucu havada Büyük Bürüngüz'ün yolunu tuttuk. Büyük Bürüngüz'e vardığımızda Mehmet Bey'in tüm köyü seferber ettiğine şahit olduk. Köylüler bize o gün öğle saatine kadar üç giriş gösterdiler. Üçü de yerin yaklaşık altı metre altından ilerleyen ve en fazla yirmi metre sonra çökme nedeni ile kapalı durumda tüneller idi. Bir yandan kapalı alan korkusu olan bir amatör olarak sevinirken diğer yandan bu köyde gerçekten var olan bir yer altı yapısının bizden saklandığını

düşünerek üzölmeye başlamıştım. Bir yandan kendi kendime tam da tahmin ettiğim gibi, burada evlerin altında bir yer altı şehri bunca zaman nasıl sağlam kalabilirdi ki zaten diye düşünüyordum. Üçüncü girişten çıkıp artık köyden ayrılmak üzere hazırlanırken, köyün çobanı “Bir giriş daha var.” diye çok düşük bir sesle arkadan belirdi. Mehmet Bey kulak kesildi hemen “Nerede?” dedi. Köylüle-

idi. Mehmet Bey'in yarım saat kadar süren telefon trafiği neticesinde evin anahtarı köydeki bir evde bulundu ve getirildi. Bu son şansımızdı, iddiasının doğruluğunun ispatlanması, köylerinde bulunan insanlık için değerli bu yer altı şehrinin gün yüzüne çıkması için Mehmet Bey büyük gayret içerisindeydi.

Kapı açıldı, çoban önde biz arkada ilerledik, bizi evin mahzenine indirdi,

rin birden telaşa kapıldığını hissettim, sanki plansız bir hamle ile karşı karşıya kalmış gibiydiler. “Başka yok”, “hepsini gösterdik”, “bu kadar” sesleri yükselmeye başlamışken, Mehmet Bey sesin sahibinin yanına gidip onu bir kenara çekti, her ne konuşuldu ise çobanı cesaretlendirdi ve çoban girişi bizlere göstermek üzere yola koyuldu. Çoban önde, biz arkada dar Büyük Bürüngüz sokaklarını adımlıyorduk, derken bir kapının önünde bulduk kendimizi. Çobanın girişi dediği yer bir evin bahçesinde idi ve evin kapısı kilitli idi, sahibi ise Ankara'da yaşayan bir aile

zeminde yaklaşık 40 cm yüksekliğinde 60 cm genişliğinde dar bir girişi işaret ederek “İşte burası.” dedi. “Ben buradan sonrasına karışmam.” diye de ekledi. “Buraya girenler içerisinde çok tehlikeli olduğunu anlatırlar, burada kaybolan insanların hikâyeleri ile büyüdük biz.” dedi. Mehmet Bey tedirgin olmuştu, “Dilerseniz hiç girmeyin.” dedi. Benim de içimi bir korku kapladı bir anda. Biz bu ruh halinde iken Ali Yamaç'ın hazırlanmaya başladığını gördüm, bana da bir kafa lambası uzattı, “Hadi zamanımız dar.” dedi. Her ne kadar içimde büyük

bir endişe olsa da gerçekten önemli bir iş yapıyor olma ihtimalimiz beni cesa-retlendiriyordu. Yedek pillerimizi, yedek lambalarımızı, pusulamızı, lazer metre-mizi, defterimizi, kurşun kalemlemizi, silgilerimizi hazırladık. Mehmet Bey ve yanındaki köylülerin endişeleri gözlerin-den okunuyordu, Ali Bey onlara dönerek “Çok uzun bir süre dönmezsek boş yere jandarmayı aramayın zira onlar da bizi

kapıları gibi alanlarda bulunur, ortalama büyüklükte bir yer altı şehrinde beş civarında bulunması beklenir.

İlerlemeye devam ederken yer altı şehrinin duvarlarını inceledim. Duvarlar, yani yapının içine oyulduğu kaya yapısı sıkışmış kum idi. Çevreyi inceledikçe birçok noktada çökmenin olduğunu gördüm. Bunu fark ettiğim an içimi bir korku sardı, bulunduğumuz yerin üstünde

Aymanlı yer altı şehrinin toplam tünel uzunluğunun yaklaşık altı yüz on metre olduğunu ve toplam on yedi kilit taşı barındırdığını hayranlıkla okudum, Ali Bey “Dünyada on yedi kilit taşı olan bir yer altı şehri daha bilmiyorum.” dedi. Üstelik bu yer altı şehri Kapadokya’daki örneklerinden farklı olarak dikey değil, yatay bir yer altı şehri idi.

oradan çıkaramaz.” diyerek girişten içeriye süzülüyordu. Ben o esnada, mağaranın küçük olması için dua ediyordum, Ali Bey’in arkasından ben de daracık girişten içeriye girdim. Bu andan itibaren dışarı ile olan irtibatımız tamamen kesiliyordu, ışık yok, ses yok, telefon yok.

Giriş oldukça dar idi, sürünerek ilerledik, ardından genişçe bir oda bizi karşıladı, burada büyükçe bir kilit taşı yerde yatar vaziyette yer alıyordu. Kilit taşı demişken bu konuda da kısa bir bilgi verelim. Bahse konu yer altı yapıları büyük çoğunlukla saklanma ve savunma amaçlı kullanılmışlardır. Saldırı esnasında yer altına çekilen halk, kilit taşları ile girişleri mühürlüyorlardı. Bu taşlar oldukça büyük (150 cm çapında, yer yer 50 cm genişliğinde) ve ağırdırlar, tam ortalarında ise 10 cm çapında bir delik bulunur. Bu delik hem gözetlemek hem de kapıyı açmak için kullanılır. Taş içerisinden geçirilen bir demir ya da ahşap mil desteği ile içeriden ve dışarıdan iten iki kişi marifeti ile kapı açılır, bu taşlar genellikle savunma odası kapıları, giriş

insanlar yaşıyordu, evlerin ve yolların yaklaşık on metre altında taşlaşmış kum içine oyulmuş dar tünellerde ilerlerken kendimi çok savunmasız hissettim. Bu hislerimi beraber olduğum Ali Yamaç ile paylaştım, bana teknik olarak mağaranın aslında ne kadar da sağlam olduğunu izah etti ve yola devam ettik.

Genişçe oda sola doğru uzuyordu, artık içerisi zifiri karanlık idi ve ışıklarımız olmadan bir adım dahi atamaz durumda idik. Sola doğru ilerledik, yirmi metre kadar ilerledikten sonra dar bir tünel bizi karşıladı ve dizlerimizin üstünde ilerlemeye devam ettik, bu şekilde biraz ilerledikten sonra karşımıza bir kilit taşı çıktı, taş tünelin tam ortasında ve geçişi engelleyecek şekilde duruyordu. İçim-den oh be buradan dönüyoruz diyerek kendimi teselli ederken Ali Bey’in bir anda taşın üstündeki ufacık boşluktan kendini karşı tarafa attığını gördüm. İçim daralıyordu, geri dönmek istiyordum ama onu da yapacak cesaretim yoktu, Ali Bey ilerlerken yalnız kalmaktan da korkmaya başladım ve çaresizce daracık

yerden sürünerek ben de geçtim.

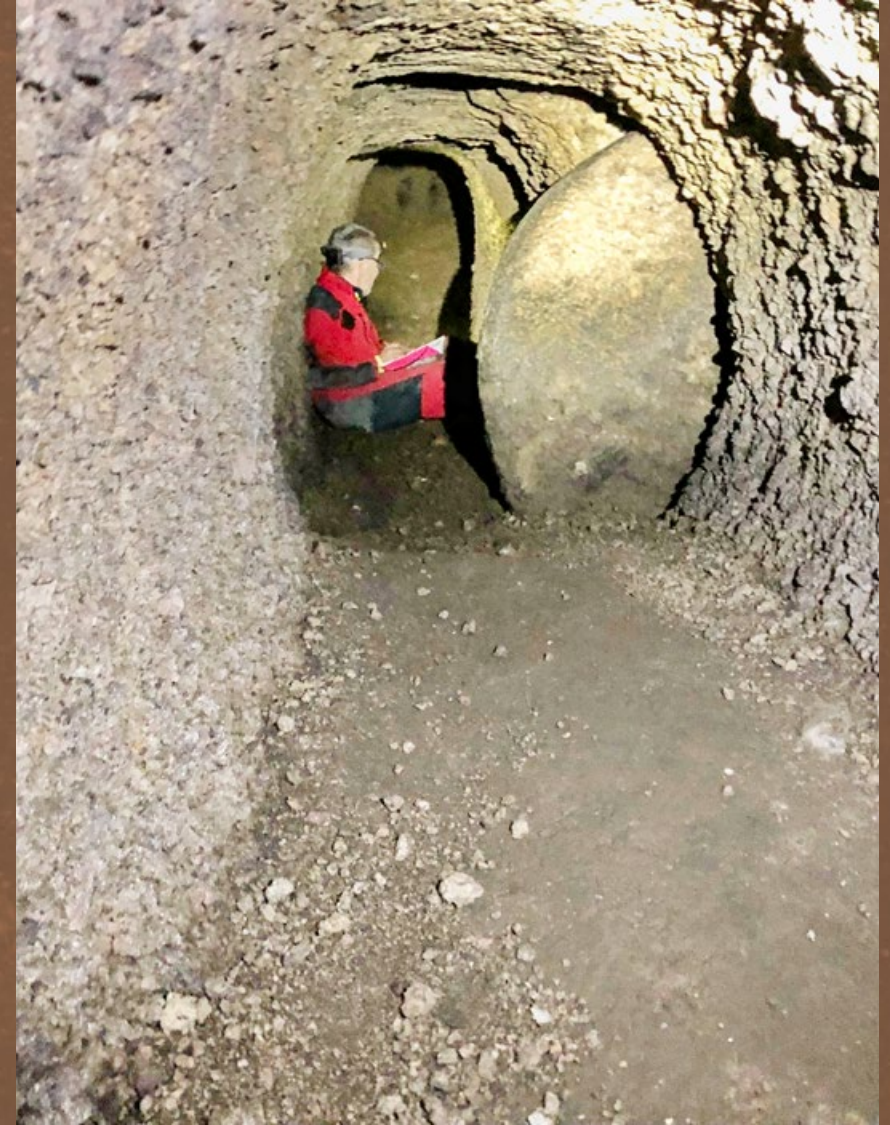
Tünel o kadar daralmıştı ki artık emeklemek de mümkün değildi, yerin on metre altında dar bir tünelde sürünerek ilerliyorduk. Nihayet tünel bir odaya açıldı, ancak bu defa karşımızda geldiğimiz hariç üç tünel ağzı bulunuyordu. Ben iyice endişelenmeye başlamışken Ali Bey’in “Hadi gel şurayı deneyelim.” dediğini duydum, iyi de bunun bir dönüşü olacaksa hangisini dendiğimizi bilmemiz gerekmez mi diye düşünerek girdiğimiz tünel ağzına taş dizdim. Yine dar bir tünele girmiştik, yaklaşık elli metre kadar sürünerek devam ettik, sonra tekrar bir odaya çıktık. Bu odada ise karşımızda üç yeni tünel girişi daha vardı, yani olasılıklar sürekli artıyor ve yapı karmaşılaşıyordu. Dar tünellerden geçerken dikkatimi duvarlarda asılı duran yarasalar çekiyordu, belirli bir derinliğe kadar bize eşlik eden yarasalar artık yok olmuştu. İnsan kemikleri olduğunu düşündüğüm kemikler görüyordum yer yer, yeşil renkli sırlı seramik parçaları vardı yerlerde. Ayrıca yerde insan izleri arıyordum, ancak duvarlardan zemine inmiş toz o kadar saftı ki üzerinden sanki yüzlerce yıldır hiçbir şey geçmemiş gibiydi, tek bir hayvan, insan izi ya da çöprü göremedim. Bu tünellerin her birinin incelenmesi ve ölçülmesi gerekiyordu. Yine bir tünel seçtik ve yine yaklaşık elli metre sürünüp yine bir odaya çıktık. Bu durum böyle tekrar tekrar devam etti. Bazı tüneller kapalı olduğu için geri dönüp diğer tünelleri deniyorduk ama o kadar çok varyasyon oluşmuştu ki kendimi artık tamamen kayıp hissediyordum. Bu şekilde yaklaşık iki saat kadar ilerledik ve sonunda tüm tünelleri kapalı olan bir dip odaya kadar geldik.

Belli ki Ali Bey de bu kadar büyük bir sistem beklemiyordu, hayranlıkla duvarlara, kapı taşlarına bakıyordu. O kadar çok ilerlemiştik ki nasıl döneceğimize dair hiçbir fikrim yoktu, bu korkunun üstüne bir de Ali Bey “Şayet lambalarımızda bir sorun yaşarsak buradan asla çıkamayız.”

demesin mi, başımdan aşağıya kaynar sular döküldü. Peki ya oksijen diye sordum, bu kadar derinde nasıl nefes alıyoruz, yoksa birazdan bayılacak mıyız diye sordum. Gülümsedi, bu yapıların binlerce insanın barınacağı şekilde tasarlandığını teknik detayları ile anlattı ve bak sana hava akışını deneysel olarak ispatlayayım dedi, muzip bir gülümsemenin ardından sigarasını yaktı, dumanın nasıl hızlı hareket ettiğini gösterdi. İlginç bir yöntemle de olsa ikna olmuşum. Ali Bey, saate baktı ve dip noktamız burası dedi, buradan ölçe ölçe çıkacağız dedi, ancak saat iyice ilerlemişti ve dışarı ile hiçbir iletişimimiz yoktu, istersen gel burada bırakıp dönelim, haber verip tekrar gelelim dedi.

Ben çıkarsam bir daha asla buraya kadar gelemem diyerek kendisini ikna ettim ve ölçmeye başladık. Ölçümü şu şekilde yapıyorduk, bir kişi referans noktada bekliyordu, diğer kişi lazer metrenin görebileceği en uzak noktaya kadar ilerliyor, noktayı eskiz olarak çiziyor ve ölçümler yapıp deftere not ediliyordu. Bazı tünellerde on beş metreye lazer attığımı hatırlıyorum, aramızda Ali Bey ile bu kadar mesafe olduğu bir anda, tünelde mutlak bir sessizlik hâkim iken duvarın arkasında duvara sürtünen sert bir cisim sesi işittim. Kulağımı tünel duvarına dayayınca duvarın arkasında bir canlının ritmik bir şekilde duvarı tırmaladığını duydum, o korku ve heyecanla hemen orayı terk ettim. Kim bilir duvarın arkasında ne vardı?

Tüm yer altı şehrini yukarıda anlattığım metot ile santim santim yaklaşık altı saatte ölçtük ve çıktık. İçeride o kadar uzun süre kalmıştık ki dışarıda panik havası vardı, bizi gören Mehmet Bey hemen sitem etti, kendisinden ve köylüden özür diledik ve nedenini açıkladık. Bizden uzunca süre haber alamayınca bazı köylüler arkamızdan gelmeye çalışmışlar ancak çok fazla ilerleyemeden geri dönmüşler. Dışarı çıkıp temiz havayı içime çekince kendime

geldim ve aslında ne kadar da büyük bir yer altı şehri ölçtüğümüzü hayretler içerisinde hatırladım.

Ali Bey, ölçümleri aldı ve İstanbul’a gitti. Bir hafta sonra Ali Bey’den telefon geldi. “Aymanlı yer altı şehrinin haritasını çizdim, sana da e-posta gönderdim, bir bak.” dedi. Heyecanla haritayı açtım ve detaylarına baktım. Ağırnas’taki yer altı şehrinin yaklaşık yüz yirmi metre olduğunu göz önünde bulundurarak vereceğim bilgiye dikkat etmenizi rica ediyorum. Aymanlı yer altı şehrinin toplam tünel uzunluğunun yaklaşık altı yüz on metre olduğunu ve toplam on yedi kilit

taşı barındırdığını hayranlıkla okudum, Ali Bey “Dünyada on yedi kilit taşı olan bir yer altı şehri daha bilmiyorum.” dedi. Üstelik bu yer altı şehri Kapadokya’daki örneklerinden farklı olarak dikey değil, yatay bir yer altı şehri idi.

Yukarıda keşfedilme öyküsünü de sizlere aktardığım, Kayseri’nin en büyük yer altı şehri, bugün Koramaz Vadisi içerisinde yer alan Büyük Büzüngüz köyünün altında uzanıyor. Şu an ziyarete kapalı olan yer altı şehrinin, gerekli tedbirler alınarak turizme kazandırılmasını ve sizlerin de benim yaşadığım bu maceraya ortak olmanızı ümit ediyorum. ■

Süheyl Ünver'in Eski Harfli Metinlerinde

Mimar Sinan

KOCA MİMAR SİNAN¹

*Mimar Sinan'ın Bugüne Tesadüf Eden 346'ncı
Devr-i Senevi –i İrtihali Münasebetiyle
Hattat-zade Muhyiddin Bey'e İthafen*

16 Cemaziyelevvel 996 tarihinde âşâr-ı bergüzidesi üzerinde ruh-ı pürfütuhunu yaşatan Mimar Sinan'ın vücudu Süleymaniye Camii'nin bir köşesine defnolundu. İkmâl olunamayacak yüzlerce eserini şâyân-ı hayret bir surette ikmâl ederek her tarafı doldurdu. Padişahları, paşaları, ağniyâyı memnun etti. Mesela padişahlar camileri zeminden mürtefi', büyük kubbeli ve çifte minareli yaptırdırlardı. Bu bir teamüldü. Ricâl-i devlet ise zemin ile beraber, kubbeli ve tek minareli yaptırdı. Ağniya ve ağvamın yaptırdığı camilerin duvarları kargir, üstü ahşap, müstatil veya merîî şekilde idi. Sinan eserlerinde bu taksîm câridir.

Mimar-ı hassa unvanını haiz olan Koca Sinan alelade bir yapı kalfası gibi olmayıp memuriyeti asr-ı hâzırın nafia vekili vezâîfine müşâbih vezâîfi cem eylediği gibi ehemmiyet-i şahsiyesi de büyüktü. Hatta Sinan, Kanunî'nin o ahir ömrüne kadar sarayın mer'ûil-hatır erkânından idi. Hatta Selim-i Sâni'nin cülûsundan sonra Sinan huzura her türlü kavâid-i teşrîfâtîyeden âzâde olarak girip çıkardı. Zira Büyük Babadan kalma sadık bir pir idi. Sinan yeniçeri olduğu halde hasekiliğe mahsus imamesini çıkarmadı. Ocağa merbutiyet-i maneviyesini ölünceye kadar böylece idame ettirdi.

Edirne Saray-ı Cedid-i Âmiresi hakkında pek yüksek bir eser yazan şimdi Edirne'de mukim Doktor Rifat Osman Bey üstadımız Mimar Sinan hakkında gayr-i matbu eserinin ihzâr olunmuş notları meyanında “Saraydan maada hükümetin hududu dâhilinde vücuda getirilen her türlü inşaat ve tamirat mimar-ı hassanın keşif ve evrakı ihzârından sonra yapılabilmekte idi.” diyor. Bâlâda beyan olduğu üzere Koca Sinan camiler hakkında bu tertibe riayet ile sırf kendi zevk-i selimiyle hareket eder ve ruhundan kopup gelen sünûhat ile bu eserlerini ibdâ' ederdi.

313 senesinde İkdâm sahibi Cevdet Bey'in himmetiyle tab edilen Mimar Sinan hakkında Şair Saî'nin kaleme aldığı “Tez-

Serdar Kozan

Türk münevverleri içerisinde engin kültürel birikimi ile temayüz eden hekim, tıp tarihçisi, ressam ve müzehhip Ahmet Süheyl Ünver, ortaya koyduğu eserlerle Türk kültürüne büyük katkılar yapmıştır. Ahmet Süheyl Ünver'in harf inkılabından önce Mimar Sinan hakkında kaleme aldığı metinler, günümüz harflerine aktarılmıştır. Bu makaleler değişik tarihlerde ve farklı yerlerde yayımlandığı için bazı tekrarların yaşanması kaçınılmazdır. Aktarma yapılırken metinlere hiçbir müdahalede bulunulmamış ve üslup korunmuştur. İmlada ise günümüzde kullanılan şekil tercih edilmiştir.

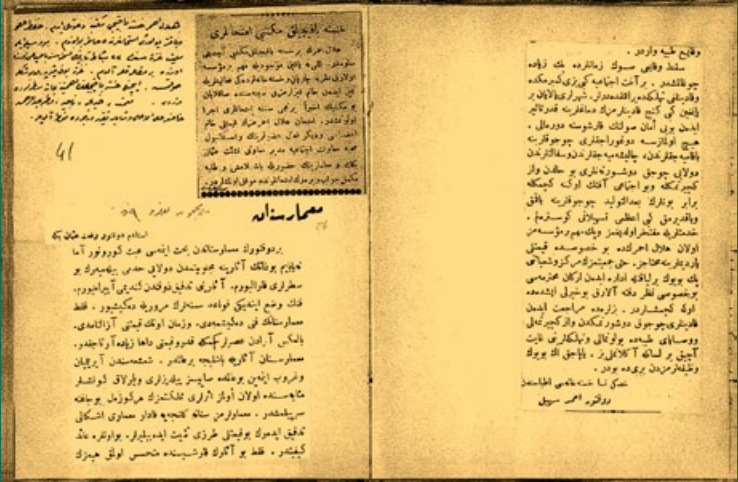
kiretül-Bünyan'da Koca Sinan'ın bütün âsarı hemen hemen derc olunmuştur. Mimar Sinan'ın bizzat lisanından dinlenerek yazılan bu eserin maalesef bugün matbuu kalmamıştır. Bir sahib-i himmet bunu neşre delalet ederse Koca Sinan'ın ne büyük ve değerli bir insan olduğu bütün vüzuah ile tebeyyün eder. Tezkiretül-Bünyân, Mimar Sinan'ın hemen bütün asar-ını muhtevi değildir. Mesela Edirne vilayetinde Doktor Rifat Osman Bey'in tetkikat-ı sahifesine nazaran Edirne'de Şeyh Çelebi Camii, Saray-ı Cedid'te Terâzû ve Adalet Kasırları ve Saray-ı Cedid'in bir kısım Su Yolları, Saray İçi Köprüsü, keza Edirne'de Rüstem Paşa Sarayı, Mehmet Paşa Sarayı (arsasında daire-i vilayet vardır), Siyavuş Paşa Sarayı, Ferhat Paşa Sarayı, Sinan Paşa Sarayı, Hafsa'da Mehmet Paşa Kervansarayı, Tezkiretül-Bünyân'da muharrer değildir. İşbu asar-ı mimariyenin vasf-ı mümtazlarını vâkıf bir heyet memleketimizi dolaşsa Sinan'ın lâyetmût daha nice asarına tesadüf eder.

Anadolu'nun pek çok şehirlerinde Sinan asarı oldukça mebzuldür. Yalnız İstanbul'da müfredat hesabıyla Sinan'ın asarı sayılamayacak derecede çoktur. Uzaktan İstanbul'a atf-ı nigâh edersek Üsküdar'da Valide-i Atik, Mîhrimah Sultan camileri, Tophane'de Kılıç Ali Paşa, İstanbul'da Sultan Selim, Süleymaniye, Edirnekapi'da Mîhrimah Sultan, Topkapı'da Ahmet Paşa, Silivrikapi'da İbrahim Paşa, Nişancı Paşa, Hasköy Eski Ali Paşa, Bali Paşa, Kadırga'da Sokullu Mehmet Paşa,

mazbût bulunmaması yüzünden harap olduğu zaman aynıını yerine koymak tamir etmek mümkün olamıyor. Bugün Sofya’da Mimar Sinan’ın binagerdesi olan imarete benzer bina müze ittihaz olunmuştur. Bunların bakımsız ve boş durmasına kâil olacaklar az bulunur. Süleymaniye müteallikatından imaretin müze, medresenin kütüphane ittihaz edilmesi oraya yeni ve renkli bir hayat bahşetmiştir ki adeta müze içinde bir müze hissini vermektedir. Mimar Sinan’ın, devrinin ihtiyacına göre yaptığı bu âbidâtı bugün biz aslını bozmayacak tadilât ile her şeyde kullanabiliriz. Hem daha iyi bakılır ve hem de bu eserler yakından tanınmış olur.

Tababet ilminde muhtelif şubelerde çalışan hekimler kendi ihtisasları derecesinde ufak ve büyük eserler neşrederler. Mimar Sinan eserlerini, değil bir şahsın, bir encümenin bir araya toplaması mümkün olamaz. Veyahut pek çok senelere mütevakıftır. Muhterem mimarlarımız ufak tetkikâta müs-tenid ve bir cami ile teferruatına ait resimli ve planlı ufak

milletlerin takdirine nail oldu ve onunla Türk milleti iftihâr etti. Süleymaniye’nin bir köşesinde o eserin imzası gibi duran kabrinden ziyâde Sinan’ı o lâyetmût eser yaşıtıyor. Ufak mak-beresindeki cismi nâbûd olmuş ise de bütün incelikleriyle Süleymaniye’de yaşayan yine odur. Zira Süleymaniye Sinan’ın tecahhur etmiş cesed-i pâkîdir. Sinan’ın her düşündüğü bir hakikat haline gelmiş ve her emelinde muvaffak olmuştur.

Dünyada onun kadar saadet hissedebilen insanlar pek azdır zannederim. Şakirtleri bile Hint’te tebellür eden belli başlı eserlerin mübdî’leri oldu. Türk devr-i satvetinde yetişen Sinan o devri şaşaa ve azametiyle gösterdi. O devrinin guru-runu zamanımızda bile yaşattı. Bu cihetten birazının tetkiki o zamanın halini pek iyi gösterir. Sonra Sinan’ın ruhundaki azamet ve kudreti her eserinde yaşanmış görürüz. O metin duvarlarla tutturduğu o kubbelerin cenâh-ı siyânetinde ne narin güzellikler saklamıştır. Ruh-ı insaniyeden tekâsûf eden inceliklerin ne dilferib şekillerde temessül ettiğini ancak onun eserlerinde görürüz.

Ahmet Süheyl

MİMAR SİNAN’

Üstad Doktor Rifat Osman Bey’e

Bir doktorun Mimar Sinan’dan bahsetmesi abes görünür ama ne yapayım bu zâtın âsârına meclûbi-yetimden dolayı haddimi bilemeyerek bu satırları karalıyorum. Âsârını tetkik zevkinden kendimi ayıramıyorum. Fennin vaz’ ettiği kavâid senelerin mürûruyla değişiyor. Fakat Mimar Sinan’ın fenni değişmedi. Ve zaman onun kıymetini azaltamadı. Bilakis aradan asırlar geçmekle kadrûkıymeti daha ziyade artacaktır. Mimar Sinan âsârıyla başlıca bir âlemdir. Şaşaasından ayrılmayan ve gurub etme-yen bu âlemde sayısız yıldızları ve parlak güneşler mesabesinde olan ölmez eserleri memleketimizin her güzel bucağına serpilmiştir. Mimarlarımız Sinan’a gelinceye kadar mimari eşkâli tetkik ederek bu kıymetli tarzı tespit edebilirler. Bu onlara ait keyfiyettir. Fakat bu âsârın karşısında mütehassis olmak hepimizin hakkıdır. Bizler ancak hayatımızı bildirebiliriz. Üç yüz bu kadar sene evvel kurulan bu binaların evvela harabîsi bizi müteessir etmektedir. Güzel ağaçların arasında imaretleri, medreseleri ve sâir teferruatıyla hamamına kadar bir mecmûa halinde göze çarpan bu eserler bugün pek bakımsız bir haldedir. Temaşasına ne kadar doyamazsak bu haline acımdan bigâne kalamayız. Bu eserlerin

Şehzade Camii’ni evvela Kanuni namına inşaaya memur oldu ve 956’da Süleymaniye’ye başlayarak 964’te hitama erdirdi. Kanuni’de devletimiz devr-i i’tilada bulunduğundan o devrin azamet ve heyetini, cami ve sâir âbidatta Sinan yaşattı. O devri nazarımızda Sinan’ın layemut asarıyla canlandırıyoruz. Sinan’ın asarı Avrupa’da medeniyetimize misal olarak basılıyor ve Türk olan Koca Sinan’ı daima minnet ve şükran ile hatırlıyoruz.

Mimar Sinan bununla beraber Tezkiretü’l-Bün-yân’da muharrer olduğu üzere 32 adet hamam yaptırmıştır. Yalnız altısı İstanbul’dan hariçtedir. Mesela (Haseki Sultan Hamamı Yahudiler içinde Yeni Cami’de, Galata’da merhum Mehmet Paşa Hamamı) bu iki hamam pek yakın senelerde ve hatta aylarda gözlerimizin önünde yıkıtıldı. Buna karşı kimse sesini çıkarmadı. Yalnız asar-ı milliyeyi tebcil ettiren muhterem Mehmet Ziya Bey bu hususta çok çalıştı. Fakat bu eserler pek yazıktır ki imha edildi.

MİMAR SİNAN’

Bugün Türk Mimarı Sinan’ın Sene-i Devriye-i Vefatına Müsadirfir.

Sene-i devriye-i vefatını değil devriye-i i’tilâsını tes’id ettiğimiz Koca Sinan’ın namı her zaman kal-bimizde yaşar. Âsârı da inzâr-ı takdirimiz karşısında bulunur. Bu koca adamın vaz’ ettiği âsâr-ı bergü-zidenin beheri bir müze kadar mütenevvi bedayi’i hâvîdir. Bir cami deyip geçmeyelim. Onda muhtelif sanayinin ne ince tatbikâtı mevcuttur. Tâ çinisinden

demir parmaklığına varıncaya kadar son derece tekemmül ve asırlarca taazzuv etmiş nadide parçalara tesadûf ederiz. Mesela Mimar Sinan’ın bütün bu külliyyatında ne kadar cazip bir ahenk göze çarpar.

Gitmesini bilir bir dilberin karşısında hissolunan rakik duygular aynıısıyla bu âsârın müvâcehesinde duyulabilir. Mesela Süleymaniye’nin temâşası da ruha o kadar safa verir.

Onu tenkit ve belki takdir edebilmek ancak o ser-sanatı idrak ile olabilir. Zira akûldeki tefâvût bu eserleri de türlü nazarlarla gösterir. Bunun için mazide olduğu gibi halde de onun bir nakisası tebeyyün etmedi. O bedâyî’ vücuda geldik-ten üç yüz sene sonra mes’ut tahvilât ile temerküz etmeğe çalışan fen bile onu takdir etti ve âsârında fenne mugayir bir cihet bulamadı. Bunu müdekkiklerle beraber Avrupa’da bütün milletlerin bedayi’iyle kafaları incelen fen adamları bile beyan ettiler. Onun için Sinan yalnız Türk ve İslamların değil bütün

Azapkapı’da keza Sokullu Mehmet Paşa, Tahtakale’de Rüstem Paşa camileri nazar-ı dikkate çarpar. Bu belli başlı eserlerden maada Kanuni devri ricaline Eyüp Sultan’da yapılan büyük ve musanna türbeler, Kanuni ve Selim-i Sani türbeleri hep Sinan’ın layemut eserleridir. Hele Eyüp Sultan’da Çarşıbaşı’nda kâin Ferhat Paşa Türbesi Tezkiretü’l-Bünyân’da mukayyed olmamakla beraber halis Sinan’ın eseridir. Kıymet-i mimariye itibarıyla burası Süleymaniye Türbesi’ne muadildir. Maalesef bakılamadığından pek haraptır.

Mimar Sinan safahat-ı mimariyeyi senelerce büyük bir hüsn-i tesadüfle tetkik edebilmiştir. Ordu ile beraber 920’de Çaldıran’a, 922’de Mısır’a, 941’de Bağdat’a ve sâir memlekete harp sebepleriyle giderek amik tetebbuatta bulunmuştur. Mimarın orduda köprü kurmakla başlayan faaliyeti onu esasen mümtaz bir mevkî’e sokmuştu. 944’te Sadrazam Ayas Paşa’nın türbesini inşa etti ki ilk eser-i mimarisi budur. 945’te Veziriazam Lütfi Paşa’nın delaletiyle Koca Sinan, Mimar-ı Hassa Acem Ali’nin vefatı üzerine Sermimaran-ı hassa oldu. 950’de

2 9 Kânunuevvel 1340 / 9 Aralık 1924 – Son Telgraf

Sinan olmasaydı o büyük ve gıpta bahş devir bugün pek sönük kalırdı. Kanuni büyük bir tarih yaptıysa o tarihi hatıralarla süsleyen ve o devri o günü heybetiyle karşımızda yaşatan Sinan’dır. Sinan ve Süleyman birbirine şan ve şeref itmâm eden aynı azamette iki kişi idi. Biri ruhuna akseden ilhâmât-ı kudsiyeden a’zam eserler doğurur öbürü de büyük saltanatını a’lâ ederdi. Koca Sinan en çok Sultan Süleyman’a hizmet etti. Onun şâye-i şâhânesinde her emeline muvaffak oldu ve her kolaylığı gördü. Şimdi ise Süleyman-ı Kanunî, Sinan’ın şâye-i mimarisinde yaşıyor.

Sinan’ın her eseri ayrı ayrı güzel olmakla beraber bugünkü millî mimarimizi tesis için kâfi derecede numunelere maliktir. Koca Sinan ve âsârı hakkında resimli bir eser yazmak lazım gelse otuz ciltlik büyük bir ansiklopedi gibi âlî bir eser husûle gelir. Sevgili memleketimizi i’mar ettikten sonra bu ihtiyacı tabiatıyla hissedeceğiz.

Mimar Sinan dört padişahın saltanatını idrak ederek bunları millî bir saltanat-ı mimariye ile birleştirdi. Hayatının günleri kadar eserlerini teferruat ile süsledi. Çok çalışır ve bilhassa

risaleden hariç Sinan’ın daha pek çok eserleri vardır. Nitekim Edirne’de Şeyh Çelebi Camii, Saray-ı Cedîd’te Terâzû ve Adalet Kasırları, Saray Su Yolları, Saray İçi Köprüsü, Rüstem Paşa Sarayı, Mehmet Paşa Sarayı, Siyavuş Paşa Sarayı, Ferhat Paşa Sarayı, Sinan Paşa Sarayı tezkirede münderiç değildir.

Sonra yine Edirne vilayeti dâhilinde Tezkiretü’l-Bünyân’a dâhil olmayan mebânî vardır. Sinan dört yüzü mütecaviz eser vücuda getirmiştir. Eserleri son derece metindir. Hatta 1160 Ramazan’ı Edirne’de vukua gelerek şehri hurdahâş eden büyük hareket-i arzda Sinan’ın âsârından ufak bir taş bile kopmamıştır. Bu ise Koca Mimar’ın kudret ve maharetinin timsalidir. Sinan bizde çok söylenmiş ve yazılmış bir mimardır. Fakat Sinan daha anlaşılmamıştır. Tetkik olunamamıştır. Bütün eserleri bâkir bir vasıfta kapalı duruyor. Muhterem mimarlarımızı bu hususta çalışır görmek çok şayân-ı temennidir. Bizans muhipleri bugün Bizans’ın birkaç taş yığınınndan koca bir şehir haritası vücuda getiriyorlar. Biz de Sinan hakkında böyle yapmalıyız. En son çıkan Almanca tıbbi bir eser iki ciltten mürekkep olduğu halde muhtelif mebâhisi tam on yedi müellif tarafından yazılmıştır. Ancak böyle olursa Sinan yazılabilir. Esasen bir elden çıkmasına beşerin ömrü kâfi değildir. Hâlbuki bu suretle iş daha kolaylaşmış olur. Şimdiye kadar Sinan âsârına ait bir eser yazılısaydı onun nükte ve esrarına nüfuz etmek imkânı olurdu. Fakat mimari fennin bugünkü terakkiyâtı bu noksanı da telafi edecektir.

4 Nisan 926
Doktor Ahmet Süheyl

MİMAR SİNAN'IN 345'İNCİ SENE-İ DEVRİYESİ'

Türk Deha-yı Sanatının Kalbimizde Yaşayan Bu Lâyemût Simâsını Takdir ve Tevkîr ile Vazifemizi İfâ Etmeliyiz.

Türk memleketinin en güzel yerlerini büyük eserlerle dolduran Koca Mimar Sinan’ın 16 Cema-ziyelevvel 996 tarihinde vefatının bugün 345’inci sene-i devriyesini idrâk ediyoruz. Koca Sinan dört yüz seneden beri gelip giden Türk nesilleri tarafın-dan son derece takdir olunduğu gibi İslam ve ecnebi âlemlerinde, namı pek ziyade tevkîr edildi. Bu âsâr-ı bergüzideyi bir asrı mücaviz eden müddet-i hayatında vücuda getirdi. Sanatında melekesi deha derecesini bulan ve Türk âleminin en yüksek bir şahsiyeti olan Koca Sinan, Sultan Süleyman-ı Kanunî’nin o azametli saltanatına yakışır bir sanatkârimızdı. İhtimal Koca

943’te Van, 944’te İtalya, 945’te Boğdan seferleri vardır. Bu seferlerinde her tarz mimariyi tetkik etmiş ve muazzam bir mimari mesleği tesis etmiştir. Mimar Sinan Hüdâyınâbit yetişmemiştir. Muhabbeti onu pek çabuk yetiştirmiş ve devri itibarıyla büyük bir talime mazhar, her arzusunda muvaffak olmuş ve geniş bir sahada istediği gibi bilâ-kayd çalışmış ve teferrüd etmiştir.

951’de Şehzade Camii’ni yaptı. Bunu kendisi “çıraklık eserim” diye beğenmedi. 956’da Süleyma-niye’ye başladı. 964’te yani sekiz senede onu bitirdi. Yalnız dört sene temeliyle uğraştı. Bunu da kendisi kalfalık eserimdir diye fazla a’zâm etmedi. Hayatının son deminde Edirne’de Selimiye’yi yaptı. Fakat bunu bizzat takdir etmekten kendisini alamadı ve “ustalık eserim” diye âleme tanıttırdı. Fakat ne de olsa bu güzide eserler ayrı ayrı bir güzellik ve kıymettedir.

Bir de pek çok milletler Macarlar olsun, Rumlar olsun Sinan’ı bir mühendis ve kendi milletlerinden addederler. Bu pek yanlış bir hatadır. Sinan Türk oğlu Türk’tür. Sinan Edirne’de Selimiye’yi yaptırırken çok oturmuştur. Zamanında onun hatıralarını pek çok kimseler tespit etmiştir. Edirne Kütüphanesi’nde ufak mecmualarda bu hususta müdellel izahat vardır. Sinan’ın ve ceddinin Türk olduğu Edirne’de müteffekkîr doktorlardan Rıfat Osman Bey ispat etmiştir. Fıkra-i âtiyeye muhterem Doktor Rıfat Bey el yazısı bir risalede tesadüf etmiştir: “Edirne Selimiye Camii’ni inşa eden üstad-ı kârdân Sinan bin Abdülmennan Ağa yüz seneden ziyade muam-mer olmuş bir pîr-i diyanetsemirdir ki Edirne’ye

geldikçe büyük pederim Saray-ı Atik kethüdası Abdullah Ağa’nın Mirimiran Mahallesi’ndeki hanesine misafir nüzûl eylermiş. Bir gecede Lüle Burgaz Cami-i Şerifi’nin resim ve hesapların yazmış imiş. Üstad Sinan büyük pederi Doğan Yusuf Ağa’nın tüccarlıkta üstad olduğunu ve genç yaşında büyük büyük pederinin kârhânesinde talim aldığını büyük pederim hikaye etmiş.”

150 sene evvel yazılan bu risaleye itimatta zaruret vardır. Bu halde Sinan devâir-i devlette yazıcılık ile müstahdem Sinan nam bir zatın...

Sülbünden Kayseriye’de 9 Recep 895 (Miladi Mayıs 1490) tarihinde doğmuş ve yirmi yaşında İstanbul’a sevk edilecek oğlanlar kalfasının memuru bulunan zatın yazıcılığı memuriyetiyle gelen pederinin refakatiyle İstanbul’a gelmiş marangozluk öğrenmiş ve bilahere Yeniçeri Ocağı’na girmiştir. Sinan’ın mimar-ı hassalığı ise 945 tarihindedir. Tarih-i vefatı 926’dır. Elli bir sene bu hizmette çalışmıştır. Tezkiretü’l-Bün-yân namındaki risalede Sinan’ın eserleri çok noksandır. Bu

mecmualar neşr etseler ne güzel olur. Avrupa’da şatolara, Paris’te de Versay Sarayı’na ait mecmualar, kitaplar basıldığı halde bir mimarımız ne için Süleymaniye hakkında, bir ressam Selimiye hakkında bir kitap neşr etmesin. İlmî eserleri herkes okuyamaz. Fakat bu tarzda yazılmış bir kitapçığı edinir ve seve seve okur. Nitekim Fransız sefirlerinden

İstanbul'da yirmi otuz yerde birden inşaata başladığından şâyan-ı hayret bir mahâret ile hepsini dolaşırdı. Mimar Sinan pek çok usta ve kalfalar yetiştirdi. Mimarimizin her şubesine ait mütehasşıs ustaları artırdı. Her şeyimiz millî idi ve her ihtiyacımız bu vatandan yaranılırdı. Malzeme-i inşaiei ve tezyiniye için yüzlerce kârhane hiç durmayıp çalışarak çeşm-i bülbül camlar, renkli camlar, alçı pencereler, çinili kapılara olan ihtiyacâtımızı belîğan meblağı telâfi ederdi. Bütün bu güzide eserler Türk'ün ölmez birer sanat abidesi olarak kaldı.

Mimar Sinan hepimizin bildiği vechile İstanbul'un yedi tepesini ve birçok yerlerini güzide abidelerle süsledi. Edirne'de Selimiye Camii'ni İstanbul'da yapmak için dolaşmışı velakin o azametli camii istiâb edeceği bir yer bulamamıştı. Bilahere Sultan Selim-i Sâni'nin gördüğü rüya üzerine Edirne'de Eski Saray teberdarları yerine inşa etti. Sinan'ın bilcümle âsârı metin olduğundan birçokları harap olmadan muhafaza edilebilmiştir.

Muhterik Bâli Paşa, eski Ali Paşa camileri ve Eyüp'te Nakkaş Hasan Paşa Türbesi gibi sâir birçok âsâr-ı güzide maalesef bugün pek ziyade haraptır.

Mimar Sinan'ın sene-i devriye-i vefatı münasebetiyle gösterilmesi icap eden hürmetler şüpheşiz onun ruhunu ta'zîz edecektir. Mimari sahasında harikalar doğuran Koca Sinan hayat-ı sanatında 81 cami, 51 mescit, 55 medrese, 26 darüülkurra, 17 imaret, 2 darüşşîfa, 7 su kemeri, 8 köprü, 18 kervansaray, 35 hamam, 17 türbe ve sebil vesaire vücuda getirmiştir.

Bir Kültür Adamı

ALİM GERÇEL

Mustafa İbakorkmaz

■ Kıymetli Alim Hocam; şehrimizin yaşayan en önemli kültür sanat adamlarından birisiniz. Kültür ve sanatla ilginiz hayatınızın hangi döneminde, nasıl başladı?

● İnsanın düşünebilen, konuşabilen, akıl, izzet ve irâde sahibi bir varlık olarak bütün varlıklardan farklı ve üstün olmasının temel sebebi, tarihin en eski devirlerinde bir kültür çevresi oluşturabilmesi ve kültürü biriktirerek nesilden nesle aktarabilmesidir. Kültürün diğer bir yönü de bu kültür mirasına hâkim olmak ve içinde yaşadığımız asırda da bu kültürü yansıtmak, yaşatacak şekilde yaşamaktır. İnsanı kültürlü yapan şey de millî kültürüne sahip çıkması ile mümkündür. Birine kültürlü insan diyorsak o insanın mahallî, millî ve evrensel kültür değerlerine sahip biri olduğunu ifade ederiz. Bu nedenle, Kayserili olduğumu algılayacak mahallî kültüre, Türklüğümü idrak etmemi sağlayacak millî kültüre ve beni büyük insanlık ailesinin bir üyesi yapacak evrensel kültüre önem vermeyi hayatımın en önemli önceliği kabul ettim. Hem bir kültür sanat

adamı olmayı hem de kültürü yayacak tarafta yer almayı kendime öncelikli vazife edindim.

Kayseri Lisesi orta kısmında öğrenciyken başta okul müdürümüz Mehmet Ateşoğlu ve öğretmenlerimiz Ayvaz Gökdemir, Yunus Emre Özulu hem mahallî, hem millî hem de evrensel kültürü bize yaşam biçimleri ile örneklemiş müstesna şahsiyetler idiler. Sadece şahsiyetleri ile değil eylemleriyle de kültürümüzün bu önemli şahsiyetleri bize yol göstermiştir. Bizi Kayseri'nin en eski kültür kuruluşu olan, o günkü ismiyle "Kayseri Türk Kültür Derneği"ne yönlendirdiler. Kayseri Türk Kültür Derneği Başkanı Sayın Nevzat Türkten idi.

Kültür; başta dil olmak üzere din, tarih, sanat, edebiyat, ekonomi, adalet, dünya görüşü gibi öğelerden meydana gelir. Kültürün diğer bir yönü de Türk kültürünü, dilini ve edebiyatını aktaran eğitim ve yaşayan dil boyutunu ifade eder. Bu nedenle eğitim kültürün önemli bir parçasıdır. Bu önemli kültür adamları aynı zamanda önemli

Kurduğumuz yayınevinden elliye yakın eser yayımlanmıştır. 1978'den itibaren 42 yıldır yayımını sürdüren Erciyes dergisinin bugün 500. sayısı yayımlanmıştır. Bu, Anadolu'da hakemli dergi olarak en uzun ömürlü dergidir.

birer eğitimci idiler. Onlar öğrenmenin temel metodunun İslam'ın ilk emri olan okumak olduğunu bize aşıladılar. Allah, vatan, millet ve devlet sevgisi ile birlikte Türk kültürüne sahip çıkmak için okuma alışkanlığını bunlar vasıtasıyla kazandık. Burada yapılan toplantı ve seminerlerden etkilenmemek mümkün değildi. Güzel konuşmalar, okuduğumuz eserler bizi aynı nitelikte konuşmaya ve yazı yazmaya yöneltti.

- **Etkilendiğiniz ya da örnek aldığınız insanlar kimlerdir?**
- Türkiye Cumhuriyeti devletimizin kurucusu, dâhi insan, büyük asker ve devlet adamı Gazi Mustafa Kemal Atatürk elbette ilk başta zikretmem gereken kişidir. Sonra Namık Kemal, Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi isimleri sıralayabilirim. Ancak öncelikle ve özellikle Türk milliyetçiliği konusunda Hüseyin Nihal Atsız, Alparslan Türkeş, dayım

Mustafa Fazıl Hisarcıklılar başta olmak üzere Türkçü, Turancı ve milliyetçi yazar ve şairlerin konuşmalarından, eserlerinden, telkinlerinden etkilendim. Mustafa Necati Sepetçioğlu, Osman Yüksel Serdengeçti, Mehmet Akif Ersoy da tabii ki zikretmem gereken şahsiyetlerdir.

- **Gençlik yıllarınızda Kayseri nasıl bir şehirdi? Kültür ve sanat ortamı nasıldı? Bugünle kıyasladığınızda neler söylemek istersiniz?**
  - Geçmişten günümüze Kayseri millî ve manevi değerlerine sahip, kültüre değer veren, makarr-ı ulema olan bir şehirdir.
- Orta Anadolu'da, oldukça fazla eğitim ve kültür müessesesinin bulunduğu, birçok kültür ve sanat adamının yetiştiği ilimiz; kültür ve sanat faaliyetlerinin bugün de artarak devam ettiği, bu konuda hizmet eden vakıf, dernek gibi kuruluşların oldukça fazla olduğu bir şehirdir. Hâlihazırda üçü devlet, biri özel dört üniversitemiz, sayısı beş yüzü bulan okulumuz faaliyet göstermektedir.
- **Üniversite yıllarınızda Ankara'da sanat ve kültür muhitlerine dâhil oldunuz mu? Okul hayatınızın, dolayısıyla Kayseri dışında bir müddet yaşamamanın size ne tür katkıları oldu?**

- Ankara'da kültür ve sanat çevresiyle hemhal olduk. Her hafta bir tiyatroya gitme imkânı buldum. Türk kültür ve edebiyatının tanınmış isimleriyle tanışma ve sohbet etme imkânı bulduk. Nejdet Sançar'ın Atatürk Lisesinde öğretmen olduğu yıllarda kendisiyle tanışma fırsatı bulduk.

Türk Ocağı toplantıları bize tiyatro ve opera ile tanışma fırsatı oldu. Elbette o zamanlar opera Kayseri'de yoktu. Türkiye'nin meşhur sanatçıları Zeki Müren, Behiye Aksoy, Nezahat Bayram, Neşe Can, Ahmet Gazi Ayhan gibi ses sanatçılarının konserlerini takip ederek Türk sanat ve halk müziği sevgisi kazandık.

- **Kayseri'de birçok sivil toplum örgütünün kuruluşunda, yönetiminde yer aldığınızı biliyoruz.**

Bu yorucu ve riskli çalışmalarınızın sebebini merak ediyoruz?

- Türk milliyetçiliği çerçevesinde Türk kültür ve sanatına hizmet aşkıyla birçok vakıf, dernek ve oluşumda yer aldım.
- **Bir de bize Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinden bahsedebilir misiniz? 12 Eylül öncesinden beri devam eden bir dernek bu; eskiden nasıldı, şimdi ne durumda?**
- 1956 yılında Avukat Nevzat Türkten ve Türk milliyetçisi arkadaşları tarafından Kayseri'de kurulan ilk dernektir. İlk kurulduğu yer Kayseri Kalesi'ndeki Aslanlı Kapı üzerindeki odadır. Daha sonra Cumhuriyet Mahallesi'ndeki Belediye İşhanı birinci katında yıllarca hizmet vermiş, Kayseri Türk Kültür Derneği olan ismi, 1971 Anayasası gereği Türk ve Millî kelimeleri ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile kullanılabileceği için, benim başkanı bulunduğum 1974 yılında "Kayseri Kültür ve Turizm Derneği" olarak değiştirilmiştir.

Kayseri'de mürekkep yalamış olarak tabir edilen bütün kültürlü insanların yetiştiği ve devam ettiği derneğimiz, bir buluşma merkezi, kültür alışverişinin yapıldığı bir dergâhtı. Bu faaliyetleri 1980 yılına kadar devam etmiştir. 1964, 1974 yıllarındaki Kıbrıs Harekâtının Kayseri'de yapılan mitingleri ve 1991 yılında Rusya'nın dağılmasından sonra yaklaşık elli bin kişinin katıldığı Azerbaycan mitingini düzenleyen, -sonradan bir siyasi partimizin uhdesine geçen- on sekiz defa yapılan, dünyada Arafat'tan sonraki ikinci, Türkiye'nin halen en büyük turizm hareketi "Erciyes Zafer Kurultayı"nı ilk organize eden, Kayseri'nin ilk özel "Oba Tiyatrosu"nu kuran, ücretsiz üniversite hazırlık, saz, şiir, resim, kursları ve altı defa zafer sergisi düzenleyen dernektir.

Kayseri ve çevre illerimizin köy ve kasabalarında 23 merkezde "Kültür Ocağı" kurarak buraların kitaplık kazanmasını sağlamıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Tiyatrosu, o günkü Belediye Kanunu'na göre, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından doğrudan harcama

yapılamadığı için Kayseri Halkevleri binasının tiyatro binasına çevrilmesi yine derneğimiz üzerinden yapılmıştır. Kurduğumuz yayınevinden elliye yakın eser yayımlanmıştır. 1978'den itibaren 42 yıldır yayımını sürdüren Erciyes dergisinin bugün 500. sayısı yayımlanmıştır. Bu, Anadolu'da hakemli dergi olarak en uzun ömürlü dergidir.

Derneğimiz günümüzde de Türk kültürü çerçevesinde Kayseri kültür ve turizmüne hizmetine devam etmektedir.

- **Dergicilik ve gazetecilik konusunda göz ardı edilemeyecek bir geçmişiniz var, Sizce gazetecilik edebî, insani ve siyasi yönden uzak mıdır yoksa tam aksine iç içe midir? Sizi biraz da bu yönünüzle tanımak isteriz.**
- Ansiklopedik anlamda gazeteci; gazetecilik mesleğini icra eden, güncel olaylar, akımlar, konular ve kişiler hakkında bilgi toplayıp, olabildiğince tarafsız bir şekilde yayımlamaya gayret gösteren kişidir. Bu tarife göre her gazeteci toplumun

Bir büyüğümüzün bize söylediği "Allah'ın ve kanunların yasakladığı hiçbir işi yapmayınız. Bundan dolayı da bana gelmeyiniz!" sözünü düstur edindiğim ve yapacağım her işte istişareyi, akliselimi ön planda tuttuğum için hayatımda keşke diyeceğim hiçbir şey olmamıştır. Bugüne kadar yapmak istediğim ve düşündüğüm her şeyi yerine getirdim.

içerisinde aydın kişilik, eğiticilik, dürüstlük ve yol göstericilik özelliklerine sahip saygın kişilerdir. Öyle olması da gerekir. İçinde bulunduğu toplumun her şeyi ile ilgilenir. Sosyal, ekonomik, siyasi hayatın görevi icabı takipçisidir, içerisindedir. Toplumu ile ayrılmaz bir bütündür.

Gazeteciliğim; yedi yaşımdan itibaren, Abdullah Satoğlu tarafından yayımlanan Hâkimiyet mahalli gazete satıcılığı ile başlar. 1963 yılından itibaren İstanbul'da yayımlanan ve hemşerimiz Hamit Nuri Irmak'ın sahipliğini yaptığı Yeni Ekonomi gazetesinin önce Kayseri sonra Anadolu temsilciliği, Yeni İstanbul gazetesi Kayseri spor muhabirliği, Hergün, Bizim Anadolu, Orta Doğu gazeteleri spor şefliği Milliyetçi Hareket, Millet gazeteleri ile Orhun dergisinin Kayseri temsilciliği ve yazarlığını yaptım. Yıldırım ve Yeni Ufuklar, Hamidiye gazeteleri ile Yeniden Diriliş, Bizim Gençlik, Gençliğin Sesi, Voleybol, Türk-İslam Dünyası, Çemen Şiir, Bolkar, Sahabiye, Kutlu Sesleniş, Kurultay, Mefkûre, Erciyes; yayımlarını yaptığım dergilerdir. Kayseri'nin ilk özel radyosu Star FM'in kurucu ortağı olarak görev yaptım. 1974-1980 yılları arasında Ülkücü

Gazeteciler Cemiyeti Kayseri Şube Başkanlığı dönemimde cemiyet adına yayımlanan Doğu Edebiyat dergisinin yayımlanmasında görev aldım. Kastamonu'da Türk Lehçeleri, Mersin'de Arslan Köyün Sesi, Kayseri'de Bizim Sesimiz, Özvatan'ın Sesi dergileri yayımlanmasında hizmetim geçen dergilerdir. Kayseri'de gazetecilik konusunda faaliyet gösterenlerden yaşayanlar içinde kıdem olarak ikinci kişiyim.

■ **Bu çerçevede bir de şunu öğrenmek isteriz. İçinizde ukde olan ya da hatırladığınızda keşke dediğiniz bir dergi var mı bunlar arasında?**

- Bir büyüğümüzün bize söylediği "Allah'ın ve kanunların yasakladığı hiçbir işi yapmayınız. Bundan dolayı da bana gelmeyiniz!" sözünü düstur edindiğim ve yapacağım her işte istişareyi, akliselimi ön

planda tuttuğum için hayatımda keşke diyeceğim hiçbir şey olmamıştır. Bugüne kadar yapmak istediğim ve düşündüğüm her şeyi yerine getirdim.

■ **Bir de spor camiasında yaptığınız hizmetler var. Basın yayın hayatınızda sporun önemi ve yeri nedir? Okurlarımızın sizi bu yönünüzle de tanınması gerektiğini düşünüyoruz.**

- Çocukluk yaşımızdan itibaren sporun her türlü branşına karşı ilgi duydum, zemin ve zaman müsait olduğu müddetçe futbol, voleybol, güreş öncelikli olmak üzere sportif faaliyetlerde bulundum. Gazete muhabirliğim ve spor sayfası şefliklerim dolayısı ile çok sevdiğim, zevk aldığım spor ile ilgili, 1968 yılından itibaren ilimizde açılan birçok spor dalında hakem ve antrenör kurslarına katıldım. Sporun kurallarını öğrendim. Yazılarımda, haberlerimde ve değerlendirmelerimde bunun çok fazla faydası oldu. Spor basını ile hep iç içe oldum. Görevlerimde ve seyirci olarak müsabakaları izlerken tarafsız bakmayı öğrendim. Futbol, voleybol, güreş, basketbol, hentbol, boks ve kayak branşlarında açılan kursları başarı ile bitirerek hakemlik hayatım başladı. 21 yıl Kayseri Voleybol İl Temsilciliği, sekiz defa hakem kursu hocalığı yaptım, iki defa antrenör kursuna katıldım. Basketbol branşında Kayseri'nin ilk lisanslı hakemi unvanına sahip oldum. 1974 yılında Voleybol ve güreş branşında milli hakem, 1984 yılında güreşte uluslararası hakem oldum. Güreşte cetvel hakemliği konusunda dünyada yedinci, Türkiye'de birinci sırada klasmana sahip oldum. 2017 yılı sonunda yaş durumundan dolayı Voleybol A klasman gözlemciliğinden emekli oldum. Türkiye'de 40 yıl lisanslı hakemlik (güreş) yapan tek kişiyim. Türkiye rekoru bende. Voleybol branşında 8, güreşte bir defa hakem kursu hocalığı görevinde bulundum. Voleybol antrenörü olarak uzun yıllar yaz spor okullarında öğrenciler yetiştirdim. Birçok üniversitemizin ve kuruluşlarımızın yurt içi ve dışında düzenlediği bilgi şölenlerinde bildiriler sundum. İki cilt halinde Kayseri Şairler Antolojisi kitabı başta olmak üzere çok sayıda spor, okul yıllıkları, dergileri hazırladım, yayımladım.

Halen 3 oğlum, gelinim ve dünürüm hakem, izci

lideri, gözlemci ve idareci olarak spora hizmet etmekteyiz. 1996 yılında Sahabiye Spor Kulübünü kurdum. Kayseri'de en fazla branşta ve lisanslı sporcuya sahibiz. Kayseri Spor Adamları Derneğinin kurucu yönetim kurulu üyesiyim.

2008 yılında güreş millî takımını Gürcistan'a, 1993 yılında voleybol millî takımını İran'a idareci olarak Türkiye'yi temsilen götürdüm.

■ **Bütün uğraşlarınız arasında bir de arşivcilik yanınız var. Bu yönünüzün de bilinmesi gerekiyor. Dergilere özel önem veriyor, arşivliyorsunuz. Bu ilginiz yalnızca dergilerle mi sınırlı? Yoksa şehir hafızası adına başka alanlara da eğiliyor, arşiv oluşturuyor musunuz?**

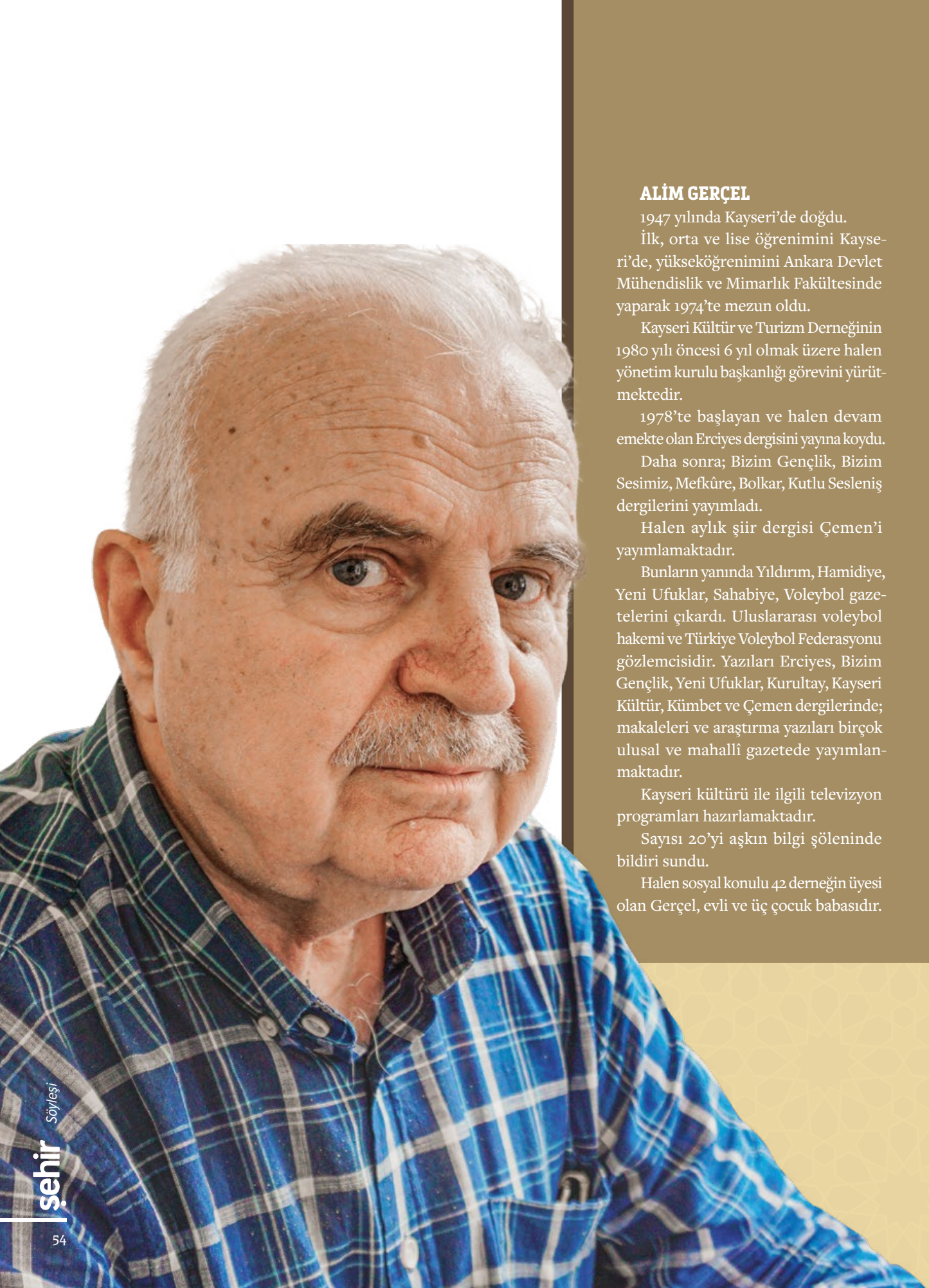
- Aldığım eğitim ve gazetecilikle uğraşım neticesinde arşivcilik ve koleksiyonculuk hobilerim arasında yer almıştır. Dergiler, Kayseri ile ilgili tarihi evraklar özel ilgi alanım içerisinde. Kültür Bakanlığı eski eser koleksiyoncusuyum. Koleksiyonlarım arasında antik sikkeler, Osmanlı, Cumhuriyet dönemi ve yabancı ülke paraları, rozet, anahtarlık, kalem, tespih, kartpostal, kibrit kutusu koleksiyonlarım bulunmaktadır. Bu konuda gençlerimizi teşvik ederek öncülük yapıyordum. Darphanenin de üyesiyim.

Ülkemizde yayımlanan sekseni aşkın kültür, sanat ve edebiyat dergisinin koleksiyonlarına sahibim. Kitaplığımda 30 bini aşkın eser bulunmaktadır.

■ **Bizce en önemli özelliğiniz hayatınızın her alanında ön plana çıkan eğitimci yönünüz. Aslında Erciyes dergisi de bir üniversite olmuş. Bu vesile ile eğitiminiz ve eğitimciliğinizin de bahse değer olduğuna inanıyoruz.**

- 1974 yılında bugünkü ismi Gazi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi olan Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin İnşaat Bölümünden mezun oldum. Aynı yıl Kayseri Endüstri Meslek Lisesinin 5. sınıflarına Cebir, Geometri, Trigonometri derslerinde öğretmenlik yaptım. Daha sonra Kayseri Üniversitesi kurulmadan önce Kayseri'nin 3. yüksekokulu olan Kayseri Meslek Yüksek Okulunda Makine Bölü-

ALİM GERÇEL

1947 yılında Kayseri’de doğdu.

İlk, orta ve lise öğrenimini Kayseri’de, yükseköğrenimini Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Fakültesinde yaparak 1974’te mezun oldu.

Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinin 1980 yılı öncesi 6 yıl olmak üzere halen yönetim kurulu başkanlığı görevini yürütmektedir.

1978’te başlayan ve halen devam emekte olan Erciyes dergisini yayına koydu.

Daha sonra; Bizim Gençlik, Bizim Sesimiz, Mefkûre, Bolkar, Kutlu Sesleniş dergilerini yayımladı.

Halen aylık şiir dergisi Çemen’i yayımlamaktadır.

Bunların yanında Yıldırım, Hamidiye, Yeni Ufuklar, Sahabiye, Voleybol gazetelerini çıkardı. Uluslararası voleybol hakemi ve Türkiye Voleybol Federasyonu gözlemcisidir. Yazıları Erciyes, Bizim Gençlik, Yeni Ufuklar, Kurultay, Kayseri Kültür, Kümbet ve Çemen dergilerinde; makaleleri ve araştırma yazıları birçok ulusal ve mahallî gazetede yayımlanmaktadır.

Kayseri kültürü ile ilgili televizyon programları hazırlamaktadır.

Sayısı 20’yi aşkın bilgi şöleninde bildiri sundu.

Halen sosyal konulu 42 derneğin üyesi olan Gerçel, evli ve üç çocuk babasıdır.

münün kurucu bölüm başkanlığı ve 4 yıl statik, mukavemet dersleri öğretim görevliliği, Sümer Lisesinde İngilizce, 1980 yılında, mezunu da olduğum Kayseri Lisesi’nde fizik öğretmenliği yaptım. Kayseri’de birçok ilk-orta-lise okullarımızda seminerler verdim.

■ **Yanlış bilmiyorsak 1978 yılından beri Erciyes dergisini yayımlıyorsunuz. 500. sayısına ulaşmış bir dergiyi yaşatmak nasıl bir macera? Erciyes dergisi vesilesiyle rahmetli Nevzat Türkten’i de burada yâd edelim isterseniz.**

● 1978 yılında Kayseri Kültür ve Turizm Derneği Başkanı olarak bizden daha önce büyüklerimiz tarafından yayımlanmış olan Yeni Erciyes, Erciyes, Filiz, Kurultay gibi dergilerin Kayseri kültürüne hizmetlerinin değerini biliyor ve takdir ediyorduk. Günün şartlarında bu dergilerimizin yayın hayatları kısa sürmüştür. Bu boşluğu doldurmak için değerli derneğimizin yönetim kurulu üyeleri ve kültür insanları ile bir araya gelerek Erciyes dergisini yeniden yayımlamayı kararlaştırdık. Ciddi bir ön hazırlıktan sonra 1978 Ocak ayından itibaren sahibi bulunduğum Emek matbaasında ilk sayısını beş bin adet olarak yayımladık ve tanıtımını Türkiye genelinde yaptık. Beklediğimizden fazla ilgi ve destek gördük. 1980 ihtilalinde dergimiz Erciyes’in ve başkanı bulunduğum Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinin başına herhangi bir sıkıntı gelir düşüncesi ile dernek başkanlığını ve dergimizin sahipliğini Avukat Nevzat Türkten Bey’e devrettim. Genel yayın müdürü olarak da ben görev yaptım. Av. Nevzat Türkten’in Erciyes dergisinin bugünkü seviyeye gelmesinde emekleri, katkıları, fedakârlıkları unutulamaz. Gönül dostlarımızın, değerli yazar ve şairlerimizin, kültür insanlarımızın destekleri ile 2013 yılına kadar bu şekilde devam ettik. Bu tarihte Avukat Nevzat Türkten ağabeyimden, sağlık nedeni ile yeniden derginin sahipliği ve yazı işleri müdürlüğünü devraldım. Kendisine Allah’tan rahmet dilerim. İlk günkü inanmışlık ve hevesimizle 42. yılda 500. sayıya ulaşmak nasip oldu. Bugüne gelmemizde temel prensibimiz, yayın politikamız ilk sayıdan itibaren dergimizi siyaset, cemaat ve tarikat dışında tutarak

Türk Kültürüne hizmet etmek oldu. “Mektep Dergi” olarak Allah rızası dışında hiçbir maddiyat düşünmeden yayınımızı devam ettirdik. Rahmetli Avukat Nevzat Türkten ağabeyimizin dediği gibi dergi yayıncılığında “Davul da bizim boynumuzda, tokmak da bizim elimizde” olmuştur. 42 yıllık yayın hayatında 1840 değişik yazar ve şairimizin çalışmaları yer almıştır. Elbette, Erciyes dergimizin bu günlere ulaşmasında ilk günden bu tarafa birçok gönül dostumuz, arkadaşlarımız, hocalarımız, büyüklerimiz, hemşehrilerimizin, hakem heyetimizin katkısını ve desteğini gördük ve onların bu ilgileri devam etmektedir. Bu ilgileri ve destekleri de bizim azmimizi artırıyor. Dergimiz yurt içi ve dışından 80’i aşkın ödüle layık görülmüştür. İlk 25 yıllık 312 sayısını ihtiva eden bibliyografyası Prof. Dr. Ali Berat Alptekin tarafından hazırlanmış ve eski Kayseri Valimiz Nihat Canpolat tarafından yayımlanması sağlanmıştır. İkinci cildi de yayına hazırlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından her yıl kütüphanelerimiz için az miktarda da olsa abone olunmaktadır. Konusunda uzman olan 27 bilim adamımızdan oluşan hakemli dergimiz bütün üniversitelerimizde yayın olarak kabul görmüş beş kuruluş tarafından taranmaktadır. Gurur duyarak söylüyorum; yazıları dergimizde yer alarak yurt içinde ve dışında akademik terfi almış 300’ü aşkın bilim adamımız üniversitelerde görev yapmaktadır. Birçok konu ve kişi için özel sayılarımız yayımlanmıştır.

■ **Bizim sormadığımız, sizin söylemezsem olmaz dediğiniz sözlerle sohbetimizi tamamlayalım isterseniz.**

● Bu söyleşi için, zamanınızı ve beğenerek takip ettiğimiz derginizin sayfalarında yer ayırdığınız için teşekkür ediyorum. Allah sağlıklı ömür ve imkân verdiği müddetçe hizmetlerimiz devam edecektir. Şahsınızda derginin yayımlanmasında katkısı olanlara ve değerli okuyucularınıza selam, sevgi ve saygılarımı sunarım.

■ **Kıymetli hocam, bu güzel sohbet için dergimiz ve okullarımız adına teşekkür ediyoruz. .**

BİR SOKAĞIN GÜNCESESİ

Celaleddin Sipahioğlu

Efendim bir zamanlar...

Sabah namazı için mazin İbraam Hoca'nın, arasında ilahi okuyarak okuduğu essalatının ardından kendine has üslubuyla okuduğu ezan, henüz iki katı geçmemiş evlerin üzerinden Battalaltı'na kadar duyuluyordu. O ilahiden hatırımda kalan iki satır şöyleydi: "Gelmeden mevt, gitmeden can, koşun hemen hakka hizmete..." Ortak ezan uygulamasından çok önceleri, gecenin sessizliği içinde, çok net bir şekilde duyulan bu ezan; uzaklardan gelen, Karacoğlu, Battalgazi, At Pazarı ve Çakalız camilerinin minarelerinden yankılanan ezan sesleriyle karışıyordu.

O zamanlar yüksek binalar henüz yoktu. Kış dönemine denk gelen ramazanlarda mahallemizden, iftar için Cami-i Kebir'in minaresinden yanan kandillere bakardık. Hatta kalenin burçlarından atılan iftar topunun sesini çok rahat duyardık.

Ezanlar bitmeye yakın, evlerin hayatlarının sokağa açılan kapılarının üzerindeki kapı şakşakları, kapılar çarpıldıkça kapının çarpılmasından sonra ikinci bir şak sesini gecenin sessiz ortamına yayıyordu. Mahallenin ihtiyarlarının ya da orta yaş kuşağının sabah namazına camiye giderken selamlaşma sesleri içinde bir ses vardı ki hiç alt frekanstan çıkmıyordu. Bu Lavgar Üsüüyn Emmi'nin sesiydi. Mahallenin cami köşesinden döndüğünde konuşanlar içinde mutlaka sesi seçilirdi. Yüksek perdeden yaptığı konuşmaları dinlemek istemeseniz dahi sesi kulaklarınızda çınlardı.

▲ F: Suna Güzel

Battalaltı, Seyyid Battal Gazi Camisi'nin ve Türbesi'nin bulunduğu bölgenin adıydı. Çocukken işittiğimiz rivayetlere göre Kayseri sular altında bir bölge idi. Battal Gazi Camisi'nin önündeki büyük kayanın altındaki taş kaldırılmış ve Kayseri'nin suyu buradan çekilip gitmişti. Taşı kaldıranın Hz Ali olduğu rivayeti dahi vardı.

Bugünkü Nevruz, Hıdırellez olarak bu caminin civarında kutlanır ve caminin altında yatan kırk kızların kabrine İhlas ve Fatihalar okunurdu. Kırk kızlar

Kâbe'nin örtüsünü diken kızlar idiler. Yine rivayet odur ki Kâbe'nin örtüsü her yıl kırk kız tarafından hazırlanmış. Caminin mihrabının kible tarafından dışarıda kalan çıkıntılı kısmına yedi taş atar ve yedisini de mihrap çıkıntısının üzerinde durdurabilirsen dileklerin kabul olurmuş diye yedi taşı duvarın üzerinde durdurmaya çalışırdık.

Sabah saatlerinde hareketlenen hayatın sesleri içinde fırıncı Yaşar'ın şeedi Osman'ın kapı şakşığına vurmasının ardından duyulan sesi de kulakların

aşinalığı içinde yer alıyordu.

“Hanifanaaaa...”

“Ekmek getirdim gııı.”

Mahalle fırını somun ekmek ya da pide ekmek pişiren fırınların haricinde hâlâ devam etmekte olan, evlerde yoğrulan hamuru ekmek yapan fırınlardı.

Mahalle fırınları o zamanlar mahallenin nabzının tutulduğu noktalardan biriydi. Somun ekmeğin adı yakın köylerde şehir ekmeği idi. Evlerin nüfusuna göre haftada bir ya da iki kere bakır leğenlere henüz kepeğinden ayrılmamış esmer

undan hamur yoğrulur ve fırına sabah namazında bırakılırdı. Bir iki saat sonrada pişmiş ekmekler leğenin içinde evlere dağılır, leğeni getiren fırıncının şeedine yarım ekmek pişirim payı verilirdi.

Caferbey mahalle fırını Caferbey Camisi'nin giriş kapısının karşısında birkaç basamakla inilen bir yerdı. Fırınımızın ustaları Mustafa Ağa ve Yaşar Ağa idi. O zamanlar bey sıfatı henüz yaygın olmadığından kişilere iltifat ağa sıfatıyla yapılırdı. Yaşar Ağa, Şeed Osman'ın abisi idi. Mahalle fırınlarının bir başka özelliği

de ramazanlardan önce evlerden gelen hamurlardan kete yapılmasıydı. Nakış olarak çatal ile ketelerin dört beş yerine basılırdı. Kimileri keteyi içli severdi kimileri de içsiz sade olarak.

Altmışlı yıllarda sokağın döşeme taşları üzerinde yürüyen kadana atın nallarından çıkan ses, arabayı süren çöp toplayıcısın “çööööp” sesine karışırdı. İki teker üzerine yapılmış üzeri yuvarlak, kapaklı, kadana atlarının çektiği arabayla mahallenin çöpleri toplanırdı o zamanlar.

Evin varlık durumu kapının ve sokak

duvarlarının görüntüsüyle anlaşılırdı. Sokak duvarları kesme yonudan düzgün bir biçimde yapılmışsa, evin sahibinin varlık durumu iyi demektir. Hatta bu evlerin kapıları daha kaliteli ağaçlardan ve üst kısmı kubbeli falan tasarlanmış olurdu, ustaların sanatından kapının kalitesi ortaya çıkardı. Bu tür kaliteli kapıların üzerinde iki adet tokmak olurdu. Erkekler büyük tokmakla kapıyı çalar, içerdekilere gelenin erkek olduğunu haber vermiş olurdu ki ona göre geleni kapıda karşılama işi erkekler tarafından yapılırdı. Kadınlar küçük kadın eline benzer tokmakla kapıyı çalarlardı, ev sahibi de gelenin kadın olduğunu anlamış olurdu.

Kış günleri bazen o kadar soğuk olurdu ki dokunduğunuzda kapının diline eliniz soğuktan yapışacak gibi olurdu.

O zamanlar Tavukçu Mahallesi'nden Kilise Sokak'a kadar eski Kayseri'nin yerlileri Ermenilerin evleri vardı. Bugün Belediye tarafından Kayseri Mahallesi olarak onarılan mahallenin devamında Büyük Bahçebaşı Mahallesi'nden Kilise Sokak'a ulaşılırdı.

Büyük Bahçebaşı'nın etrafında ikişer katlı, kaliteli yonu taşlardan yapılmış eski Ermeni evleri vardı. Çocukluğumda bu sokaklardan geçerken iki ya da üç katlı bu evler gözüme devasa bir biçimde görünürdü. Gerçekten evler o günkü şartlarda heybetli miydi, yoksa bizim gözlerimiz tek katlı evlere alışmış olduğundan bu evler bize heybetli mi görünüyordu bilemiyorum.

At pazarının camiye batı tarafından bitişik un pazarı vardı. Yetmişli yıllarda çok aktif olmamakla beraber un satılan bu mekân sonraları işlevini kaybetti. Bir müddet, orada un satılmamasına rağmen durdu, fakat sonraları görülen lüzum üzerine yıkılarak bir dönem sona erdirilmiş oldu.

Karaca Sokak'ın en meşhur yeri Caferbey Camisi'nin kiblesindeki büyük meydandı. Caminin hemen kible tarafında mahallenin çağı vardı, yani yağmur yağdığında suyun içine akacağı büyük

kuyu. Bir de evlerde bulaşık yıkayan kadınların, henüz olmayan kanalizasyon şebekesine alternatif olarak var olan bu kuyulara bulaşık sularını dökmeleri söz konusuydu. Evlerin içinde kanalizasyon sistemi olmadığı için, bulaşık suları, banyo ayağı olarak yapılan atık su giderlerinin evin fosseptik çukuruna akması dolayısıyla bulaşık içinde var olan nimet artıklarının fosseptik çukuruna gideceği kaygısıyla buraya dökülmezdi. Bereketsizliğe sebep olur anlayışı ile mahallenin çağına ya da ayrıca eşilmiş çağlara dökülürdü.

Bu meydan mahalle çocuklarının her şeyiydi. Top oynanır, met oynanır, çanak oynanır ve de bilye oynanırdı. Akşamları saklambaç da oynardık. Akşam karanlığında oynadığımız “eşlerim karabaş geliyor” saklambacı çok eğlenceli olurdu.

Top oynarken hemen meydanın yanı başındaki, etrafı Caferbey Camii, Caferbey Hamamı ve çok uzun taş duvarlarla çevrili bahçeye bazen topu kaçırırdık. Tabii mevsimine göre ıspanak, pırasa lahana, marul ekilen bahçenin sahibi Üsüyn Ağa’dan topu almak ne mümkün. Bir seferinde kimse gidip almaya cesa-ret edememişti de ben topu istemeye gitmiştim. Adamın çocuk sevgisini bacaklarıma vurduğu söğüt dalının şiddetinden anlamıştım. Tabii bunun sonunda beni tutun da bağlayın, adamın yanından ayrılıp meydanın kenarındaki duvardan taşları aşağı yuvarlarken hem hırsımdan ağlayışım hem de taşları bahçenin içine, aşağıya yuvarlayışım bugün gibi hatırımdadır.

Met oynamak da mahalle çocuklarının yaygın âdetindendi. İyi met çalanlara eş olmak demek, karşı tarafı zıllıtmak demektir. Kaledekilerden biri met çalarken ıskalar ya da çaldığı met kısa düşer de karşı taraf oyuncular kale değneğini vurursa ya da met çalan kale değneğini koymadan met kaleye atılırsa met çalan yanardı. Met çalındığında küllükte duranlar yani karşılayanlar meti havada yakalarsa met çalanlar küllüğe geçmek zorunda kalırlardı. Genelde

▲ F: Yasin Çetin

ikili oynanan oyunda iki oyuncu üst üste yanarsa kaledekiler küllüğe, aşağıya geçer diğerleri met çalmaya başlarlardı. Met oynarken bazen met cüle kaçardı, o zaman kapıp gelen taraf kaleye geçer ve met çalmaya başlardı.

Kışları çok sert geçen Kayseri’nin tek katlı, toprak damlı evlerinin kışa girmeden yuvaklarla damları yuvanmalıydı. Yoksa kışa girmeden sonbaharda yağın

yağmurlarda damlar akardı. Hele kışın çok kar yağarsa evlerin damı mutlaka kürünmeliydi. Hatta Allah korusun karın ağırlığından damlar çökebilirdi.

Kasımla beraber başlayan kar, gücü-ğün sonuna kadar ara ara devam ederdi. Bazı dar sokaklar damlardan kürünmüş karlar sebebiyle o zamanın en yaygın ulaşım ve taşıma araçları payton ve at arabalarının dahi geçemeyeceği şekle

bürünürdü. Hatta sokakta yayaların yürümek için labirente benzer yollar oluşturmaları ve s’ler çizerek sokağı kat etmeye çalışmaları söz konusu olurdu.

Kışın çocuklar için en yaygın oyuncak, kızaklar ve küçük kar tepcikleri üzerinden kaymaya yarayan naylon leğenler idi. Düşmeler kalkmalar arasında eğlenceli kar keyfi çocukların mutlu oldukları, eğlendikleri oyunlarıydı. Ellere giyecek

eldiven falan çok yaygın olmadığından bazen ellere çorap takılırdı. Öyle ki soğuktan morcukmuş elleri ısıtmak için sobanın başında bir hayli vakit geçirilirdi.

Bahar geldiğinde rüzgârlı havalarda uçurmak için kamış uçurtmalar, sıçan uçurtmalar yapardık. Bazen mahallenin ortasında karpitle teneke patlatıp tenekeyi havaya uçururduk. Ütmeliye bilye oynamak çocukların yaygın oyun-

▲ Battalgazi Camii

larındandı, hatta o kadar çok oynanırdı ki ellerin sürekli yere konarak bilye atışından dolayı parmak eklemlerinin topraktan aldığı kirlerle çatlaması söz konusu olurdu.

Uçurtma mevsiminde, Gazi Emmi’den kamış ve uçurtma kâğıtları alırdık. Kamıştan çatığımız uçurtmamızı; rengârenk, bir tarafı mat, diğer tarafı parlak, şeffaf uçurtma kâğıtlarını hamurla birbirine yapıştırarak yapardık. O zamanın çocukları olarak kendi işini kendi gören maharetli çocuklardık. Uçurtmalarımız hazır olduğunda damlara çıkar uçurmaya başlardık. İki katlı evlerin damından uçurmak daha avantajlı olurdu.

Toprak damlı evlerimizin damında yetişmiş büllümbekleklerden taç yapar kızlara verirdik. Evimiz kiliseye yakındı. Uçurmayı kaldırırken kuyruğunu kilisenin haçına değdirmekten ayrı bir haz alırdık. Kilisenin zangocuna bağırmanın eğlence kabul ederdik. Setreeeeek, adamın adı bu muydu bilmiyorum ama çocuklar özellikle rüzgârın o tarafa estiği zamanlarda uçurtmanın kuyruğunu haça değdirmeye çalışarak zangocun adını büyük bir iştihâ ile güya hakaret olsun diye çağırırlardı. Günler ne günlerdi, diye devam etmek mümkün lakin sözün devamını başka yazılara bırakmak gerek.

Bağ hatıralarımızı, aile hatıralarımızı başka yazılarımızda sizlerle buluşturmak dileğiyle, hoşça kalın. ■

Kayseri’de Bir An
Fotoğrafları ve

KAYSERİ’DE ZAMAN VE MEKÂN

Alper Asım

Modern dönemde belki de mekân sustuğu için böylesine kelimelerimiz anlamsız. Marshall Berman, Marx’ın kapitalist toplum düzenini ve insan ilişkilerini en iyi biçimde özetlediği cümlesini kitaplaştırırken sanırım en çok da bu mesele üzerinde duruyordu: “Katı olan her şey buharlaşıyor.”

İnsan mekânı tüketirken aslında kendi mezarlığını hazırlıyor. Ve kendi manasızlığını... Mekânı görebilmek görüntüyü değil görüneni görebilmektir. Görüntü ve gösteri görünenin üstünü öylesine örttü ki, mekânla ilgili yanılgılarımızdan kurtulamıyoruz. Böyle olunca da adeta tabiat susuyor. Dağ içine çekilmiş, uçurumuna gizlenmiş, rüzgâr kendi hüznüne saklanmış,

▲ F: Selçuk Özdi

▲ F: Dilek Sakarya

▼ F: Mehmet Akif Coskun

su kendi soğukluğunda titriyor, ağaçlar bile yaprak yaprak ağlıyor. Duvarlarda ne ses izi var, ne bir şiir, ne de bir türkü. Minderlerin yerine koyduğumuz sandal-yeler soğuk ve yalnız; artık kendini bile taşıyamıyor. Pencereleer anlamını arıyor. Ne dokunan eller, ne yansıyan suretler ne de bakışan gözler. Perdeler mahzun. Pencere önü çiçekleri bile artık yetim ve manasız.

Modern mekânın dili yok. Çünkü insan zamanı ve mekânı tüketti. İnsan tükettiği şeyi göremez. Kim bilir belki

de şairin de dediği gibi; “Konuşmaktan geçtik, susacak birini bile bulamıyoruz.” Oysa tabiat insanın kendini anlayabileceği, ifade edebileceği bir alan. Diğer deyişle insan zaman ve mekân içinde insan.

Fotoğrafçı için zamanın ve mekânın içine girebilmek, zamanı ve mekânı fark edebilmek gerçekten kolay değil. Çünkü eşya ve hadiselere kendi gönül gözüyle değil kameranın gözüyle bakan fotoğrafçı zamanı da mekânı da bırakın fark etmeyi göremez. Fotoğrafı bir hafızanın ışığında, bir geleneğin sürecinde çeken

▲ F: Duyguhan Güralp

▲ F: Mehmet Bedir

▲ F: Volkan Önder

▲ F: Ali Efe

▲ F: Hayrettin Doğan

▲ F: Sertaç Nurtan

fotoğrafçı için ise zaman ve mekân kendini idrak ettiği, fotoğraf ise zaman ve mekânla birlikte kendini ifade ettiği bir araç haline gelir.

Gerçekten de bu bilinçle fotoğrafla bir zamanın ve mekânın içine gireriz. Ya

da fotoğrafla bir zamandan ve mekândan çıkarız, hatta zamanı ve mekânı alır kendimize getiririz.

Bir insan halini bazen bir fotoğrafın içinde kendi akıcılığı içinde görürüz. Bu anlamda fotoğraf zamanın bizatihi kendisi

olur. Geçmiş, an ve gelecek aynı anda tecelli eder, aynı kadrâjın içinde görünür. Gelişler, bekleyişler ve gidişler bir karede hafıza olur. Belki de fotoğrafı bu denli zamana ve mekâna tutunduran şey son yüzyılımızdaki savaşların ve ölümlerin

pervasızca ve anlamsızca çokluğu ve buna rağmen inadına vahşice süren tüketim kültürüdür. İnsanı bunaltan, tıkayan, nefessiz bırakan sosyal olayların acımasızlığı bizim gözüümüze ve gönlümüze perde olmaya devam ediyor.

Kim bilir belki de bunun için fotoğrafı zamana ve mekâna dâhil edip sonsuzlaştırıyoruz. Ya da zamanı ve mekânı fotoğrafa sonsuzlaştırma kaygısıyla eklemliyoruz. Sonuçta fotoğraf içinde bulunduğumuz ya da dışında kaldığımız zamanın ve mekânın da görüntüsü ve kaygısıdır. “Kayseri’de Bir An” konulu yarışma fotoğraflarını izlerken fotoğrafın bir ifade biçimi olarak hâlâ umudu içinde taşıdığını söyleyebilirim... ■

▲ F: Berrin Kahraman

▲ F: Murat İlhan

▲ F: Abdurrahman Çetin

ŞERİFE SOYKAN

ESMER HATUN 1879-1944

Kayserili Kadın Halk Şairi

Şaban Aksoy

Asıl adı Şerife Soykan'dır. 1879 yılında Turan (Dimitre) köyünde doğmuştur. Şimdi Melikgazi Turan Mahallesi'dir. Turanlı Abekiroğullarından Hüseyinoğlu Mükremin Ağa'nın kızıdır. Sağıroğlu Şaban Ağa'nın eşidir. Anasının adı Hatice'dir.

Kocasının erken ölümünden sonra genç yaşta iki oğlu (Rüştü ve Necmettin) ile yalnız kalmış, onları babasız büyütülmüştür. Eşine derin bir sevgi ve sadakatle bağlı olan Şerife Soykan bir daha evlenmemiş, oğulları ve torunları ile yaşantısını sürdürmüştür.

Bazı deyişlerinde kendisini "Esmer Hatun" olarak tanıtan Şerife Soykan çevresinde "Kara Şerif" veya "Şerife Hala" olarak anılmıştır.

Kendisini rahmetle andığımız Ali Rıza Önder¹, Şerife Soykan'ı şöyle anlatmaktadır:

"Şerife Hatun'un belleği gücünü yakından bilenlerdeniz. Çünkü evlerimiz yan yana idi, evcek her zaman görüşür konuşurduk. 1927 yılında ilkokulun üçüncü sınıfındaydım. Babam Ankara'da çalışıyordu. Bir gece anam beni Şerife Hala'nın kış evine oturmaya götürmüştü, elimde okuma kitabım vardı. Şal yorganla örtülü tandır iskemlesinin içine sokularak bezir çirasının solgun ışığında derse çalışıyordum. Şerife Hala benimle ilgilendi, "Elindeki kitaptan biraz da bize oku." dedi.

¹ Ali Rıza Önder: Yargıtay Üyesi, Dilbilimci

Ben de seveceklerini umduğum bir parça seçtim ve Semih Rifat'ın ünlü Akdeniz Türküsü'nü okumaya başladım:

*Yaslı gittim, şen geldim.
Aç koynunu ben geldim
Bana bir yudum su ver
Çok uzak yerden geldim.*

Bu dizelerin bitmesi ile gözlerinden duygu sağanağının boşalması bir oldu. Benim okumam sona ermişti ama onun gözyaşları da iç çekişleri de dinmemişti.

Toplum davalarına derinden ilgi duyan, hayatın yüklediği acılarla yüzleşen Şerife Soykan'ın ölümünden dört yıl önce Şaban Aydemir adında bir ortaokul öğrencisi yanıma geldi

SABIR

*Sabır, kulun gani dostu,
Cennette serili postu,
Erenlere erer kasti,
Sabır Allah, sabır Allah.*

*Sabır kula gani yaren,
Kimdir dostu gönül veren?
Ona yakın gelir eren
Sabır Allah, sabır Allah.*

*Sabır kula gani maldır,
İlim deryasına daldır,
Cümlemizi sen uyandır,
Sabır Allah, sabır Allah.*

(Şerife Soykan'ın Akrabası). Şerife Hala'nın deyişlerinden birçoğunu ozanın ağzından deftere yazdığını söyledi. O sırada ben hukukun son sınıfına geçmiş bir ağabey durumundaydım.

Şaban Aydemir bu defteri bana verdi. Ben de hemen Şerife Hala'yı yakaladım, söyletip söyletip (tekrarlatarak) yazdım. Böylece eksiklerini tamamlamış oldum. Bunları kitaplaştıralım bastıralım dediğim zaman önce razı olmadı. “Dile düşmek istemem.” dedi.

Ozanın düşünüşü içtendi. Nitekim o yıla değin deyişlerini herkesten saklamıştı. Aradan zaman geçti, ısrarına dayanamadı, “olur” dedi. Ancak bu oluru bir koşula bağlamıştı. “Bastır ama kitabın gelirini yaralar sarıcı Kızılay'a yatıracaksın.” dedi.”

Şaban Aydemir ile Ali Rıza Önder'in yaşamlarının Şerife Soykan ile kesişmesi ozan için bir şanstır. Çünkü ozanın deyişleri ve şiirleri bu sayede bizlere ulaşmıştır.

Anadolu'da nice cevherler vardır ki keşfedilmemiş, unutulup gitmişlerdir. Şerife Soykan'ın 21 adet destan ve şiiri bulunmaktadır.

Şiirler; Ali Rıza Önder tarafından çeşitli dergi, gazete ve sunumlarda yayımlanmıştır. Bu dergi ve kitaplarda “Kayserili Kadın Halk Şairi Esmer Hatun” olarak sunulmuştur.

Ayrıca Sayın Abdulbaki Satoğlu'nun “Kayseri Şairleri” (1970) adlı kitabında yaşantısı özetlenerek üç deyişi yayımlanmış ve yine Abdullah Satoğlu'nun hazırladığı Kayseri Andiklopedisi'nde Şerife Soykan'a yer verilmiştir.

Milli Kütüphane Genel Müdürü Sayın Dr. Müjgân Cunbur'un hazırladığı “Başakların Sesi” (1968) adlı kitapta Şerife Soykan'ın hayatı ve şiirlerine yer verilmiştir.

Yine Müjgân Cunbur ve Neriman Saryal (Duranoğlu) tarafından yayımlanan “Türk Kadın Şairleri” adlı antolojide “Dimidreli Şerife Hala” olarak yer verilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “20. Yüzyılın İkinci Yarısında Türkiye’de Kadın Aşıklar” (2008) konusunda Dr. Sevilay Çınar, Şerife Soykan'ı tez konusu olarak anmıştır.

Yine Niğde Üniversitesi Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarından Yrd. Doç. Dr. Serhat İstanbullu tarafından “Orta Anadolu’da Kadın Aşıkların İcra Ortamları”nda (15.10.2017) Şerife Soykan'a yer verilmiştir.

Kendisini rahmetle andığımız hemşehrimiz, köylümüz Şerife Soykan'ın şiirleri ve deyişlerini torununun oğlu

Emekli Albay Sayın Ahmet Akkaya'nın bana getirerek kitaplaşmasını istemesi, benimle Milli Kütüphane arşivlerini tarayarak Esmer Hatun'un ve Ali Rıza Önder'in bu arzularının yıllar sonra gerçekleşecek olmasına ve gelirinin Kızılay'a verilmesi vasiyetinin de gerçekleşecek olmasına katkılarını sunmasından

SİTEM

*Bir neşter vurdun da derdimi deştin,
Ya ben ağlamayım, kimler ağlasın?*

*Ovada gezerken yolum şaşırdım,
Ne efkârla ne dağları aşardım.
Açmadın şanıma, engin düşürdün,
Ya ben söylemeyim, kimler söylesin?*

*Dilek tuttum, muradımı vermedin,
Sinem yarelendi, merhem sarmadın.
Millet için bir vazife görmedim,
Ya ben söylemeyim, kimler söylesin?*

*Kadir Mevlâm, bu halleri güç ettin,
Evvel altın idik, şimdi tunç ettin.
Genç iken gösterdin, bizi kocalttın,
Ya ben ağlamayım, kimler ağlasın?*

*Kadir Mevlâm sana sevdam çok idi,
Dışarı vermeye gönlüm yok idi.
Bilmediğim kulu bana çattırdın,
Gizli sırlarımı meydan (a) attırdın.*

*Hayvan olan arar, bulur musurun,
Bilemedim ben dünyanın usulün,
Defterlerim doldu ise kusurum,
Ne yüzünen varam dostum yanına.*

*Senin aşkın kâr eylerken canıma?
Artık bir de kul getirdin yanıma.*

dolayı teşekkür ediyorum. Kültürümüzü korumak adına Esmer Hatun'un hayatı ve deyişlerini kitaplaştırmak gelecek kuşaklara aktarma konusunda bir nebze olsa katkı sağlayabilirsem büyük mutluluk duyacağım. ■

TANRI'YA SESLENİŞ

*Behey dostum, sana nettim, neyledim,
Halk içinde beni rüsva eyledin.
Çevirsem kapımı, çıkmasam dışa,
Derdimi söylesem toprağa taş.*

*Sübyan iken ben havfını çekerdim,
Günden güne beni hale uğrattın.
Kimi yerde böhtanlara söylettin.*

*Sen bilirsin her günümün aslını,
Şükrederim, pâk yarattın neslimi.
Ol sebepten unutmazsam ismini.*

*Yabani ağaçtan meyva biter mi?
Yarılıp sarılıp aşlanmayınca?*

*Garip kulun, maksuduna yeter mi,
Söylenip dillenip taşlanmayınca?
Dostum cennetine davet eder mi?
Kulun ahlâkını hoşlanmayınca?*

*Gönül talep eder hem sultanına,
Vermemek düşer mi dostun şanına?
Yüküm cevahirdir elhamdülillah,
Tövbe olsun, yıkınam boncuk hanına.*

*Utandır gezerdim yüzü karalı,
Söyletmen derdimi, yürek yaralı.
Keremen Kâtibi kusur yazıcı,
Kulun kusurunu kula göstermez.*

*Yazıcı bir eli, dürer bir eli.
Pek sevgilim, beyan ettin çok şükür.
Ben giderdim sinem çapraz yareli.*

*Adına âşıkım, ismine hayran,
Hiç aklımdan çıkman, her günüm bayram.
Ben otursam ıssız, virane evlerde,
Sevdan var serimde, yetme mi seyran?*

*Şendir gündüzlerin, garip geceler,
Gürül gürül Kur'an okur hocalar.
Âşık olan ezberini heceler,
Âşık olan bilir aşkın derdini.*

Bir Kilim Hikâyesi

AVŞAR KÖLEKÂRI

Anamın Kölekârı'nın Dili

Dr. İsmail Gökşen

Avşar hatunu herifine sevgi ve saygısını sadakatinin derinliğini göstermek için işlediği motiflerle dile getirir. Halı dokur, kilim dokur. Sevgisini ve saygısını halıya kilime işlerilmek ilmek... “El emeği göz nurum köleyin de karı işte bu” der. Artık o kilimin adı kölekârı olur.

İnsanın sevgisi motif motif kilimde dile gelir. Halı da konuşur. Top (sandık), kölekâr, Fatma anamın eli, yıldız, zencirli kilim kıvrımı, çalma, elma, ayna, cıynak, iki muska, muska, kölekâr yıldızı, çıntık çomça, zencili kıvrım, armut, yelen, su yolu, yanış, biber, çomça, kırmızı parmak, kara parmak, yelen, kol, koçbaşı, ekber, sarı tilif, kurt aşığı kıvrım, göbek... Bütün bu motif isimleri bir kültürün, bir gönül dilinin yansımaları olur, halıda ve kilimde can bulur.

Kilim hikâyesi insan hikâyesi aslında. Bir toplum hikâyesi; sosyal sorumluluğun insani ve millî boyutunun hikâyesi... İnsani boyut halı ve kilim ile uğraşan insanlara dikkat çekmek, onlara moral vermek. Millî boyut bu halı ve kilimlerin yurtdışına kaçırılmasına engel olmak ve ülkemizde kalmasını sağlamak. Zili, cicim artık dokunmuyor ve nesli tükeniyor. Bu kültürü yeniden canlandırmak, kültür hazinemizin çocuklarımıza ve gençlerimize aktarılmasını sağlamak en büyük gayretimizdir. Hatta halının ve kilimin en önemli sembol şehri olan Kayseri’de El Dokumacılığı Müzesine vesile olmaktadır.

Gele-
neksel el dokumalar, dokumacılık sanatı insanların yeryüzünde var olmalarının ardından, ihtiyaçlarını görebilme çabalarıyla ortaya çıkmıştır. İki veya daha çok iplik grubunun çeşitli şekillerde birbiri arasından geçerek meydana getirdikleri ürüne dokuma denir. İnsanlık tarihinin günümüz toplumlarına kazandırdığı en büyük öğretisi, sahip oldukları kültür mirasına sahip çıktıkları ölçüde çağı yakaladıkları gerçeğidir. Eğer toplumlar gelişme süreçlerini hızlandırmak istiyorlarsa bu öğretiden önemli ölçüde faydalanmaları gerekmektedir.

Biz böyle bir şansa fazlasıyla sahibiz. Dünyada benzeri olmayan bu kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır.

MOTİFLERİN DİLİ

Yörük beyi, obasını gezerken bir çadırın önündeki tezgâha uzun uzun bakmış. “Bu kilimi dokuyan kızın babasını çağırın.” demiş. Kızın babası Yörük beyinin yanına gelmiş. Yörük beyi adama “Efendi, kızı gönlündekine ver.” demiş. “Fakirlik cana tak etti beyim, daha zengin bir talibi var.” diye cevap vermiş. Yörük beyi “Sevenleri ayırma efendi, kızın gönlü kimdeyse kızı ona ver.” demiş ve eklemiş: “Kızına da söyle, bundan böyle bunca al vurmasın yeşile.”

İnsanoğlu yüzyıllardan beridir her fırsatta kendinden bir iz bırakmaya çalışmış tarihe. Kimi zaman mağara duvarına kimi zaman taşla kimi zaman da kilime aktarmış anlatmak istediklerini. Bir dokuma tasarlanırken bir bütün olarak tasarlanır ve dokunur, motifler ise cümleyi oluşturan kelimelere benzerler. Motiflerin dilinden anlayanlar bu dokumaları kitap gibi okur, onların ne istediklerini anlarlar. Onun için bir kilimi ve halıyı çözümlemek ilmi bir süreçtir. Çünkü kilimi ve halıyı dokuyan, kilimde ve halıda motiflerle konuşur. Öyleyse motiflerin dilini bilmek sadece o halıyı ve kilimi değil, onu dokuyan insanı ve o

insanların içinde bulunduğu kültürel bağlamı da bilmektir.

KİLİM BİLİMDİR

Kuş Motifi

Anadolu’da çok çeşitli anlamlar ifade eden motiflerden biridir. Kuş motifi bazen sevgiyi, sevinci ifade ettiği gibi bazen de haber beklentisini ve muradı ifade etmektedir.

Damga Motifi

Türkler aile, oba ve boyları kendilerine has çeşitli desenlerle imlemişlerdir. Toplulukları temsil eden bu damgalar aynı zamanda bir kültürel aktarım aracı olarak kullanılmıştır. İnsanların ve toplumların ölümsüzlüklerini simgelemektedir.

Kurt İzi Motifi

Kurt, gücü ve çevikliği nedeniyle yiğitliği, kahramanlığı, gücü ve erki simgelemektedir. Anadolu’da korunma simgesi olarak kullanılmaktadır.

Akrep Motifi

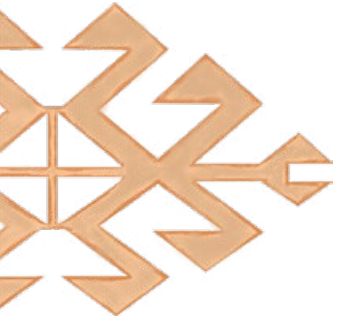
Akrep motifi Anadolu’da kötülüklerle karşı korunma amacıyla kullanılan motiflerden biridir. Dışarıdan gelebilecek düşman saldırılarına karşı koruma özelliği olduğuna inanılmaktadır.

Hayat Ağacı Motifi

Hayat ağacı motiflerinde en çok kullanılan servinin devamlı yeşil renk, uzun ömürlülük, dayanıklılık, güzel şekil ve

boyluluk nitelikleri servi motifini iyilik ve güzellik sembolü haline getirmiştir.

Nazar Motifi

Nazar; belli özelliklere sahip kimse-lerde bulunduğu inanılan, özellikle savunmasız göz alıcı insanlara, evcil hayvanlara, eve, mala, mülke, hatta cansız nesnelere zarar veren, bakışlardan fırlayan, çarpıcı ve öldürücü bir kuvvet olarak tanımlanabilir. Geometrik üçgen motifi en basite indirgenmiş stilize edilmiş göz biçimidir.

Eli Belinde Motifi

Dişiliğin simgesidir, sadece analı ve doğurganlığı değil, aynı zamanda uğur, bereket, kismet, mutluluk ve neşeyi sembolize eder. 50 çeşidi bulunmaktadır.

Koç Boynuzu Motifi

Kahramanlık, güç ve erkeklik, bereket sembolüdür.

Pıtrak Motifi

Pıtrak tarlalarda bulunan dikenleriyle insanlara ve hayvanlara yapışan bir bitkidir. Pıtrağın üzerindeki dikenlerin kötü gözü uzaklaştırdığına inanan Anadolu insanı onu nazarlık motifi olarak kullanmıştır. Pıtrak gibi deymi, ağaçlardaki meyve bolluğunu ifade etmektedir. Bu yüzden de un çuvallarında, tandır örtülerinde, pişmiş toprak kaplarının üzerinde kullanılmıştır.

DÜZ DOKUMALAR

Düz dokumalar; kendi aralarında kilim, cicim, zili sumak

şeklinde gruplara ayrılırlar. Düz dokuma tekniklerinde dokunan dokumalara çoğunlukla “yaygı” da denir. İki iplik grubu (çözü ve renkli atkı), atkılarının çözgüleri sararak kamufle etmesiyle oluşan, atkı yüzü dokumalara “kilim” denir. Dikey yönde olan çözgü ipliklerine, yatay yönde renkli atkı iplikleri sarılarak kabartmalı motifler oluşturulan dokumalara ise “cicim” adı verilir.

Cicim tekniğindeki dokumalarda, dokuma tekniğinin zorunluluğundan dolayı çapraz haltadan oluşan motifler tercih edilir.

Renkli ipliklerin çözgü ipliklerinin arasından yatay yönde geçirilmesiyle isteğe göre bir, iki, üç ve benzeri çözgü teli üzerinden atlamalı olarak oluşturulan dokumalara “zili” adı verilir. Motifleri meydana getiren renkli ipliklerin çözgü ipliklerine bir tur sarılmasıyla oluşan dokumalara “sumak” denilir.

Geleneksel özelliklere sahip düz dokumalarının özellikleri genelde şu şekildedir:

Yörede yetişen koyun ve keçiler yılda bir iki kez kırılır. Kırım işleminde kırık denilen bir çeşit makas kullanılır. Kırım işlemi bayanlar ya da erkekler tarafından yapılır. Kırılan yün ve kıllar derede tokaç ile dövülerek yıkanmakta iken son yıllarda ise yünler artık evlerde yıkanmaktadır. Yıkanan yünler/kıllar daha sonra güneşte kurutulmaktadır. Genelde güz yünü eriş/ariş olarak değerlendirilir. Yay ile eriş yünleri ve yorganlarda kullanılan yünler atılır. Yünler eriş ve yorganlar dışında kullanılacaksa yün tarağında taranır. Son yıllarda yaygın kullanım alanı azalmıştır. Yünler çubuk ile tel tel ayrılmaya çalışılmaktadır. Keçi kılları ya da yün, kıl tarağında taranır. Yıkayıp tarak ve yay ile lif lif ayrılan yünler kolay geçirilebilen halka haline getirilir. Bu halkalara kolçak denir. Kolçaklar iğ ve kirmen gibi büküm aletlerinde eğirme işlemini kolaylaştırır. Çıkrık, iğ kirmen gibi büküm aletleri eskisi kadar olmasa

da yün ve kılların iplik haline getirmesinde kullanılır.

Düz dokumaların kullanım alanları

- a- Alaçık
- b- Yer yaygısı
- c- Duvar yaygısı
- d- Ahretlik dokuma (öbür dünya kilim)
- e- Yük perdesi
- f- Yük yaygısı
- g- Çuval
- h- Kelefe
- ı- Alık
- i- Heybe
- j- Yastık
- k- Oklavalık
- ı- Tuz torbası/ Tuz çantası vb.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- 1, Tomarza Yöresi Düz Dokumaları 1. Tomarza Sempozyumu, Öğr. Gör. Zahide Şahin Kayseri Üniversitesi Mustafa Çıkrıkçıoğlu MYO El Sanatları Bölümü.
- 2, Belkis BALPINAR ACAR; Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Dokuma Yaygınları, Eren Yayınları, İstanbul 1982, s.7.
- 3, <https://www.mynet.com/motiflerin-gizli-dili-190101037356>

Ağızdan Kaynaklar

- Gökşen Elif, Kurttepe köyünde ikamet etmektedir. İlkokul mezunu
- Aslan Durdu, Kurttepe köyünde ikamet etmektedir. İlkokul mezunu
- Aslan Fadime, Kurttepe köyünde ikamet etmektedir. İlkokul mezunu
- Aslan Rahime, Kurttepe köyünde ikamet etmektedir. İlkokul mezunu

Küçük bir yırtıkla başladı her şey. Bunu sırayla nasıl anlatabilirim bilmiyorum. Sırayla başlamam gerekirse o yırtıktan daha öncesine gitmem gerekir. Kamran Bey'e mesela. Ah Kamran Bey, ne üşürmüş. Çocuktan belliymiş; her daim sanki ısınacakmış gibi sokulmuş kuytulara. Sümsük Kamran, derlermiş bu yüzden ona. Doğumu bir kış ayazında olmuş. Annesi önüne gelene söylemiş bunu her defasında. Kış geldi mi hiç dayanamaz, titreye titreye iç geçirirmiş Kamran Bey. O gün bugün de hiçbir şey değişmedi zaten. Onun kışla kavgası daha eylül gelmeden başlar. Kuşları havada, yumurtasını tavada gördüğü zaman dizleri sızlar. Nenesinin romatizması vardı. Ama Kamran Bey'in yoktu. O yaşta romatizma

mı olurmuş, daha ellisinde var yoktu. O yaşta kalorifer yanlarını kimseciklere kaptırmazdı. Sırtını döküm demir peteklere dayadı mı ancak o zaman kendini ısınmış hissedirdi. Dairede otururken dışarıya bakar, baktıkça daha da üşürdü. Eylülde annesi ölmüştü, belki içindeki bu soğukluk yetim kalmış bir çocuk soğukluğuydu. Kimseler bilmezdi bunu. Kimseler de anlamadı. Ama biteviye sızlanmasından da çok sıkıldılar. Bu yüzden herkes onu ısıtmaya çalıştı. Sazla sözle muhabbetle değil; her eylül gelişinde yün çoraplar ördüler ayaklarına. Kalın süveterler, kazaklar hediye ettiler. Boğazlarını yüksek yüksek yaptılar ki, boğazına kadar saplandığı karlara gömülmesin Kamran Bey. Ayaklarının altına ısıtılmış tuğlalar verdiler. Koltuk altına sıcak su torbaları yerleştirdiler. Ayazda ağzlarından buharlar çıktığında bile Kamran

Bey'in ellerine hohladılar. Yeter ki daha fazla sızlanmasın diye. Her şey de biraz böyle başladı zaten. O eylül akşamında.

Çıplak dallar ve oradan oraya sürüklenen yapraklar vardı. Soğuk sokağı katılaştırmıştı sanki. Dallar, rüzgâr biraz daha sert esse ortadan çıt diye ayrılverecekmiş gibi gevrekleşmişti. Taş kaldırımlar soğuktan parlıyordu. Öyle ki, üzerinde geziniversen küt diye düşecek gibi kayganlaşmıştı. Tahta pencerenin bile macunları soğuktan kurumuş, derin derin çatlaklar oluşmuştu. Hâlbuki yazın ne güzel yumuşardı. Sinekler yapıştırdı üzerlerine de, keyifle kovardı Kamran Bey. Kovarken kemikleri genişlerdi sanki. Daha büyük, daha güçlü hissedirdi kendini Kamran Bey sıcakta. Soğuk ölüm demekti Kamran Bey için. Bu yüzden o gün cama dokunmayı aklından bile geçirmede

Eski Bir Hikâye

Diren İnanc

Kamran Bey. Ben gördüm. İçi ürpermişti. Vücudu daha da küçülmüştü, avuçlarını iç içe koymuş öylece dışarıya bakıyordu. Bakıyordu ki, o sırada, elinde bir büyük bardak ıhlamur ile Murteza Efendi girdi içeri. Ve bir anda boş odada bir başına oturan Kamran Bey’e, elindeki ıhlamuru verdi. ıhlamuru, Daire Amiri Amil Bey’e getirmişti hâlbuki. Bilmiyordu ki bunu Kamran Bey. Aslında biliyordu. Ama bildiği, Murteza Efendi’nin dairede sadece Daire Amiri Amil Bey için ıhlamur demlediği idi. O mis gibi dolanan koku, sadece Daire Amiri Amil Bey’in burnuna giderdi. Bir amir burnu olmak kolay şey midir? Değildir elbette. O gün erken çıkmıştı Daire Amiri Amil Bey hâlbuki. O yüzden ıhlamurunu içememişti sıcak sıcak. Söylememişti bunu Murteza Efendi. Neden söylesin ki? Daire Amiri Amil Bey’in o gün erken çıktığını söylese, Kâtip Pervin’in beş yaşındaki yaramaz çocuğunu yanında getirdiğini de söylemesi gerekirdi. Kâtip Pervin bunu söylememesi için yemin ettirmişti Murteza Efendi’ye. Yasaktı çünkü. Yazman Samim Bey’in arabasının aküsü bittiği için daireye otobüsle geldiğini de söylemesi gerekirdi. Ama bunun yalan olduğunu, yani daireye otobüsle gelmesinin sebebinin akü değil, arabasını kumar borcu yüzünden satması olduğunu, bildiği halde söylemezdi. Söylese, Mühendis Marif Efendi’nin karısıyla kavga ettiği için daireye gelirken kahvaltı etmediğini ve yoldan aldığı simidi sinir içerisinde kemirdiğini de söylemesi gerekirdi, tabii kavgalarının sebebinin Yakamoz’da çalışan sarışın aşüfte olduğunu da. Bunların hiçbirini söyleyemezdi. Murteza sır küpiydü çünkü. Bunların her birini söylese, o gün Daire Amiri Amil Bey’in neden daireden erken çıktığını da söylemek zorunda kalabilirdi. Matmazeli. Siyah Corvette’yi. Ama söylemedi.

Söylemedi ve işte o büyük bardak ıhlamuru Kamran Bey’e verdi. ıhlamur kokusu, Kamran Bey’in içini bir anda ısıtıverdi. İlk andan itibaren, yani, eline büyük cam bardağı alır almaz şaşkınlıkla

değiştğini hissetti Kamran Bey. Normalde bardağın elini yakması gerekirdi mesela. Ama yakmadı. Buna Murteza Efendi’nin şaşırması gerekirdi. Ama şaşırmadı. Murteza Efendi hiçbir şey demeden bardağı verdi ve çıktı. Odada tek başına kaldı Kamran Bey. Bir yudum aldı ıhlamurdan. Sonra bir yudum daha aldı. Ve bir daha. Nazmi içeri girdiğinde Kamran Bey gülüyordu. Çünkü üçüncü yudumunda ince dilimlenmiş limon burnuna çarpmıştı. Burnundan gıdıklanmıştı. Aldırmadı ve masasına oturdu Nazmi. Hemen masasındaki evraklara gömüldü. Gömleklerinin kollarını kıvrırmıştı yine. Kurşun kalem izinin gömleğinin manşetlerine iz yapmasından hayıflanıp duracaktı birkaç saat sonra. Tekrar ve tekrar saçlarını tarayacaktı. Parıl parıl parlayan biryantınli saçlarına bakacaktı hayran hayran. Sonra manşetlerine isminin baş harfleri işlenmiş kar beyaz gömleklerinden bahsedecekti. Kumaşının Fransa’dan geldiği için zor ütütuttüğünden ve sırf bu yüzden annesinin her sabah gömleklerini kolaladığından tekrar tekrar söz edecekti. Okuduğu mektepteki bütün arkadaşlarının böyle gömlekler giydiğini söyleyecek, Kamran Bey’in bir türlü ezberleyemediği bir dolu ecnebi isim sayacaktı ardı ardına. Arkadaşlarından birisi Proust hayranı idi, birisi Marx. Bir de, ismi kurabiye ismine benzeyen bir başka arkadaşı vardı ki, onun Machiavelli hayranı olduğunu öğrenmişti artık. Okuduğu Fransız mektebi sebebiyle Nazmi’nin küçümseyen bakışları altında ezilecekti yine Kamran Bey. Birkaç kelam sonra onun, dairenin gelecekteki amiri olacağını hissedip huzursuzlanacaktı. Bir şey yapamayacaktı. Dördüncü yudumunu almasaydı. Ama aldı. Ben gördüm.

‘Ben çıkıyorum.’ dedi Kamran Bey aniden. Yerinden doğruluverdi.

Nazmi sustu. Mektepte aldığı alaf-ranga riyaziye kaidelerinden bahsetmek üzereydi. Batılı ilimlerin üstünlüğünden. Bir de kendisine hayranlık duyan genç kızlardan. Saçlarındaki kurdelenin

birdenbire nasıl da çözüldüğünü anlatacaktı. En güzeli Fındıkkurdu Esmâ ile cilveleşmelerini. Neden Fındıkkurdu dediklerini de anlatacaktı. Ama anlatacaktı. Kelimeler ağzının içerisine tekrar doluşuverdiler sanki. Öyle ki, ansızın çekip gidişinin nedenini bile soramadı. İlerde amir olduğunda bunun hesabını soracağını söyleyemedi. Onu Daire Amiri Amil Bey’e ihbar edeceğini ima edip gözdağı veremedi. Aylığı kesilecek diye tehdit edemedi. Bunların hiçbirini aklına bile gelmedi Nazmi’nin. Kamran Bey’in arkasından öylece bakakaldı.

Sadece o mu? Kâtip Pervin de. Yazman Samim de. Mühendis Marif de. Hatta sır küpü Murteza da. Kenarlarında kurumuş ıhlamur izlerini bıraktığı boş bardağı eline tutuşturduğunda bile tek kelime edemedi. Bardağın kenarında damlalar çoktan yapış yapış olup kurumuşlardı bile. Hepsi, yüksek ahşap kapılarının önünde durmuş, arkasını dönüp mağrur bir şekilde yürüten Kamran Bey’e bakıyorlardı. Kamran Bey çıkıyordu. Arkasına bakmadan; arkasına, ezdiği ahşap parkelerin gıcirtısını döke saça gidiyordu.

Dışarı çıkar çıkmaz nereye gideceğine karar verdi Kamran Bey. Çünkü dışarı çıkarken, ceketini kapıya takılmıştı. Kapıya takılır takılmaz aniden ceketini yırtılıvermişti. Yırtığın boşluğundan burnuna hâlâ buram buram bir ıhlamur kokusu geliyordu sanki. İlk kez yırtık bir şey giymiyordu elbette ama bu kez canı sıkıldı düştüğü bu duruma. İşte her şeyi başlatan yırtık, o yırtıktı. Ben gördüm. O sırada sıkıca tutunmuştum. Bir an keyifsizleşti Kamran Bey. Dairenin karşısındaki kasabın camında kendi yansımısını gördüğünde, işte tam o anda nereye gideceğine karar verdi. Yönünü hemen değiştirdi ve kararlı bir şekilde yürümesine devam etti. Adımlarını hızlandırdı, yolda hiç kimselere bakmadı. Yanından geçene, kolundan çekene, dilenciye esnafa, zabıtaya memura, kediye köpeğe, taşa çamura aldırmadı.

Tedirgindi. İçeri girdiğinde bunu

hemen anlamıştı Terzi Niyazi. Ne de olsa uzun zamandan beri tanırdı Kamran Bey’i. Çocukluğu elinde geçmişti. Sünnetliğini kendi hazırlamıştı. Okul müsameresindeki Osmanlı Nazırı kostümünü, okuma bayramındaki Deniz Piyadesi üniformasını da. Ne utanmıştı ama. Birkaç bayramlık kıyafet, bir de onuncu doğum günü için bir kruvaze ceket daha vardı diktığı. Ne yakışmıştı ama. Memuriyete başladığında giydiği ilk takımı da o dikmişti. Yirmi iki yaşında bıyıkları bile terlememiş gencecik bir delikanlıydı o zamanlar. Babasının gölgesinde kalmış fiziğini, ayakuçlarına çevrilmiş başını, limonla bastıramadığı sert ve dik saçlarını hatırlardı hâlâ. Mahcup gülüşünü. Omuzları babasından düşüktü, beli ince, baldırları kalıncaydı. Ensesi zayıftı ve gölgesi babasının gölgesi altında kaybolurdu. O büyük gölgeye bakar bakar dururdu. Hep aynı yere. Hep sessiz. Ama bu sefer konuştu Kamran Bey. Uzun uzun, seneler öncesindeki gibi değil, babası Mûtehassıs Raci Beyefendi’nin oğlu gibi değil, sümsük Kamran gibi değil, Kamran Bey gibi konuştu. Kumaşları istedi. Önüne serdirtti; gabardini vardı, kaşmırı, jüponu, kaşesi. Hepsine baktı. Hiçbirini beğenmedi, yenilerini istedi. Yetinmedi, ithallerini getirtti. Astarını seçti. Modelini beğendi. Provalıkları giydi giydi, değiştirdi. Etek boyuna, manşetlerine karıştı; omuzlarına, yakasına, ceplerinin şekline baktı. Düşündü, düşündü karar değiştirdi. Düşündü ve tekrar tekrar karar değiştirdi. Sonra,

“İşte şimdi tamam.” dedi. Dedi ama yetmedi.

O gün evine gittiğinde nenesini buldu karşısında. İki büklüm olmuş, kuzinenin başında zar zor ayakta durarak bakır kapta kaydattığı kapuskanın kokusunu almadı Kamran Bey. Yemek sonrasında odun sobasının yanına kuruldu. Bacaklarının üstüne battaniyesini serdi, yün terliklerini giydi. Nenesinin sobanın üstüne attığı kestanelerin kızarmasını seyretti, maşayla çevirmesini inceledi.

Kimisi çevrilince devrildi. Çıtırtılarını dinledi. Nenesinin verdiği kestaneleri çiziklerinden yarıp ağzına attı Kamran Bey. Parmakları kararmadı. Tırnakları acımadı. Ağzı dili yanmadı. Acıdı, yandı ama anlamadı. Çünkü zihninde sadece ceketini vardı. Yeni ceketinin yakasını düşündü, bir parmak daha yukarı yapsaydı diye hayıflandı. Belindeki boşluğu aldırmadığı için pişmanlık duydu. Düğmelerini, astarının rengini hayal etti. Gözünü kapattı, yine düşündü. Sabahı zor etti.

Sabah Kamran Bey’i kapısında gördüğünde şaşırdı buna Terzi Niyazi. Çünkü sabahında daireye gitmedi Kamran Bey. Ve sonraki gün. Ve bir sonraki gün. Her sabah Terzi Niyazi’nin dükkânında aldı soluğu aylar boyunca. Terzi Niyazi’ye düğmelerini söyledi. Ve astarını anlattı. Ve cebine mendil istedi. Ve iç cep ekletti. Ve iç cebine düğme diktirdi. Ve ecnebi dergilerden modeller gösterdi.

Dinledi ama tüm bunların hepsi Nazmi’ye anlamsız geldi. Günler sonra Kamran Bey daireye geldiğinde ve Kamran Bey’i karşısında gördüğünde duyduklarına inanmak istemedi. Günlerdir daireye gelmemesinin sebebi bir ceket olabilir miydi? İnanmadı ama yine de dinledi. Hep dinledi. Sadece o mu? Kâtip Pervin de. Yazman Samim de. Mühendis Marif de. Hiçbiri olup bitene bir anlam veremedi. Hatta sır küpü Murteza da. Israrla her gün istediği ıhlamura bir türlü anlam veremedi. Aslında anladı ama hiçbir şey söyleyemedi. Daire Amiri Amil Bey’in yirmi yıllık karısını gencecik bir matmazel için terk ettiğinde, onları siyah bir Corvette içinde gördüğünde, sırtına tıpkı Kamran Bey’in anlattığı gibi bir ceket geçirdiğinde, Daire Amiri Amil Bey’e de söyleyecekti. Ama o zaman da söyleyememişti. Çünkü aylar öncesinde o da Kamran Bey gibi hevesle, “bitecek” diyordu. Bitecekti. O gün.

O gün geldiğinde içi içine sığmadı Kamran Bey’in. Acele acele kalktı. Çabuk çabuk hazırlandı. Kahvaltısını ederken nenesi tuhaf tuhaf bakıyordu. Sonra eski

ceketini hızlı hızlı giydi. Ceketindeki yırtığa baktı. Pis pis sırtıttı. Ben gördüm. O sırada sıkıca tutunmuştum. Terzi Niyazi sırtımasına anlam veremedi. Çünkü Terzi Niyazi’nin dükkânına vardığında sırtıması hâlâ suratında asılı kalmıştı. Elinde, kâğıda sarılmış ceketini gördü. Parıl parıl parladı gözleri. Küt küt attı yüreği.

Sonra ne mi oldu? O gün; o gün Kamran Bey’in hareketsiz bedenini yerden sürükleye sürükleye kaldırdılar. Yüz üstüydü, çünkü yere düşerken sıkıca tutmuştu paketini. Kimse anlamadı bunu. Ama Kâtip Pervin anladı. Yazman Samim ve Mühendis Marif de. Hatta sır küpü Murteza da. Daire Amiri Amil Bey, dairenin karşı kaldırımından karşıya geçerken onu tek hamlede yere seren 1966 model Chevrolette’in tamponunda Kamran Bey’in kanını gördüğünde anlamamıştı ilk önce. Sonra göğsüne yapıştırdığı ve yere fırlamış ceketini gördü. Kumaşına dokundu, düğmelerini inceledi. Manşetlerindeki iliklerine, muntazam dikişlerine baktı. İç cebine ve düğmelerine de. Astarını, Kamran Bey’in ipekle işlenmiş isminin baş harflerini gördü.

“Ceket, bazı sırtların kamburudur.” dedi.

Dedi ama kimse duymadı. Yüz üstü yatan Kamran Bey’in sırtını bir gazete ile örttüler. Ama nafiye. Kamran Bey, ölürken de üşümüştü. Başına üşüş-tüler. Sonra kaçışiverdiler. Çünkü yağmaya başlayan kar toplananların yanaklarından kayıp gidiyordu. Kimse anlamadı ağlayıp ağlamadığını. Yerdeki kan, gazete kâğıdında emildi. Yayıldı ve dağıldı. Karla karıştı ve dondu kaldı. Koyulaştı. Ben gördüm. O sırada sıkıca tutunmuştum. Sonra geldiler, eski püskü yırtık ceketinin yakasından kolundan, cebinden eteğinden çekiştirdiler. Onu sürükleye sürükleye götürdüler. Nereye bilmiyorum. İşte ben oracıkta kopuverdim. Yuvarlanıp yuvarlanıp sahipsiz bir düğme gibi kaldırımın kenarında kalakaldım. ■

Şeyh İbrahim Tennûrî ve Gülşen-i Niyâz

Mustafa İbakorkmaz

ŞEHİR BİR NEVİ MEZARDIR

Her topluluğun bir ömrü var. Bu ömür tamamladığında bedenleriyle, kültürleriyle, eserleriyle toprağın altındaki yerlerini alıyorlar. Tarihi geçmişe ulaşan şehirler bu anlamda birer mezarlıktır. Nitekim şehrimiz de tarih boyunca bu coğrafyada yaşayan birçok topluluğun, kültürün medeniyetin mezarı olmuş. Bastığımız her yerin altında arkeolojik anlamda hazine değeri taşıyan birçok eser bulunduğu kimsenin şüphesi olmasın. Halen ayakta duran, müzelerde sergilenen eserler de

sözünü ettiğim geçmiş toplumların mezar taşı hükmünde. Onların zevklerini, medeniyetlerini, dillerini, tarihlerini bu eserlere bakarak anlamaya çalışıyor, fikir sahibi oluyoruz. Bir yandan da ister istemez, eser ortaya koymanın önemini kavramış oluyoruz. Anlı şanlı kralların, büyük kahramanlıklar gösteren kahramanların, dönemin siyasetçilerinin, devlet adamlarının esamisi okunmazken, bir tüccarın hanımıyla mektuplaşmaları bize ulaşabiliyor. Ya da akıl edip yaptıklarını bir abideye dönüştüren kralların izini sürebiliyoruz. Yani sanat, yazı, mimari gibi aslında değeri yaşarken bilinmeyen, belki gereksiz görülen işler, bu işleri yapanları olduğu kadar, toplulukları da ölümsüzleştiren, çağlar ötesine mesajlar ileten birer mektuba dönüşüyor adeta.

Kayseri Türk ve Müslüman toplulukların fethi ve yerleşimi sonrasında da tarih boyunca sürdürdüğü değeri devam ettirmeyi başaran bir şehir. Zaman içerisinde şehre Türk ve Müslüman kimliğini kazandıran kurumlar oluşturdu, şahıslar yetiştirdi ve eserler ortaya koydu. Bu şahıslar ve eserleri bizim geçmişle bağımızı kuruyorlar. Bize kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi hatırlatıyorlar. Fakat gelin görün ki, gözümüz ve gönlümüz ünsiyet perdesi ile kapanmış durumda. Onlarla öylesine iç içe yaşıyoruz ki, bu yakınlık onları görmemizi, hatırlamamızı perdeliyor. Kıymetlerini anlamak için bize birinin çıkıp önemini, kıymetini yeniden hatırlatması gerekiyor. Şehrin bir nevi mezar olduğunu söylemiştik, şayet bu hatırlama ameliyesini gerçekleştirmezsek şehrimiz yaşayan ölülerin mezarlığına dönüşme riskiyle karşı karşıya gelecek. Şehri yaşatan, hayat veren ve şehri geleceğe taşıyan bir etkinlik olarak geçmişle bağ kurarak yaşamayı unutursak bizi bekleyen tehlike bu. Bir emanet olarak aldığımız şehri aldığımız gibi yaşatmayıp ölüme terketmek...

Şeyh İbrahim Tennûrî; Fatih Sultan Mehmet'in hocası ve Hacı Bayram Velî gibi büyük bir zatın halifesi olan Akşemsetdin'in talebesi ve yolunu devam ettiren halifesidir.

“NEYİ KAYBETTİĞİNİ HATIRLA”

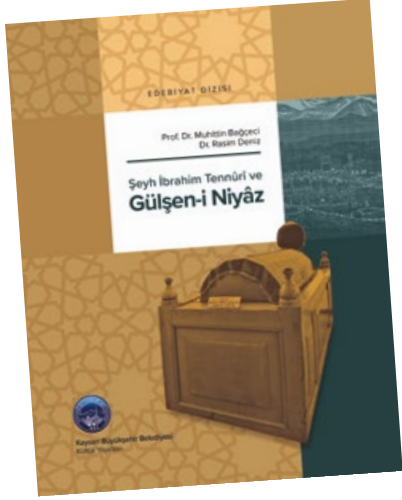
Kayseri'nin makarr-ı ulema olduğu, büyük şeyhlerin, evliaların, şuaranın memleketi olduğunu her sohbette duymak mümkün. Fakat şehrimizdeki abide şahsiyetlerin kim olduğu sorulsa Seyyid Burhaneddin'den başka isim saymakta zorlanacağız neredeyse. Bu durum bize kendimize karşı haksız ve ilgisiz bir tutum takındığımızın göstergesi. Ama Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları bu anlamda şehrimizdeki bir eksikliği kapatma adına önemli eserlere imza atıyor. Bunlardan biri de kısa süre önce yayımlanan Şeyh İbrahim Tennûrî ve Gülşen-i Niyaz adlı eser.

Prof. Dr. Muhittin Bağgeci ve Dr. Rasim Deniz tarafından yapılan titiz bir çalışmayla Şeyh İbrahim Tennûrî'nin Gülşen-i Niyaz adlı eseri tam metin olarak günümüz Türkçesiyle yeniden yayımlandı. Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç'ın “Takdim”i ve Prof. Dr. Atabey Kılıç'ın “Takriz”i ile başlayan kitap, iki bölümden oluşuyor. Birinci bölümde İbrahim Tennûrî'nin hayatı, tasavvufa girişi, Tennûrî lakabını almasının nedeni, tasavvufi kişiliği, hocaları, halifeleri tanıtılıyor. Ardından, avlusunda İbrahim Tennûrî'nin türbesinin de yer aldığı cami, çeşme ve türbe mimari ve tarihî yönleriyle tanıtılıyor. İbrahim Tennûrî'nin vakfiyeleri ve evlatlarıyla ilgili bilgiler verildikten sonra Şeyh'in eserleri ayrıntılı olarak inceleniyor.

İkinci bölümde ise Şeyh İbrahim Tennûrî'nin Gülşen-i Niyaz adlı manzum eserinin tam metin olarak çevirisi yer alıyor. XV. asır söz konusu olduğunda şehrimizi, ilim, tasavvuf ve şiir adına her yönüyle temsil eden bu büyük zatı tanımak için bundan daha güzel bir vesile yok desek yeridir. Çünkü Şeyh İbrahim Tennûrî; Fatih Sultan Mehmet'in hocası ve Hacı Bayram Velî gibi büyük bir zatın halifesi olan Akşemsetdin'in talebesi ve yolunu devam ettiren halifesidir.

Her gün çarşıda önünden geçtiğimiz, bazen vakit namazları

kıldığımız Şeyh Camii işte bu büyük zatın eseridir, kendisi de camiye bitişik türbede yatmaktadır. Mevlânâ gibi popüler kültürün tüketim nesnesi haline gelmediği için kimsenin farkında olmadığı bir halde kendisini hatırlamamızı ve tanımamızı beklemektedir. Üstelik bu bekleyişin kavuşmaya dönüşmesi Ona bir Fatiha olarak dönse bile bizim için hayati bir anlamı vardır. Bize neyi kaybettiğimizi hatırlatan bir işaret taşıdır bu cami, türbe ve Şeyh İbrahim Tennûrî. Bu kitap da tam olarak böyle bir öneme sahip. Bize neyi kaybettiğimizi, neyi unutup, fark etmediğimizi hatırlatıyor.

TENNÛRÎ LAKABI

Bu konuya ayrı bir önem vermek gerekiyor. Şeyh İbrahim’in neden Tennûrî lakabı aldığı az çok bilinen bir konu. Ama ne yazık ki bazı yerlerde yanlış anlaşılan ve yanlış aksettirilen bir konu. Mesela Şeyh İbrahim Tennûrî’nin Hisarcık’ta bulunan çilehanesinin girişinde, ya da Kayseri Ansiklopedisinde yer alan İbrahim Tennûrî maddelerinde bu yanlış anlaşılmayı açıkça görebiliyoruz. Meselenin aslı bu kitapta detaylı bir şekilde yer alıyor. Şeyh’in neden bu lakabı aldığını oğlu Şeyh Lütfullah anlatıyor. Şeyh İbrahim, Akşemseddin henüz hayattayken kabz hali yaşıyor (kitapta kabz hastalığı olarak geçiyor). “Her ne kadar çalışmışlarsa da, kabzın çözülmesi mümkün olmamış, en son çare olarak Akşemseddin hazretlerini ziyaret”(sf. 19) ederek bu hali tedavi ettirmek istiyor. Yolculuğu esnasında bir rüya görüyor. Rüyasında Akşemseddin sıcak bir Tennur (tandır demektir) üzerinde oturmaktadır ve Şeyh İbrahim’e “Siz dahi kabzı gidermek için böyle yapınız.” Diyerek manevi olarak tedavi yöntemini gösterir. Şeyh İbrahim gördüğü

rüyadaki uygulamayı yapar ve kabz halinden kurtulur. İrşad vazifesi süresince kabz hali yaşayan müridlerine aynı tedaviyi uyguladığı için Tennûrî lakabını alır.

Burada dikkat edilmesi gereken konu şudur. Kabz sufi-lerin seyr-i süluk esnasında yaşadıkları hallerden biridir. Bu hal müridlerin tasavvuf yolunda en zorlandıkları hallerden biridir. Mürid kabz hali yaşarken işinin ehli bir şeyhin tedavi-sine ihtiyaç duyar. Tasavvuf ehli kabz halini “Olur ki, bir şey hoşunuza gitmezken sizin için o hayırlı olur. Bir şey de siz ondan hoşlandığınız halde o, hakkınızda şerr olabilir. Allah bilir, siz bilemezsiniz.” (Bakara 216), “Geniş olmasına rağmen yer onlara dar gelmişti.” (Tevbe 118) ayetleriyle ilişkilendirirler. “Kabz, bulunulan anda korku halidir. Bir görüşe göre kabz, azarlanma ve ikaza işaret eden kalbe gelen vâridir. Bir görüşe göre ise vaktin varidini almaktır.”¹

Tasavvufi kaynaklarda kabz hali ile ilgili geniş malumat bulunur. Tam zıddı olan bast hali ile birlikte anılır. Tanımı, sebepleri, etkileri ve sonuçları hakkında oldukça geniş malu-

Rüyasında Akşemseddin sıcak bir Tennur üzerinde oturmaktadır ve Şeyh İbrahim’e “Siz dahi kabzı gidermek için böyle yapınız.” Diyerek manevi olarak tedavi yöntemini gösterir. Şeyh İbrahim gördüğü rüyadaki uygulamayı yapar ve kabz halinden kurtulur. İrşad vazifesi süresince kabz hali yaşayan müridlerine aynı tedaviyi uyguladığı için Tennûrî lakabını alır.

mat bulmak mümkündür. Bu tanımlardan biri şu şekildedir. “Sevgilinin celâl yönünden tecellisi, yani büyüklük ve kimseye muhtaç olmaması cihetinin tecellisi sebebiyle kalbin tutulmasına kabz hali denilir.”² Bu iki örnekte görüleceği gibi, Kabz hali bir tutulma, sıkışma, bunalma, korku gibi tamamen psikolojik bir hali tarif eden tasavvufi bir kavramdır. Tasavvufi literatürden habersizlikten kaynaklanan bir hata olarak, yukarıda örneğini verdiğim gibi kimi yerlerde kabz hastalığı bağlamından ve anlamından koparılarak nakledilmektedir. Bu anlam kayması sonucunda Şeyh İbrahim Tennûrî’nin bu lakabı halk arasında bir bağırsak rahatsızlığı olarak bilinen ‘kabız’ı tedavi ettiği gibi bir algı ve izlenim oluşmaktadır. Bu yanlış anlaşılma da hocası Akşemseddin’in döneminde mikrobi tanımlayacak kadar işinin ehli bir hekim olmasının etkisi olabilir.

1 Fütuhât-ı Mekkiyye, Muhyiddin İbn-i Arabî, Cilt 7, sf. 73
2 Hadislerle Tasavvuf, Eşref Ali Tânevi, Umran yay., sf. 69

“Kayseri’de halifemiz Şeyh İbrahim seni irşad etsin” diyerek İbrahim Tennûrî’ye yönlendirir. Şeyh’e giderken bir yüzü kadife bir yüzü yünden yapılmış iki yüzüyle de giyilebilen bir cübbe diktirip hediye etmesini söyler. Bu cübbeye “Bu cübbenin iki yüzü olduğu gibi telif edeceği kitabın da hem hakikî hem de mecazî manaları ifade eden iki yönü olsun.” diye bir anlam yükler.

GÜLŞEN-İ NİYAZ

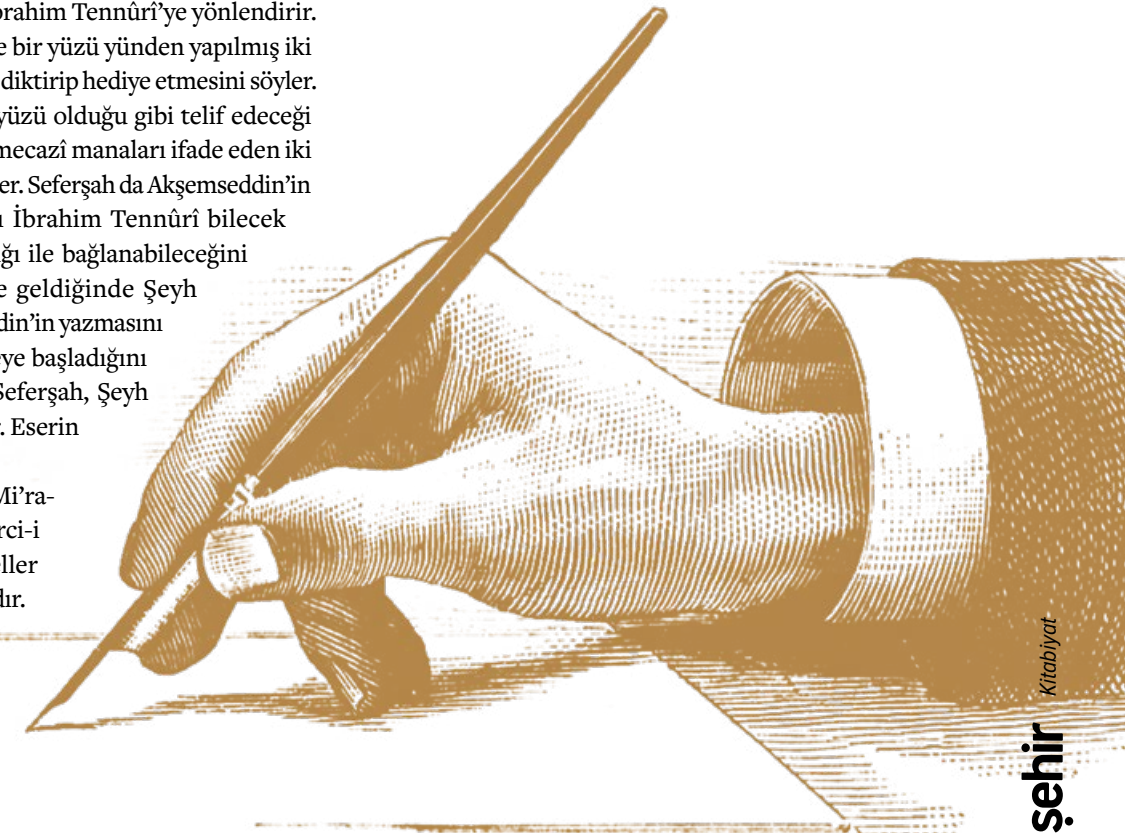
Gülşen-i Niyaz’ın yazılış sebebi bir menkıbeye dayanıyor. Bu menkıbeye göre Fatih Sultan Mehmed döneminde büyük bir âlim iken sapkın düşüncelere kapılan Seferşah adında biri Fatih’in verceği cezadan kurtulmak için Mekke ve Medine’yi ziyaret eder. Orada bağışlanmak için dua eder. İtikadi problemlerini kendi içinde çözdükten sonra Anadolu’ya döner ve Akşemseddin’e intisap etmek ister. O sırada Akşemseddin yaşlanmıştır. Seferşah’a “Kayseri’de halifemiz Şeyh İbrahim seni irşad etsin” diyerek onu İbrahim Tennûrî’ye yönlendirir. Şeyh’e giderken bir yüzü kadife bir yüzü yünden yapılmış iki yüzüyle de giyilebilen bir cübbe diktirip hediye etmesini söyler. Bu cübbeye “Bu cübbenin iki yüzü olduğu gibi telif edeceği kitabın da hem hakikî hem de mecazî manaları ifade eden iki yönü olsun.” diye bir anlam yükler. Seferşah da Akşemseddin’in bu hediyeye yüklediği anlamı İbrahim Tennûrî bilecek olursa kendisine gönül rahatlığı ile bağlanabileceğini düşünür. Seferşah Kayseri’ye geldiğinde Şeyh İbrahim Tennûrî’nin Akşemseddin’in yazmasını istediği eseri çoktan telif etmeye başladığını öğrenir. Bu keramet üzerine Seferşah, Şeyh İbrahim Tennûrî’ye mürid olur. Eserin menkıbesi bu şekildedir.

Gülzar-ı Niyaz, Münacat, Mi’ra-ciye, Naat, Destan, Kaside, Terci-i bend, Temsiller, öğütler, gazeller ve rubailerden oluşan bir divandır. Gülşen-i Niyaz’da Celaleddin Rumi, Şebusteri, Âşık Paşa ve Yunus Emre gibi büyük zatların etkilerini görmek mümkündür. Süleymaniye Kütüphanesinde Hacı Bayram

Efendi Bölümü 3791 numarayla kayıtlı tek nüshası mevcut bu eseri günümüz Türkçesiyle okurlarına sunan Prof. Dr. Muhittin Bağçeci ve Dr. Rasim Deniz her türlü takdiri ve teşekkürü hak ediyor. Çünkü onların ilerleyen yaşlarına rağmen içlerinde taşıdıkları ilim aşkı, bir köşeye çekilip bağ bahçe, torun sevmekle geçirecekleri bir zamanda, bize böylesi kıymetli bir eseri ulaştırıyor. Kayseri Büyükşehir Belediyesi de geçmişimizin önemli ilim, tasavvuf ve edebi şahsiyetini bize ve geleceğe taşıyarak popülizmden

uzak bu tavrıyla takdire şayan bir iş yapıyor. Geriye okurların hem hakiki, hem mecazi anlamlarla donanmış bu eseri okuyup didik didik etmesi kalıyor.

Büyük bir şahsiyeti, önemli bir eseri kısa bir yazıda ifade etmek zor bir iş. Daha fazla detay vermekten kaçınmak da, okurun merakını kamçılar, okumaya davet etmek anlamına geliyor. Yazı da kitabın içeriğiyle ilgili eksiklikler de en çok bunun için... ■

Sofra

Köfter Sucuğu

Kedi Bacacı

HAZIRLANIŞI

Pekmez ve 3 su bardağı suyu ocağa koyup kaynatın.

Nişastayı 1 bardak su ile iyice karıştırın.

Kaynayan pekmezli karışıma, nişastalı su ve şekeri ilave edin.

1 - 2 dakika karıştırarak kaynatıp altını kapatın.

Cevizleri iğne yardımıyla yorgan ipine geçirip sonrasında birkaç kere şıranın içine batırıp çıkarın.

Daha sonra uygun bir yere asarak en az 2 gün kurutup servis edin. ■

Afiyet olsun...

Malzemeler

3 su bardağı üzüm pekmezi

1/2 kg ceviz içi (doğranmamış)

1 çay bardağı nişasta

1 çay bardağı un

1 çay bardağı toz şeker

4 su bardağı su

emirgan köftecisi

Emirgan Köftecisi

Fevzi Çakmak Mah. Sivas Bulv. No: 87
Emirgan Parkı İçi Kocasinan / Kayseri

www.kaytur.com.tr

Kültürden..

KÜLTÜR SANAT GÜNCESESİ

Süreli yayın hazırlamak biraz da zamanla yarışarak, dolayısıyla zamanın farkında olarak çalışmak anlamına geliyor. Bu nedenle şehirde olup bitenleri takip ederken günlerin nasıl hızla akıp gittiğine de tanıklık etme imkânı buluyoruz. Kültür güncesi bir yönüyle şehrimizdeki kültür sanat haberlerini okurlarımıza duyurduğumuz bir köşe. Ama günler geçip, habere konu ettiğimiz olayların haber değeri buharlaşıyor. O andan itibaren güncede yer alan haberler şehrin tarih hafızasına ait bir belge değeri kazanıyor. Bu şekilde düşününce kültür güncesi farklı bir anlam ve değere ulaşıyor. Geriye dönüp baktığımızda hangi düşüncelerin henüz proje aşamasında olduğunu görüyoruz. Şehirde ilk kez gerçekleşen hizmetler, etkinlikler burada hep kayıt altında bulunuyor. Günler geçip gittiğinde şehir adına bir fikrî takip imkânı da sağlıyor kültür güncesi. Kültür, sanat ve bilim adına heyecanla girilen işler nereden nereye gelmiş bunun sağlamasını yapabiliyoruz.

Kayseri Bilim Merkezinde çocuklar için yaz etkinlikleri yapılıyor. Bu etkinliklere katılan 9-12 yaşındaki çocuklar bundan yıllar sonra dergimizin arşivlerinde katıldıkları bu etkinlikleri görebilecekler. Belki bazılarının hayatında küçük bir anı olarak kalacak. Ama büyük ihtimalle bu çocuklarımızın bazıları katıldıkları bu etkinliklerden aldıkları hevesle, heyecanla bilim alanında ilerleme yolunu seçecekler. Şehrimize gelen misafirler, üniversite öğrencileri, burada gezdikleri müzelerden etkilenecekler, ilham alacaklar. Geleceğe iz bırakma arzuları uyanacak, heyecanlı ve

hummalı çalışmalara girişecekler. Hakkı verilerek yapılan güzel bir işin hiçbir zaman yerde kalmayacağını, muhakkak insanları ve tarihi etkileyeceğini bilecekler, buna inanarak çalışacaklar. Bunlar ve benzerleri belki yalnızca pembe bir hayal tablosu. Ama mesela binlerce yıl önce yazılmış bir kil tabletin üzerindeki mektubu bugün okuyunca, basit bir mektubun veya bir alacak verecek kaydının bir medeniyetin tarihine ışık tuttuğunu düşününce neden hayal olsun diyor insan. Belki bugün bizim yaptıklarımız da yarına kalacak. Kim bilir...

Kültür güncesi her satırında bu kaygıları, bu umutları Şehir dergisinin okurlarıyla paylaşmanın bir imkânı. Ola ki, aynı umutları, aynı kaygıları ve benzer heyecanları içinde taşıyan okurlarla ortak bir dil kurulur. Kıyıda kenarda kalmış, ama bu dergide yer alması, kayda geçmesi gereken bir haberi paylaşırız. Bir de şu var, şehir garip bir mekân. Büyüdükçe, geliştikçe insanlar şehirde neler olup bittiğine yabancılaşabiliyor. Dolayısıyla bir yanda birileri bir şeyler yapmak için çabalayıp dururken, öte yanda bu çabalardan habersiz olanlar tam da o şeylerin eksikliğinden yakınıp şikâyet ediyorlar. Demek ki, biraz da iletişim sorunumuz var. Birbirimizden haberdar olamıyor, birbirimizi duyamıyoruz. O yüzden bazı şikâyetlerimiz havada kalıyor, anlamını yitiriyor.

Mesela şehirde bazı gençler amatör tiyatro toplulukları kuruyor. Çok kısıtlı imkânlarla tiyatro yapmaya çalışıyorlar. Bazı gençler şehirde tiyatro yok diye yakınıyor. Bazı

topluluklar edebiyat dergileri çıkarıyor, bazı okurlar neden şehirde güzel bir edebiyat dergisi yok diyor. Her şey bir yana kültür sanat konularında gözler en çok belediyelere çevriliyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi her zaman kültür sanat etkinliklerine kıymet veren bir belediye oldu. Belki bazen bazı sanat dalları daha çok ön plana çıktı, bazıları ihmal edildi. Ama gerçek olan şu, çok uzun yıllardır Kayseri Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri ve hizmetlerine önem veriyor. Belki kimi haklı, kimi önyargılı birçok eleştiri söz konusu olabilir. Ama şöyle bir bakınca, konservatuvar eğitimleri ve konserlerle müzik bu etkinliklerin arasında önemli bir yer tutuyor. Tiyatro, resim, fotoğraf, şiir, hikâye, edebiyat gibi hemen hemen tüm sanat dallarında ülke çapında ses getiren etkinlikler gerçekleştiriliyor. Burada da bir hakkı teslim etmek gerekiyor.

Malum yaz ayları kültür sanat etkinliklerinin hız kestiği, yeni dönem için hazırlıkların yapıldığı bir dönemdir. Buna rağmen yaz ayları da boş geçmiyor. Bu yıl üçüncüsü düzenlenen hikâye yarışması tamamlandıktan hemen sonra Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği şiir yarışmasının da duyuruları yapıldı. Şiir yarışması bu yıl şehrimizin önemli simalarından rahmetli Yaman Dede adına düzenleniyor. Önümüzde gerçekleşmesini heyecanla beklediğimiz bir kitap fuarı var. Ayrıca yaz aylarının ruhuna uygun birçok etkinlik de gerçekleşti, gerçekleşmeye devam ediyor. Önümüzdeki sayıda, yeni ve güzel haberlerle bir araya gelmek dileğiyle...

BÜYÜKŞEHİR, KORAMAZ'I TANITIYOR Koramaz Vadisi'ni tarihi ve doğal güzellikleriyle dünyaya tanıtmak için çalışmalar yapan Kayseri Büyükşehir Belediyesi, şehirde yaşayanların da vadiyi tanımaları için organizasyonlar yapıyor. Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenli olarak yapılan Profesyonel Fotoğraf Eğitimi bu kez Koramaz Vadisi'nde gerçekleştirildi.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin destekleriyle Koramaz Vadisi'nin tüm doğal ve arkeolojik güzellikleriyle Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) dünya kültür mirası listesine alınması için çalışmalar yapılıyor. Koramaz Vadisi'ni turizmin hizmetine sunmak isteyen Büyükşehir Belediyesi, vadiyi Kayserililerin tanıması için de organizasyonlar gerçekleştiriyor.

Büyükşehir Belediyesi tarafından Koramaz Vadisi'nde yapılan Profesyonel Fotoğraf Eğitimi'ne büyük ilgi gösterildi. Fotoğrafçılara bölgedeki tarihi ve doğal güzellikler ile Koramaz'daki mahallelerde yaşanan kültüre ilişkin de bilgiler verildi.

Koramaz Vadisi; içerisinde 7 mahalleyi barındırıyor. Bugüne kadar yapılan saha araştırmalarına göre bölgede 40'a yakın kaya kilise, 6 adet tarihî taş köprü, 20'den fazla tarihî çeşme, 17 ayrı noktada tatlı su kaynağı, birbirine bağlı onlarca odadan oluşan yapılar ve benzersiz doğal güzellik bulunuyor.

ÜNLÜ FOTOĞRAFÇILAR KORAMAZ İÇİN GELDİLER

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, ülkemizin farklı bölgelerinden 20 fotoğrafçıyı Kayseri'ye getirdi. Aralarında İzzet Keribar

ve Coşkun Aral gibi tanınmış Fotoğraf sanatçılarının da bulunduğu fotoğrafçılar Koramaz Vadisi ve Hürmetçi Sazlığı'nda çekimler yaptılar. Koramaz Vadisi'ni gün doğumundan itibaren tüm değerleriyle

görüntüleyen fotoğrafçılar, vadinin büyüleyici olduğunu belirttiler. Coşkun Aral, İzzet Keribar, Nuri Çorbacıoğlu gibi önemli fotoğrafçıların yer aldığı 20 kişiden oluşan grup, hafta sonunu Kayseri'nin güzelliklerini görüntüleyerek geçirdi. Fotoğraf sanatçılarının ilk durağı yılki atları ve mandaların belki de dünyada en güzel fotoğraflandığı Erciyes'in eteklerindeki Hürmetçi Sazlığı oldu. Sabahın erken saatlerinde gün doğumu ile başlayan çalışma birbirinden güzel karelerin ortaya çıkmasını sağladı.

KORAMAZ'DAN MUHTEŞEM KARELER

Fotoğraf sanatçıları, Büyükşehir Belediyesi'nin tanıtılması ve dünya insanlığına kazandırılması için büyük bir gayret gösterdiği Koramaz Vadisi'nde de önemli bir çalışma yaptılar. Güne Koramaz'dan güneşin doğuşunu çekerek başlayan fotoğrafçılar, gün boyunca vadinin tarihi ve doğal güzelliklerini fotoğrafladılar. Koramaz'daki yaşam da fotoğrafçıların ilgi alanındaydı ve vadideki köylerde de çekimler yapıldı.

BU GÜZELLİKLERİ DÜNYA BİLMELİ

Fotoğraf Sanatçısı ve Belgeselci Coşkun Aral, bu güzellikleri dünyaya tanıtmak gerektiğini ifade ederek, "Ülkemizin farklı bölgelerinden 20 meslektaşımızla buradayız. Amaç, bu vadiyi ülkemize, insanımıza ve dünyaya duyurmak. Sabah gün doğuşundan itibaren takip ediyoruz. Burada bir yaşam da var. Mesela Mimar Sinan bu vadiye doğmuş ve buradan dünyaya o güzel eserleri yapmış. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin başlattığı bu çalışmaların benzeri umarım diğer şehirlerde de olur. Çünkü ülkemiz çok zengin. Bütün bu güzellikleri dünyanın bilmesi lazım." dedi. Kayseri'nin gastronomisine de değinen Coşkun Aral, "Kayseri gastronomisi çok zengin. Buradan 8-10 program çıkarırım. Mantımız çok güzel; ama onun dışında da inanılmaz lezzetlere sahip olan bir bölge. Çok değerli bir bölgede, muhteşem bir coğrafyadayız." diye konuştu.

KAYSERİ TÜRKİYE'NİN YILDIZI

Kayseri'deki çekimler için Konya'dan gelen Seyit Konyalı da Kayseri'nin şehirleşmesi, gastronomisi ve son yıllarda ön plana çıkan turizm faaliyetleriyle Türkiye'nin yıldızı konumunda bir şehir olduğunu söyledi. Gastronomi açısından Antep mutfağı nasılsa Kayseri mutfağının da o kadar zengin olduğunu ifade eden Konyalı, Hürmetçi ve Koramaz'daki çekimleri değerlendirerek

kendisini çok etkilediğini belirterek şunları söyledi: "İstanbul'da yaşayan birisi olarak söylüyorum ki Kayseri çok düzenli, son derece gelişmiş, modern bir şehir. Yılkı atları ve mandalar biz fotoğrafçıların çok sevdiği karelerdir. Çekimimiz çok keyifliydi. Koramaz Vadisi ise çok özel bir yer. Tarihi beni çok etkiledi. İki gün boyunca çok özel çalıştık. Heyecan vericiydi. Yemekleriniz de inanılmaz lezzetli. Kayseri bence Türkiye için çok önemli bir şehir." Hatay'dan çekimler için gelen Mehmet Aslan da Koramaz Vadisi'ni ilk kez gördüğünü belirtti ve bölgenin gizli kalmış bir turizm değeri olduğunu dile getirdi. Aslan, Koramaz Vadisi'nin çok değerli hale geleceğini düşündüğünü söyledi.

"Bölgedeki yılki atları biz fotoğrafçıların büyük ilgisini çekiyor. Senede birkaç kez bu bölgeyi ziyaret ediyoruz. Koramaz Vadisi'ne daha önce gelmemiştik. Görünce büyülendim. 6 köy gezdik. İç Anadolu'da böyle mimari yapıların olduğunu hayal edemezdim. Fotoğraf ve belgesel açısından harika bir yer." dedi.

KAYSERİ ÜLKEMİZ İÇİN ÇOK ÖNEMLİ BİR ŞEHİR

İstanbul'dan gelerek Kayseri'nin güzelliklerini görüntüleyen Fotoğraf Sanatçısı ve Reklamcı Özlem Gül Bingöl de, Kayseri'nin

İLİM YUVASINDA SERTİFİKA TÖRENİ Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, sanat ve mesleki eğitimde Anadolu'nun markası haline gelen KAYMEK'in, yaz kurslarında 3 bin 600, yıl içinde ise yaklaşık 35 bin kişiye eğitim verdiğini söyledi. Başkan Büyükkılıç, KAYMEK'in öğrenci sayısının büyük bir devlet üniversitesindeki öğrenci sayısına ulaştığını belirtti.

“Kaymek Bir Ailedir”

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç sözlerinin başında KAYMEK'in bir aile olduğu vurgusunu yaptı ve kursiyerlerin de bu ailenin en önemli fertleri olduğunu söyledi. KAYMEK ailesinin tüm fertlerini tebrik eden Başkan Büyükkılıç, “Büyükşehir Belediyemizin güzide kuruluşlarından KAYMEK, yapmış olduğu faaliyetlerle Anadolu'nun markası haline gelmiş ve gururumuz olmuş bir şirketimiz. Yaz kış demeden 7'den 70'e tüm vatandaşlarımıza eğitim veren adeta bir ilim yuvası. Bünyesindeki KAYMEK, Genç KAYMEK ve Aile Danışmanlık Merkezimiz ile daha huzurlu, daha eğitilmiş ve daha donanımlı bir toplum için gayret gösteriyor. Böylesine önemli bir çalışmada emeği geçen tüm idarecilerimizi, eğitimcilerimizi ve çalışanlarımızı tebrik ediyorum. En büyük

teşekkürümüz elbette ki kursiyerlerimize. Yaz döneminde kendilerine sağladığımız bu imkânları değerlendirerek bilgilerine bilgi katan, yeni bilgiler öğrenen, tatilden en güzel şekilde yararlanan öğrencilerimizi ve ailelerini kutluyorum. Yine yaz döneminde sanat ve mesleki eğitim kurslarımızdan faydalanan kursiyerlerimizi tebrik ediyorum.” dedi.

KAYMEK ve Genç KAYMEK kurs merkezlerinde okulların kapanmasıyla birlikte yaz okulları açıldığını ifade eden Başkan Büyükkılıç, 21 tesiste 8 hafta süren kurslara 1353 öğrencinin katıldığını ifade ederek sözlerini şöyle sürdürdü: “Yaz kurslarımızdaki çocuklarımıza hocalarımız tarafından yüce

kitabımız Kuran-ı Kerim öğretildi, değerler eğitimi verildi ve ayrıca İngilizce, Diksiyon, Resim, Takı Tasarım, Mutfak Etkinlikleri ve Akıl Oyunları gibi etkinliklere katılmaları sağlandı. Kayseri Büyükşehir Belediyesi bu hizmeti sadece şehir merkezinde vermedi. İlçelerimizdeki çocuklarımız için de yaz okulları açtık ve benzer bir müfredat ile eğitimlerine katkı sunduk. Ayrıca yaz döneminde yetişkin kurslarımız da devam etti. 1236 kursiyerimiz 32 farklı branşta eğitim aldı. Tüm bunların yanında yükseköğretim kurumları sınavı ve liselere giriş sınavı için de kurslarımız devam etti. Sadece iki aylık yaz döneminde kurslarımızdan faydalananların sayısı 3 bin 600'e ulaştı. İki ay gibi kısa sürede bu kadar çok kişiye ulaşmak önemli bir hizmettir. KAYMEK ve Genç KAYMEK bir yılda ise yaklaşık 35 bin kişiye hizmet verir hale gelmiştir. Bu rakamlar çok büyük bir devlet üniversitesi rakamlarıdır.”

KAYMEK'in vermiş olduğu bu hizmetleri artırarak sürdüreceğini dile getiren Başkan Memduh Büyükkılıç, vatandaşların taleplerini en güzel şekilde karşılamak için daha fazla gayret göstereceklerini kaydetti.

Konuşmaların ardından Başkan Memduh Büyükkılıç'a öğrenciler tarafından çiçek takdim edildi. Başkan Büyükkılıç da çiçeği KAYMEK eğitmenleri adına bir öğretmene verdi. Daha sonra Başkan Büyükkılıç ve törene katılan protokol mensupları tarafından KAYMEK'in yaz kurslarına katılan öğrenciler ve yetişkinlere sertifikaları verildi.

BİLİM SANAT MERKEZİ YAPILIYOR

Kayseri'ye ikinci Bilim Sanat Merkezi yapılıyor. Gültepe Mahallesi'nde Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin de desteğiyle yapılacak olan Bilim Sanat Merkezi için Valilikte protokol imzalandı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesinin de desteğiyle üstün zekâlı çocuklar için Kayseri'ye ikinci bir Bilim Sanat Merkezi kazandırılacak. İkinci Bilim Sanat Merkezini Murat Kantarcı Eğitim, Sağlık, Spor ve Kültür Vakfı yaptıracak.

Bilim Sanat Merkezi'nin yapılması için Valilikte protokol imzalandı. Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı'nda yapılacak olan okul için hazırlanan protokolü Vali Şehmus Günaydın, Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili Bekir Yıldız, Melikgazi Belediye Başkanı Mustafa Palancıoğlu ve Hayırsever Murat Kantarcı imzaladı.

BÜYÜKŞEHİR'DEN BİLİM AKADEMİSİ

GELİYOR Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Bilim Merkezini ziyaretinde Bilim Akademisi için çalışmalar başladıklarını

açıkladı. Başkan Büyükkılıç, bilime meraklı öğrencileri yetiştirerek bilim camiasına kazandıracaklarını söyledi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Bilim Merkezinde incelemelerde bulundu. Bilim Merkezini gezen ve atölye çalışmalarıyla ilgili bilgiler alan Başkan Büyükkılıç, Kayseri Bilim Merkezinin ziyaretçileriyle de görüştü. Başkan Büyükkılıç, Türkiye'nin en büyük gökevi olan planetaryumda öğrenciler ve aileleriyle birlikte bilimsel film de izledi. Burada yaptığı konuşmada artık herkesin teknolojiyi kullanarak yol alması gerektiğini ifade eden Başkan Memduh Büyükkılıç, “Günün koşullarına uymamız ve veliler olarak yavrularımızı yönlendirmemiz gerekiyor. Yoksa bu yavrularımız bizim kontrolümüzden çıkıyor. Geçmişte alkol ve nikotin bağımlılığı konuşulurdu. Şimdi ise teknoloji bağımlılığı konuşuluyor. Teknolojiye hükmetmesini bilmemiz lazım.” dedi.

Kayseri Bilim Merkezinin TÜBİTAK'ın önemseydiği Türkiye'deki 3 merkezden birisi olduğunu da vurgulayan Başkan Büyükkılıç, Bilim Merkezini TÜBİTAK'la birlikte daha da geliştireceklerini kaydetti.

Genç Bilim İnsanları Yetiyecek

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, seçimler öncesi dile getirdiği Bilim Akademisi konusunda da açıklamalarda bulundu. Bilim Akademisi ile ilgili çalışmalara başladıklarını dile getiren Başkan Büyükkılıç, “Bilim Akademisi'ne sınavla alacağımız öğrencilerimizi ücretsiz ve sürekli olarak yetiştirmek suretiyle bilim camiasına kazandıracğız. Bu eğitimlerle öğrencilerimizde özgüven oluşturacağız. Sekiz haftalık eğitim süremiz olacak. Bu anlamlı projeye yoğun ilgi olduğunu şimdiden gözlemliyoruz.” dedi.

BİLİM VE TEKNOLOJİ KONFERANSI KAYSERİ'DE YAPILACAK Kayseri Bilim Merkezi, önemli bir konferansa hazırlanıyor. 11-12 Eylül tarihlerinde Kayseri'de yapılacak olan

Türkiye Bilim ve Teknoloji Merkezleri Konferansı, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK işbirliği ile yapılacak.

Türkiye'de bilim ve teknolojiyi yaygınlaştırmak ve geliştirmek, kamu ve özel sektörde faaliyet gösteren paydaşları bir araya getirmek ve paydaşların bir-biriyle ilişkilerini geliştirmek amacıyla Kayseri'de 11-12 Eylül 2019 tarihlerinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK işbirliğiyle “3. Türkiye Bilim ve Teknoloji Merkezleri Konferansı” yapılacaktır. Konferansın kapsamını Bilim ve Teknoloji Merkezlerinde Sürdürülebilirlik, Sergi Tasarım ve Üretimleri, İş Birlikleri, Toplum ve Bilim Merkezleri, Festivaller ve Şenlikler ile Bilim İletişimine ilişkin konular oluşturuyor.

Bilim merkezleri, müzeler, özel sektör ve kamu temsilcileri, bilim merkezi ile ilgili çalışmalar yürütmekte olan akademisyenler ve öğretmenlerin katılacağı konferansta, bilim merkezleri alanında çalışan firmalar, bilim ve teknoloji merkezleri ve eğitim atölyeleri de stantlarıyla yer alacak. 3. Türkiye Bilim ve Teknoloji Merkezleri Konferansı'na katılım ücretsiz olacak; ancak <https://bilimmerkezleri.tubitak.gov.tr/tubitemkonferansi> adresinden online kayıt yaptırılması gerekecek.

KAYSERİ, DOĞA TARİHİNİN DE MERKEZİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin destekleriyle Taşhan bölgesinde yapılan kazı çalışmalarında 7,5 milyon yıllık yeni fosiller bulundu. Buluntular arasında yer alan ve neredeyse tamamı korunmuş halde bulunan zürafa fosili dikkat çekiyor. Kayseri'deki bu önemli buluntular Avrupa'daki bilim insanlarının da dikkatini çekiyor.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Yamula Barajı kenarındaki Taşhan bölgesine giderek fosil kazılarına ilişkin çalışmaları yerinde inceledi. Kazı bölgesinde yer alan Ankara Üniversitesi Paleontoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Görevlisi Uzman Antropolog Özge Kahya, Başkan Büyükkılıç'a kazı çalışmalarıyla ilgili bilgi verdi. Kazı çalışmalarında 7,5 milyon yıllık filler,

zürafalar, atlar ve gergedanlara ait fosiller bulduklarını ifade eden Kahya, Kayseri Büyükşehir Belediyesinin destekleriyle hız kesmeden kazılara devam ettiklerini söyledi. Özge Kahya, neredeyse tamamı korunmuş halde bulunan 7,5 milyon yıllık zürafa fosili ile ilgili Başkan Büyükkılıç'a açıklamalarda bulundu.

Dr. Memduh Büyükkılıç da Taşhan, Çevril, Kuşçu bölgesinin çok zengin bir bölge olduğunu dile getirerek, "7,5 milyon öncesine ait zürafa, at, fil ve gergedana ait olan parçaları görüyoruz. Yeni buluntular arasında zürafanın üst çenesine ait olan bir fosil ve fillere ait omurlar ve kürek kemiği söz konusu. Bu bölgede çalışmalarını devam ettirip, daha sonraki süreçte kamuoyunun ziyaretine açma şeklinde bir çalışma yapacağız. Fedakâr ekibimize teşekkür ediyoruz." dedi.

Paleontoloji Bilimi Kayseri'yi İnceliyor

7,5 milyon yıllık fosilleri görmek için Almanya ve Finlandiya'dan iki bilim insanı Kayseri'ye geldi. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, bilim insanlarıyla birlikte Kayseri Bilim Merkezindeki fosilleri inceledi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, dünya doğa tarihine ışık tutacak 7,5 milyon yıllık fosilleri görmek için ilimize gelen Finlandiya-Helsinki Üniversitesinden Jeolog Matti Lehtikainen ve Almanya Berlin Doğa Tarihi Müzesinden Faysal Bibi ile birlikte fosillerin sergilendiği Kayseri Bilim Merkezine gitti.

Fosilleri inceleyen Almanya-Berlin Doğa Tarihi Müzesinden Faysal Bibi, buluntuların çok özel olduğunu belirtti. 7,5 milyon yıl öncesine ait bir fosili uzun süre inceleyen Faysal Bibi, "Günümüzde de bazı fillerde bulunabilecek çok önemli bir parça." dedi. Kayseri'den çıkarılan fosillerin, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen buluntular olabileceğini de ifade eden Faysal Bibi, fosiller üzerinde uzun süreli bir çalışmayla buna karar verilebileceğini kaydetti.

Dr. Memduh Büyükkılıç da, Taşhan bölgesindeki kazı çalışmalarına hız vereceklerini ifade ederek, bölgemizin önemli bir doğa tarihi merkezi olduğunu göstermeye çalıştıklarını dile getirdi.

Etçillere Ait Buluntular da Var

Taşhan bölgesindeki kazı çalışmalarından dikkat çekici buluntular gelmeye devam ediyor. Kazı çalışmalarını yapan Uzman Antropolog Özge Kahya, bugüne kadar otçullara ait buluntulara ulaştıklarını; ancak çalışmalar sırasında yüzeye yakın yerlerde etçillere ait buluntulara da ulaştıklarını söyledi. Sırtlangillere ait olduğunu ifade ettiği dişleri Başkan Büyükkılıç ve konuk bilim insanlarına gösteren Özge Kahya, bu buluntuların bölgenin fosiller açısından ne denli zengin olduğunu gösterdiğini kaydetti.

KAYSERİ MÜZELER ŞEHİRİ OLACAK

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri'nin müzeler şehri olması için bir dizi çalışma yaptıklarını belirtti. Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle kurulacak müzeler arasında Basın Müzesi de bulunuyor. Başkan Büyükkılıç, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Veli Altınkaya ve cemiyet üyeleriyle birlikte Basın Müzesi'nin kurulacağı Kayseri Mahallesi'ndeki tarihi konağı gezdi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri'nin müzeler şehri olması için çalışmalarını sürdürüyor. Başkan Büyükkılıç, yeni açılacak müzelerden birisi olacak olan Basın Müzesi için Kayseri Gazeteciler Cemiyetine Kayseri Mahallesi'nde yer alan tarihî bir konağın tahsis edileceğini açıkladı.

Basın Müzesi Kayseri Mahallesi'nde Açılacak

Kayseri'ye çok önemli müzelerin kazandırılacağını dile getiren Başkan Memduh Büyükkılıç, "Gazeteciler Cemiyetimizin mütevazı isteğini yerine getirdik. Seçimlerden önce 'Kayseri Müzeler şehri olacak bunlardan birisi de Basın Müzesi olacak.' demiştik. Bu projemizi inşallah hayata geçireceğiz. Önümüzdeki hafta meclisimize konuyu getirmek suretiyle tarihî konağın tahsisini sağlayıp, daha sonra da karşılıklı yardımlaşarak cemiyetimizin 40'ıncı yılı olan 4 Şubat'a yetiştirmeye çalışacağız. 40. yıla yakışır bir eser olacak." dedi. "Bu arada Kültepe, Kaniş, Karum'da çalışmaların hızlanması, bir tablet müzesi yapılması ve yolunun yenilenmesi çalışmalarımızı da sürdürüyoruz. Ayrıca Mimar Sinan Müzesi, inanç ve kültürle ilgili müze çalışmalarımız var. Kale içine yaptığımız Arkeoloji Müzesi'nde çalışmalarımızı tamamladık. Taşınma çalışmaları sürdürülüyor. Ayrıca gastronomi ile ilgili bir müze çalışmamız olacak. Havacılık Müzesi de gündemimiz arasında. Basın Müzesi için tahsis ettiğimiz konak hayırlı olsun. İnşallah Basın Müzesi en kısa zamanda hayata geçer diye umuyorum." dedi.

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Veli Altınkaya da, Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç'a destekleri nedeniyle teşekkür ederek, "Başkanımız Melikgazi Belediye Başkanırken Kayseri'ye Basın Müzesi kazandırılması konusunda katkı vermişti. Kayseri Mahallesi'nde güzel bir mekânın tahsis kararını verdi. Kayseri basını önümüzdeki yıl 110'uncu, Cemiyetimiz de 40'ıncı yılını kutlayacak. İnşallah buraya dijital ve görsel ortamda 110 yıllık Kayseri basını anlatan Basın Müzesi yapacağız ve Büyükşehir Belediyemizin katkısı ile hizmete açacağız. Kayseri basın camiası adına Başkanımıza teşekkür ediyorum." diye konuştu.

"KAYSERİ'NİN DEĞERLERİ DÜNYANIN DEĞERİ OLACAK" Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri'nin önemli değerlerinin daha fazla tanıtılması ve turizmden daha büyük pay alınması için çalışmalarını sürdürüyor. Bu kapsamda Kayseri'nin değerlerini ziyaret ederek yapılması gerekenleri yerinde gören Başkan Büyükkılıç, Sultansazlığı, Yeşilhisar İçmeceleri ve Soğanlı'yı ziyaret etti. Başkan Büyükkılıç, Kayseri'nin değerlerinin tüm dünyadaki insanların istifadesine sunulması için gerekli çalışmaları yapacaklarını söyledi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın Sultansazlığı, İçmeceler ve Soğanlı'yı kapsayan incelemeleri akşam saatlerinde başladı ve gece yarısında sona

ve fotoğraf çektirmek için Sultansazlığı'na gelen gelin ve damatla da bir süre sohbet etti.

Sazlık alanı da gezerek bölgeyle ilgili bilgiler alan Başkan Memduh Büyükkılıç, kuş gözlem kulesine de çıkarak bir süre Sultansazlığı'nın eşsiz güzelliğini izledi.

"Burası Ayrı Bir Dünya"

Burada yaptığı açıklamada Sultansazlığı'na gelenlerin kendilerini ayrı bir dünyada hissettiğini vurgulayan Başkan Memduh Büyükkılıç, "Sultansazlığı'nın hak ettiği yere ulaşması ve tanıtımı için Büyükşehir Belediyesi olarak gayret ediyoruz. Bu bölgemizin Sultansazlığı, Soğanlı ve balon turizmi ile daha etkin olmasını amaçlıyoruz. Sultansazlığı'na yılda 200 bin ziyaretçi geliyor. Bu rakam çok az. Burası milyonların gelmesini hak eden bir yer. Ziyaretçi sayısını artırmak için çalışacağız." dedi. Sultansazlığı'nın tüm güzelliklerinin yanında eşsiz bir Erciyes manzarasına da sahip olduğunu ifade eden Başkan Büyükkılıç, "Kayserililer başta olmak üzere tüm Türkiye'yi bu güzel doğa harikası, Allah

Tabiat Harikası

301 kuş türü ile sadece ülkemizin değil dünyanın önemli sulak alanlarından birisi olan Sultansazlığı'nı ziyaretinde kuş müzesini gezen, ziyaretçilerle görüşen Başkan Büyükkılıç, ziyaretçiler arasında bulunan

vergisini yere davet ediyorum. Sultansazlığı'nı uluslararası boyuta taşıma yönünde de gayret göstereceğiz." diye konuştu.

Şifa Kaynağı İçmeceler

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh

süren Keykubadiye kazı çalışmalarının hızını artırıyor. Büyükkılıç, Kaykubadiye Sarayı Kazı Heyeti Başkanı da olan Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ali Baş'tan çalışmalarla ilgili bilgi aldı.

Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Ali Baş, 2014 yılında başladıkları kazı çalışmalarını Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Şeker Fabrikası'nın desteği ile sürdürdüklerini belirtti. Prof. Dr. Ali Baş'ın yaz sezonunda iki ay çalıştıklarını belirtmesi üzerine Kayseri'de yaz sezonunun 4 ay olduğunu vurgulayan Büyükşehir Belediye Başkanı Büyükkılıç, kazı süresinin uzatılmasını istedi.

Büyükkılıç, Sultansazlığı'nın ardından Yeşilhisar İçmecelerine geçti. İçmecelerdeki ziyaretçilerle bir süre sohbet eden Başkan Büyükkılıç, bir doktor olarak içmecelerin şifa kaynağı olduğunu vurguladı. İçmecelerin canlanması için de gerekli desteği vereceklerini dile getiren Başkan Büyükkılıç, "Bir doktor olarak içmeceleri öneriyorum. Bağırsak sistemiyle ilgili tüm rahatsızlıkları giderdiği gibi cilt reaksiyonlarına da çok iyi gelen içmecemizin şifalı suyundan tüm insanlığın istifade etmesini bekliyoruz. Burayı canlandırmak, insanların istifadesine sunmak suretiyle onların şifa bulmasını sağlamak için üzerimize düşeni yapacağız." dedi.

Kapadokya'nın Giriş Kapısı Soğanlı

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın akşam saatlerinde başladığı incelemelerinin son durağı gece yarısına doğru Soğanlı oldu. Başkan Büyükkılıç ve beraberindekileri Soğanlı Mahallesi Muhtarı Ali Cebeci karşıladı. Cebeci, Başkan Büyükkılıç'a dünyaca ünlü Soğanlı Bebeği hediye etti. Burada yaptığı açıklamada Soğanlı'nın Kapadokya'nın giriş kapısı olduğunu vurgulayan Başkan Büyükkılıç, "Buranın canlanması için balon turizmi konusunda da gerekli gayreti gösteriyoruz. Bu bölgenin hak ettiği yere gelmesi için üzerimize ne düşüyorsa yapacağız." dedi.

"KEYKUBADIYE SARAYI ŞEHİRİMİZ İÇİN ÇOK ÖNEMLİ" Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kaykubadiye Sarayı kazı çalışmalarıyla ilgili açıklamasında Selçuklu kenti olan Kayseri için bu kazının çok önemli olduğunu söyledi. Başkan Büyükkılıç, sarayın bir an önce gün ışığına çıkması için kazı süresinin artırılması yönünde gerekli çalışmaları yapacaklarını kaydetti.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, beş yıldır Keykubat Tepesi'nde

Çalışmalar için kazı heyetine teşekkür eden Başkan Memduh Büyükkılıç, "Keykubadiye sarayı bizim için çok önemli. Selçuklu'nun merkezi olan Kayseri'de bu sarayın gün yüzüne çıkması ve tarihe ışık tutmasını istiyoruz. Yılda iki ay gibi kısa süre çalışılmasının yeterli olmadığı kanaatindeyim. Biz de imkânlarımızı zorlayalım, Kültür Bakanlığımızla görüşelim ve bu sarayın gün yüzüne çıkarılmasını geciktirmeyelim." diye konuştu.

Marifetli ellerden geleneksel lezzetler...

www.kaytur.com.tr

f t i kayturkayseri

3. Kayseri kitap fuari

11-20 EKİM 2019

"OKUYAN VE OKUTAN ŞEHİR"

TÜM KİTAP SEVERLERİ BEKLİYORUZ!

Kayseri Dünya Ticaret Merkezi
Ziyaret Saatleri: 10.00-21.00

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
denetimindedir.

 SUN
FUARCILIK

kayserikitapfuari.org

kayserikitapfuari

kayserikitapfuari

kayseri_kitap